

WÓJT GMINY WIERZBICA

**STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW
ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO
GMINY WIERZBICA**

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wierzbica zostało uchwalone przez Radę Gminy w Wierzbicy Uchwałą Nr III - 17 / 02 z dnia 30 grudnia 2002 R.

Zmiana studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wierzbica została przyjęta uchwałą.....

WIERZBICA - 2018 ROK

SPIS TREŚCI:

I.	INFORMACJE OGÓLNE	5
1.	Wprowadzenie	5
1.2.	Ustawowy zakres „studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego”	5
2.	Zewnętrzne uwarunkowania gminy Wierzbica	8
2.1.	Uwarunkowania wynikające z koncepcji zagospodarowania przestrzennego kraju	8
2.2.	Uwarunkowania wynikające z Planu zagospodarowania przestrzennego województwa	9
2.3.	Uwarunkowania wynikające ze Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego	10
II.	UWARUNKOWANIA DETERMINUJĄCE SPOSÓB ROZWOJU I ZAGOSPODAROWANIA GMINY	11
1.	Usytuowanie w regionie	11
2.	Uwarunkowania lokalne, społeczno – gospodarcze – analizy społeczne	14
2.1.	Uwarunkowania demograficzne	14
2.1.1.	Ruch naturalny i migracyjny ludności.	14
2.1.2.	Struktura wieku ludności	15
2.2.	Struktura gospodarcza gminy	16
2.2.2.	Bezrobocie	18
2.3.	Prognoza demograficzna	20
2.4.	Potencjał turystyczny	21
2.5.	Baza noclegowa i turystyczna	21
3.	Uwarunkowania stanu zagospodarowania gminy	22
3.1.	Stan planistyczny	22
3.2.	Sieć osadnicza – zabudowa mieszkaniowa	22
3.3.	Struktura użytkowania gruntów	24
3.4.	Infrastruktura społeczna	24
3.5.	Zieleń, cmentarze	26
3.6.	Rolnictwo	26
4.	Uwarunkowania stanu komunikacji	27
4.1.	Układ drogowy.	27
4.2.	Komunikacja zbiorowa.	29
5.	Uwarunkowania stanu funkcjonowania infrastruktury technicznej.	29
5.1.	Sieć wodociągowa.	29
5.2.	Sieć Kanalizacyjna	30
5.3.	Gospodarka odpadami	31
5.4.	Ciepłownictwo	31
5.5.	Zaopatrzenie w gaz sieciowy.	31
5.6.	Elektroenergetyka	31
5.7.	Telekomunikacja.	32
6.	Uwarunkowania stanu środowiska – analizy środowiskowe	32
6.1.	Rzeźba terenu, warunki fizjograficzne	32
6.2.	Uwarunkowania hydrograficzne	33
6.3.	Uwarunkowania glebowe	35
6.4.	Budowa geologiczna, zasoby surowców mineralnych	36
6.5.	Zasoby	39
6.6.	Stan ochrony prawnej środowiska	39
6.7.	Stan i zagrożenia środowiska	42
6.8.	Klimat	44
7.	Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia	44
8.	Potrzeby i możliwości rozwoju gminy	45
8.1.	Możliwości finansowania przez gminę wykonywania sieci komunikacyjnej, a także infrastruktury społecznej, służącej realizacji zadań własnych gminy	45
8.2.	Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę	46
9.	Uwarunkowania kulturowe	48
9.1.	Historia gminy	48
9.2.	Wykaz zabytków z terenu gminy Wierzbica	49

9.3.Zasoby archeologiczne	52
10. Rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym lub określenie przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych	52
II. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.....	53
1. Cele strategiczne	53
2. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenu	53
2.1. Tereny zabudowy zagrodowej RM	55
2.2. Tereny zabudowy jednorodzinnej MN	55
2.3. Tereny zabudowy wielorodzinnej MW	56
2.4. Kierunki rozwoju usług i produkcji	56
2.5. Kierunki rozwoju funkcji turystyczno – rekreacyjnej.....	58
2.6. Tereny urządzeń i obiektów infrastruktury inżynierskiej	59
2.7. Kierunki rozwoju funkcji rolnej i leśnej	59
2.7.1. Podstawowe kierunki i zasady zagospodarowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej	59
2.7.2. Podstawowe kierunki i zasady zagospodarowania terenów lasów oraz ochrony terenów łąkowych	60
2.8. Tereny wyłączone spod zabudowy	62
3.Kierunki ochrony środowiska przyrodniczego.....	63
3.1. Ustalenia dotyczące zasad zagospodarowania terenów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody	63
3.2.Ustalenia dotyczące terenów wskazanych do ochrony prawnej na podstawie ustawy prawo wodne ..	67
3.3.Zasady ochrony i zagospodarowania obszarów wymagających ochrony planistycznej.....	68
3.4.Surowce mineralne.	69
3.5. Ochrona powietrza atmosferycznego.	69
3.6. Ochrona klimatu akustycznego.	69
3.7.Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym.	70
3.8. Gleby.	70
3.9. Zbiorowiska roślinne i fauna.	70
4.Zasady ochrony wartości środowiska kulturowego	70
5. Kierunki rozwoju komunikacji.	72
5.1.Założenia ogólne	72
5.2. Zasady kształtowania układu komunikacyjnego	73
5.3. Komunikacja kolejowa.	74
5.4. Komunikacja zbiorowa.	74
5.5. System powiązań rowerowych.....	74
6. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej.	75
6.1. Zaopatrzenie w wodę	75
6.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków.	75
6.3. Gospodarka odpadami	76
6.4. Zaopatrzenie w ciepło.	76
6.5. Zaopatrzenie w energię elektryczną.	76
6.6. Telekomunikacja.	78
7. Kierunki działań przestrzennych i formalno – prawnych	79
7.1. Obszary rozmieszczenia i rozwoju inwestycji celu publicznego	79
7.2.Obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym	79
7.3. Obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym	79
7.4. Obszary zdegradowane wymagające rekultywacji.....	80
7.5.Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego .	80
7.6. Obszary, na których jest obowiązkowe sporządzanie planów miejscowych	80
8. Informacja o elementach uwarunkowań, zagospodarowania i ochrony, wymienionych w art. 10 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu nie występujących w obszarze gminy	80
UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WIERZBICA	82
SYNTEZA USTALEŃ ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WIERZBICA	83

Zespół autorski studium

Główni projektanci	—	mgr inż. arch. Maria Maciejewska inż. Lucjan Zieliński
Projektanci	—	mgr Czesława Kosiniec mgr Irena Patkowska inż. Krystyna Borzęcka inż. Alicja Depa
Asystenci projektantów	—	mgr inż. arch. Maciej Maciejewski Bogusława Iwaniuk Wiesława Zdanowicz

Zespół autorski zmiany studium

GŁÓWNY PROJEKTANT

prof. dr hab. inż. arch. Krystyna Gruszecka (OIU WA-062)

ZESPÓŁ AUTORSKI

prof. dr hab. inż. arch. Krystyna Gruszecka
mgr inż. Michał Oman
techn. Piotr Guranowski

**ul. Familijna 3, Wólka Kozodawska, 05-502 Piaseczno 3,
tel. +22/ 736 33 47**

I. INFORMACJE OGÓLNE

1. Wprowadzenie

Długofalowe planowanie rozwoju ma szczególne znaczenie dla ukierunkowania bieżącej działalności samorządów gminnych. Wspólnym mianownikiem dla rozwiązywania problemów społecznych i gospodarczych w tej sferze są zagadnienia właściwego wykorzystania zasobów przestrzeni gminy. Rozwój równoważący sferę środowiskową, społeczną i gospodarczą, odbywający się bez degradacji środowiska, to jedyny możliwy i najbardziej uzasadniony kierunek wspólnych działań.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest podstawowym dokumentem planistycznym, służącym określeniu polityki przestrzennej dla gminy i stanowi aktualnie jedyny dokument planistyczny sporządzony dla całego jej obszaru na podstawie przepisów ustawy dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Przedmiotem Studium jest zagospodarowanie przestrzenne obszaru Gminy Wierzbica w jej granicach administracyjnych, zaś celem - określenie polityki przestrzennej gminy. Ustalenia studium są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych.

Studium nie stanowi aktu prawa miejscowego, ale jest dokumentem planistycznym, wiążącym dla miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz dla władz i administracji samorządowej.

Zmiana Studium podyktowana jest głównie wnioskiem firmy Global Mineral Parospects Sp. z o.o. o umożliwienie prowadzenia eksploatacji węgla kamiennego oraz zmianą obowiązującego systemu planistycznego oraz dostosowaniem zapisów do dokumentów o znaczeniu regionalnym i krajowym oraz przyjętych programów gminnych. Obowiązujące obecnie - zatwierdzone Uchwałą Nr III-17/02 Rady Gminy Wierzbica z dnia 30 grudnia 2002 r - Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wierzbica zostało sporządzone przed wejściem w życie aktualnie obowiązującej ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Ponadto w okresie obowiązywania studium gminy Wierzbica zmianom uległo wiele przepisów, które regulują gospodarkę przestrzenną.

Podstawą prawną sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Wierzbica jest Uchwała Nr XIII-76/2016 z dnia 22 marca 2016r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania Gminy Wierzbica. Na zmianę Studium składają się następujące części:

1. Część tekstowa, zawierająca część określającą uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy oraz ustalenia określające kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy w formie ujednoliconej.
2. Rysunek w skali 1:10 000 przedstawiający w formie graficznej część określającą uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy w formie ujednoliconej.
3. Rysunek w skali 1:10 000 przedstawiający w formie graficznej ustalenia, określające kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy w formie ujednoliconej.

1.2. Ustawowy zakres „studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego”

Zgodnie z art. 9 ust.1 i 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w celu określenia polityki przestrzennej gminy, w tym lokalnych zasad zagospodarowania przestrzennego, rada gminy podejmuje uchwałę o przystąpieniu do sporządzania studium

uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy. Wójt, burmistrz albo prezydent miasta sporządza studium zawierające część tekstową i graficzną, uwzględniając zasady określone w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, ustalenia strategii rozwoju i planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz strategii rozwoju gminy, o ile gmina dysponuje takim opracowaniem.

Zgodnie z art. 10 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w studium uwzględnia się uwarunkowania wynikające w szczególności z:

- 1) dotychczasowego przeznaczenia, zagospodarowania i uzbrojenia terenu;
- 2) stanu ładu przestrzennego i wymogów jego ochrony;
- 3) stanu środowiska, w tym stanu rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej, wielkości i jakości zasobów wodnych oraz wymogów ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego;
- 4) stanu dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- 5) rekomendacji i wniosków zasartych w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych;
- 6) warunków i jakości życia mieszkańców, w tym ochrony ich zdrowia;
- 7) zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia;
- 8) potrzeb i możliwości rozwoju gminy
 - a) analizy ekonomiczne, środowiskowe i społeczne,
 - b) prognozy demograficzne, w tym uwzględniające tam gdzie to uzasadnione, migracje w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodka wojewódzkiego,
 - c) możliwości finansowania przez gminę wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy,
 - d) bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę;
- 9) stanu prawnego gruntów;
- 10) występowania obiektów i terenów chronionych na podstawie przepisów odrębnych;
- 11) występowania obszarów naturalnych zagrożeń geologicznych;
- 12) występowania udokumentowanych złóż kopalin, zasobów wód podziemnych oraz udokumentowanych kompleksów podziemnego składowania dwutlenku węgla;
- 13) występowania terenów górniczych wyznaczonych na podstawie przepisów odrębnych;
- 14) stanu systemów komunikacji i infrastruktury technicznej, w tym stopnia uporządkowania gospodarki wodno-ściekowej, energetycznej oraz gospodarki odpadami;
- 15) zadań służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych;
- 16) wymagań dotyczących ochrony przeciwpowodziowej.

Natomiast zgodnie z art. 10 ust. 2 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym w studium określa się w szczególności:

- 1) uwzględniające bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę, o którym mowa w ust. 1 pkt 7 lit. D:
 - a. kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenów, w tym wynikające z audytu krajobrazowego;
 - b. kierunki i wskaźniki dotyczące zagospodarowania oraz użytkowania terenów, w tym tereny przeznaczone pod zabudowę oraz tereny wyłączone spod zabudowy;
- 2) obszary oraz zasady ochrony środowiska i jego zasobów, ochrony przyrody, krajobrazu, w tym krajobrazu kulturowego i uzdrowisk;
- 3) obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej;
- 4) kierunki rozwoju systemów komunikacji i infrastruktury technicznej;
- 5) obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu lokalnym;

- 6) obszary, na których rozmieszczone będą inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym, zgodnie z ustaleniami planu zagospodarowania przestrzennego województwa i ustaleniami programów, o których mowa w art. 48 ust. 1;
- 7) obszary, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, w tym obszary wymagające przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszary przestrzeni publicznej;
- 8) obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego, w tym obszary wymagające zmiany przeznaczenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne;
- 9) kierunki i zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej;
- 10) obszary szczególnego zagrożenia powodzią oraz obszary osuwania się mas ziemnych;
- 11) obiekty lub obszary, dla których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny;
- 12) obszary pomników zagłady i ich stref ochronnych oraz obowiązujące na nich ograniczenia prowadzenia działalności gospodarczej, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 maja 1999 r. o ochronie terenów byłych hitlerowskich obozów zagłady (Dz. U. z 2015 r. , poz. 2120);
- 13) obszary wymagające przekształceń, rehabilitacji lub rekultywacji;
- 14) obszary zdegradowane;
- 15) granice terenów zamkniętych i ich stref ochronnych;
- 16) obszary funkcjonalne o znaczeniu lokalnym, w zależności od uwarunkowań i potrzeb zagospodarowania występujących w gminie.

Dodatkowo zgodnie z art. 10 ust. 2a: Jeżeli na obszarze gminy przewiduje się wyznaczenie obszarów, na których rozmieszczone będą urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW, a także ich stref ochronnych związanych z ograniczeniami w zabudowie oraz zagospodarowaniu i użytkowaniu terenu; w studium ustala się ich rozmieszczenie.

Poza tym, niezbędne są decyzje dotyczące zmiany przeznaczenia terenów, wynikające z obecnego stanu zagospodarowania, rozwoju przestrzennego i gospodarczego gminy. Również we wnioskach składanych do Studium postulowane jest powiększenie terenów zabudowy.

Zgodnie z wymaganiami określonymi w § 8 Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 28 kwietnia 2004r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy (Dz. U. Nr 118, poz. 1233) zmiana studium została opracowana w formie ujednoliconej.

W opracowanym studium wykorzystano następujące dokumenty:

1. Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012 r.,
2. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego, uchwała Nr XI/162/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30 października 2015 r.,
3. Strategia Rozwoju Województwa Lubelskiego na lata 2014- 2020 (z perspektywą do 2030 roku), Uchwała Nr XXXIV/559/2013 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 24 czerwca 2013 r. ,
4. Aktualizacja Strategia Rozwoju Powiatu Chełmskiego na lata 2008-2015 z perspektywą do 2020 roku,
5. Lokalny program rewitalizacji dla gminy Wierzbica na lata 2017-2023 – Diagnoza,
6. Aktualizację Strategii Rozwoju Gminy Wierzbica na lata 2015-2020,
7. Uwarunkowania i kierunki ochrony przyrodniczej, Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Wierzbica,
8. GUS, Bank Danych Lokalnych.

2. Zewnętrzne uwarunkowania gminy Wierzbica

2.1. Uwarunkowania wynikające z koncepcji zagospodarowania przestrzennego kraju

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 jest najważniejszym dokumentem dotyczącym ładu przestrzennego Polski. Jego celem strategicznym jest efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej zróżnicowanych potencjałów rozwojowych do osiągnięcia: konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia i większej sprawności państwa oraz spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej w długim okresie.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 kładzie szczególny nacisk na budowanie i utrzymywanie ładu przestrzennego, ponieważ decyduje on o warunkach życia obywateli, funkcjonowaniu gospodarki i pozwala wykorzystywać szanse rozwojowe. Koncepcja formułuje także zasady i działania służące zapobieganiu konfliktom w gospodarowaniu przestrzenią i zapewnieniu bezpieczeństwa, w tym powodziowego.

Proponowane w KPZK 2030 nowe ujęcie problematyki zagospodarowania przestrzennego kraju polega na zmianie podejścia do roli polityki przestrzennej państwa w osiąganiu nakreślonych wizji rozwojowych. KPZK 2030 proponuje zerwanie z dotychczasową dychotomią planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego na poziomie krajowym, wojewódzkim i lokalnym oraz w odniesieniu do obszarów funkcjonalnych, wprowadza współzależność celów polityki przestrzennej z celami polityki regionalnej, wiąże planowanie strategiczne z programowaniem działań w ramach programów rozwoju i programów operacyjnych współfinansowanych ze środków UE, określa działania państwa w sferze legislacyjnej i instytucjonalnej dla wzmocnienia efektywności systemu planowania przestrzennego i działań rozwojowych (w tym inwestycyjnych) ukierunkowanych terytorialnie. KPZK 2030 włącza także w główny nurt rozważań na temat zagospodarowania przestrzennego kraju strefę morską, dotychczas nieobecną w strategicznych dokumentach poziomu krajowego oraz rozszerza zakres interakcji transgranicznych w układzie lądowym i morskim.

W sferze wdrożeniowej KPZK 2030 proponuje:

- sukcesywne dokonanie w ciągu kilku najbliższych lat zasadniczego przeorganizowania systemu i wprowadzenie szeregu nowych rozwiązań prawnych i instytucjonalnych pozwalających na budowę spójnego, hierarchicznego układu planowania i zarządzania przestrzennego ukierunkowanego na realizację celów społeczno-gospodarczych wyznaczanych w odniesieniu do przestrzeni;
- wyznaczenie priorytetów inwestycyjnych i podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację;
- nadanie polityce przestrzennej bardziej europejskiego wymiaru;
- zwiększenie roli koordynacyjnej polityki przestrzennej w stosunku do polityk sektorowych mających największy wpływ na sytuację przestrzenną kraju i poszczególnych terytoriów.

Zgodnie z dokumentem, Polska w roku 2030 to kraj o ugruntowanych warunkach trwałego i zrównoważonego rozwoju, dobrze zagospodarowany, sprawnie zarządzany i bezpieczny. Rdzeniem krajowego systemu gospodarczego i ważnym elementem systemu europejskiego stanie się współzależny otwarty układ obszarów funkcjonalnych najważniejszych polskich miast, zintegrowanych w przestrzeni krajowej i międzynarodowej. Jednocześnie na rozwoju największych miast skorzystają mniejsze ośrodki i obszary wiejskie. Oznacza to, że podstawową cechą Polski 2030 r. będzie spójność społeczna, gospodarcza i przestrzenna. Do jej poprawy przyczyni się rozbudowa infrastruktury transportowej (autostrad, dróg ekspresowych i kolei) oraz telekomunikacyjnej (przede wszystkim internetu szerokopasmowego), a także zapewnienie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych.

Cele polityki przestrzennego zagospodarowania kraju to przede wszystkim efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla

osiągania ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie.

Cele szczególne to:

Cel 1. Podwyższenie konkurencyjności głównych ośrodków miejskich Polski w przestrzeni europejskiej poprzez ich integrację funkcjonalną przy zachowaniu policentrycznej struktury systemu osadniczego sprzyjającej spójności.

W strukturze osadniczej dla gminy Wierzbica ważna jest bliskość Chełma, jako miasta powiatowego powiązanego z Lublinem drogą krajową nr 12 biegnącą od granicy z Niemcami do granicy z Ukrainą.

Cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów.

Dla gminy Wierzbica ważny jest ten cel rozwoju, ponieważ wspomaga obszary o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług warunkując tym samym możliwości rozwojowe. Ze względu na utrzymujące się różnice terytorialne w tej sferze polityka przestrzenna zmierza do zapewnienia jednolitego standardu dostępu do usług o podstawowym znaczeniu dla procesów rozwojowych na terenie całego kraju, w zakresie edukacji, zdrowia, sportu i turystyki, transportu publicznego, kultury, usług komunalnych.

Cel 3. Poprawa dostępności terytorialnej kraju w różnych skalach przestrzennych poprzez rozwijanie infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej.

Dla gminy Wierzbica w tym punkcie ważna jest poprawa dostępności komunikacyjnej oraz integracji telekomunikacyjnej. Przewidywane jest wspieranie rozwoju sieci teleinformatycznych na terenach wiejskich oraz przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu grup społecznych i regionów.

Cel 4. Kształtowanie struktur przestrzennych wspierających osiągnięcie i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych Polski.

KPZK postuluje dalsze zintegrowanie funkcjonalne istniejących form ochrony przyrody – w tym krajowej sieci obszarów chronionych, złożonej przede wszystkim z parków narodowych, rezerwatów, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu i europejskiej sieci Natura 2000. W gminie Wierzbica będzie to głównie dbałość o spójność kompleksów leśnych oraz respektowanie zasad zagospodarowania związanych z enklawą parku narodowego oraz obszarem chronionego krajobrazu.

Cel 5. Zwiększenie odporności struktury przestrzennej kraju na zagrożenia naturalne i utraty bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur przestrzennych wspierających zdolności obronne państwa.

Cel 6. Przywrócenie i utrwalenie ładu przestrzennego.

2.2. Uwarunkowania wynikające z Planu zagospodarowania przestrzennego województwa

Za główne cele rozwoju województwa lubelskiego przyjęto:

- policentryczny rozwój sieci osadniczej;
- wzbogacenie i racjonalne gospodarowanie zasobami naturalnymi uwzględniające potrzeby przyszłych pokoleń;
- utrzymanie walorów środowiska przyrodniczego i krajobrazu;
- zintegrowana ochrona jakości środowiska życia człowieka;
- wzmocnienie stabilności środowiska przyrodniczego;
- wzmocnienie tożsamości kulturowej regionu przez ochronę i pielęgnację zasobów kulturowych oraz ich wzbogacenie walorami współczesnymi;

- zwiększenie konkurencyjności gospodarki województwa oraz poprawa jego atrakcyjności inwestycyjnej;
- poprawa dostępności komunikacyjnej regionu;
- zwiększenie bezpieczeństwa energetycznego województwa;
- powszechny dostęp do usług teleinformacyjnych;
- wyposażenie jednostek osadniczych w kompleksowe systemy wodno-kanalizacyjne;
- wyposażenie obszaru województwa w niezbędną liczbę obiektów i instalacji do zagospodarowania odpadów komunalnych, przemysłowych i niebezpiecznych;
- zapewnienie warunków przestrzennych służących potrzebom obronnym państwa oraz ochronie ludności i jej mienia przed zagrożeniami naturalnymi i cywilizacyjnymi;

Gmina Wierzbica w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa lubelskiego przyjętego uchwałą nr XI/162/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30 października 2015 r. została zaliczona do obszaru funkcjonalnego Polesie ze strefą oddziaływania Kanału Wieprz-Krzna oraz łączyńsko-chełmskiego okręgu górniczo-energetycznego.

Dla obszaru funkcjonalnego Polesie ze strefą oddziaływania Kanału Wieprz-Krzna jako priorytet rozwojowy wskazano aktywizację gospodarczą poprzez wykorzystanie potencjału rolniczego i turystycznego.

Wyznaczono także zasady i warunki zagospodarowania:

- zapewnienie właściwej izolacji systemu wodnego KWK dla potrzeb ochrony ekosystemów wodno-torfowiskowych Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego,
- zagospodarowanie turystyczne w odniesieniu do chłonności środowiska,
- ochrona kompleksów użytków zielonych przed zmianą użytkowania,
- użytkowanie zasobów naturalnych (głównie wodnych i roślinnych) w sposób wzmacniający różnorodność biologiczną środowiska i mozaikowatość krajobrazu (mikroretencja i drobnoprzestrzenny układ użytków rolnych i leśnych)

Dla łączyńsko-chełmskiego okręgu górniczo-energetycznego jako priorytet przyjęto rozwój energetyki w oparciu o miejscowe zasoby surowcowe (zapewnienie przestrzennych warunków rozwoju i zagospodarowania regionu przemysłowego opartego na zasobach węgla kamiennego).

Wyznaczono także zasady i warunki zagospodarowania:

- kontrolowanie procesu powstawania szkód górniczych,
- zapewnienie drożności powiązań ekologicznych,
- realizacja powierzchniowej infrastruktury wydobywczej poza granicami obszarów prawnie chronionych,
- prowadzenie eksploatacji z zastosowaniem technik i technologii minimalizujących jej wpływ na powierzchnię terenu.

2.3. Uwarunkowania wynikające ze Strategii Rozwoju Województwa Lubelskiego

Strategia województwa sięga horyzontem roku 2020 r. (z perspektywą do 2030r.). Z obecnej i przyszłej sytuacji regionu wynika, że przed województwem lubelskim stoją konkretne wyzwania rozwojowe, których realizacja powinna zmierzać do poprawy miejsca, jakie zajmuje ono wśród polskich województw pod względem poziomu rozwoju gospodarczego i jakości życia ludności.

Strategia w horyzoncie do 2020 roku określa następujące cele rozwoju regionu lubelskiego:

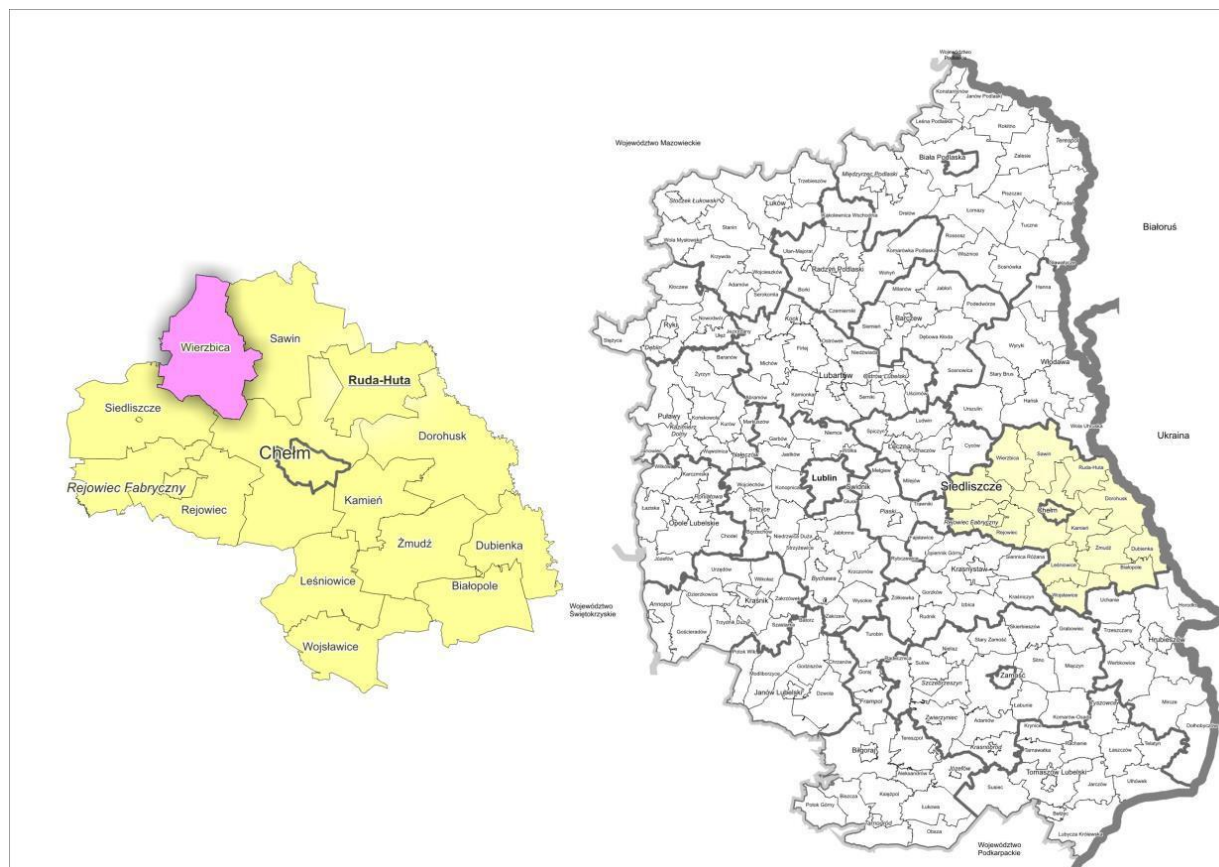
1. Restrukturyzacja rolnictwa oraz rozwój obszarów wiejskich poprzez:
 - poprawę warunków dla wzrostu konkurencyjności i towarowości gospodarstw przez m.in. promowanie i wspieranie scalania gruntów i powiększania obszaru gospodarstw, poprawę struktury gospodarstw i przyspieszenie przepływu ziemi do gospodarstw większych obszarowo i nastawionych na produkcję towarową;
 - rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego pozwalający na wykorzystanie istniejącego potencjału surowcowego regionu;
 - wzmocnienie doradztwa rolniczego oraz promowanie i wspieranie inicjatyw współpracy rolników i mieszkańców wsi (grupy producenckie, spółdzielnie);
 - wspieranie przedsiębiorczości na wsi i tworzenia pozarolniczych miejsc pracy na obszarach wiejskich w najbardziej efektywnych sektorach gospodarki – głównie usług, w tym usług dla rolnictwa;
 - wyposażanie obszarów wiejskich w infrastrukturę transportową, komunalną i energetyczną w sposób skoordynowany z innymi przedsięwzięciami i spójny wewnętrznie.
3. Selektywne zwiększenie potencjału wiedzy, kwalifikacji, zaawansowania technologicznego, przedsiębiorczości i innowacyjności regionu poprzez:
 - wspieranie najbardziej perspektywicznych kierunków badań i komercjalizacji ich wyników;
 - wspieranie kierunków kształcenia na poziomie wyższym szczególnie istotnych dla przyszłego rynku pracy regionu oraz mających unikatowe znaczenie w skali ponadregionalnej;
 - stworzenie systemu wsparcia naukowego, eksperckiego i wdrożeniowego na rzecz rozwoju wybranych sektorów gospodarki;
 - rozwijanie systemu kształcenia dostosowanego do specyfiki regionu;
 - wspieranie małych i średnich przedsiębiorstw;
 - rozwój społeczeństwa informacyjnego.
4. Funkcjonalna, przestrzenna, społeczna i kulturowa integracja regionu poprzez:
 - poprawę wewnętrznego skomunikowania regionu dzięki powiązaniu jego najważniejszych miast sprawną siecią drogową, budowaną w pierwszej kolejności tam, gdzie jej niedoskonałość jest barierą rozwoju;
 - wspieranie włączenia społecznego;
 - wzmacnianie społecznej tożsamości regionalnej i rozwijanie więzi współpracy wewnątrzregionalnej;
 - przełamywanie niekorzystnych efektów przygranicznego położenia regionu;
 - racjonalne i efektywne wykorzystanie zasobów przyrody dla potrzeb gospodarczych i rekreacyjnych, przy zachowaniu i ochronie walorów środowiska przyrodniczego.

II. UWARUNKOWANIA DETERMINUJĄCE SPOSÓB ROZWOJU I ZAGOSPODAROWANIA GMINY

1. Usytuowanie w regionie

Gmina Wierzbica położona jest we wschodniej części województwa lubelskiego i północno-zachodniej części powiatu Chełmskiego. Zajmuje powierzchnię 145,8 km². Graniczy z 3 gminami powiatu chełmskiego: od zachodu z gminą Siedliszcze, od wschodu z gminą Sawin, od południa z gminą Chełm oraz od północy z gminą Hańsk i Urszulin (powiat włodawski) i

gminą Cyców (pow. łęczyński). Zgodnie z systemem kodowania statystycznych jednostek terytorialnych w Unii Europejskiej NUTS, gmina Wierzbica jest zaliczona do podregionu chełmsko-zamojskiego. Najbliższym dużym miastem jest Chełm oddalony o około 25km oraz Włodawa w odległości – 40km. Odległość do Lublina – stolicy województwa – wynosi około 70km. Gmina jest położona w odległości około 50km od przejścia granicznego z Ukrainą w Dorohusku. Z zachodu na południe przez teren gminy przebiega droga wojewódzka nr 841 relacji: Cyców – Wierzbica – Staw.

Rys. 1. Położenie gminy Wierzbica w województwie lubelskim i powiecie chełmskim

Obszar gminy tworzy 27 miejscowości, administracyjnie podzielona jest na 20 sołectw: Bakus Wanda, Busówno, Chylin, Chylin Wielki, Helenów, Kamienna Góra, Karczunek, Kozia Góra, Ochoża, Olchowiec, Olchowiec – Kolonia, Pniówno, Syczyn, Święcica, Tarnów, Terenin, Wierzbica, Wierzbica-Osiedle, Władysławów, Wólka Tarnowska.

Rys. 2. Podział administracyjny gminy Wierzbica

Według podziału fizyczno – geograficznego Polski J . Kondrackiego (1988), większość obszaru gminy Wierzbica leży w mezoregionie: Pagóry Chełmskie. Krańce zachodnie gminy znajdują się w mezoregionie: Obniżenie Dorohucki, a wschodnie w mezoregionie: Obniżenie Dubienki. Mezoregiony te są częścią makro-regionu Polesie Wołyńskie.

Północne fragmenty gminy należą do makroregionu Polesie Podlaskie i mezoregionu: Równina Łęczyńsko – Włodawska.

Najcenniejsze przyrodniczo obszary gminy: fragment Poleskiego Parku Narodowego (bagny Bubnów) z otuliną parku oraz Chełmski Obszar Chronionego Krajobrazu stanowią ważny element regionalnego, krajowego i europejskiego systemu obszarów chronionych.

Północno – wschodnia część gminy zaliczona została do międzynarodowego węzła ekologicznego –Obszar Polesia (o symbolu 27 M) w krajowej sieci ECONET – PL.

Północna część gminy z Poleskim Parkiem Narodowym i otuliną leży w międzynarodowym Rezerwacie Biosfery „Polesie Zachodnie”.

Rezerwat Biosfery obejmuje swym zasięgiem najcenniejsze przyrodniczo obszary Polesia położone na pograniczu woj. lubelskiego z obwodem wołyńskim na Ukrainie i obszarem brzeskim na Białorusi.

Przez obszar gminy przebiega korytarz ekologiczny ze wschodu na zachód łączący Chełmski Park Krajobrazowy i Poleski Park Narodowy (Bagny Bubnów) doliną rzeki Świnki z

Nadwieprzańskim Parkiem Krajobrazowym. Ciągi ekologiczne o przebiegu południkowym łączą Chełmski Obszar Chronionego Krajobrazu z Poleskim Parkiem Krajobrazowym i Poleskim Parkiem Narodowym.

2. Uwarunkowania lokalne, społeczno – gospodarcze – analizy społeczne.

2.1.Uwarunkowania demograficzne

Liczba ludności zamieszkałej na terenie gminy Wierzbica na koniec 2016 r. wynosiła 5 238 osób. W porównaniu do 2010 roku odnotowano spadek liczby mieszkańców o 5,07% (o 278 osób). Analiza danych wykazała, iż pod względem zaludnienia największymi sołectwami w gminie są: Wierzbica – Osiedle (1056 osób), Syczyn - (497), Busówno - (490 osób), Wólka Tarnowska (475), Kozia Góra (334), Pniówno (323) oraz Wierzbica (315). Udział liczby mieszkańców w ogólnej liczbie ludności wynosił: Wierzbica-Osiedle – 19,95%, Syczyn – 9,39 %, Busówno – 9,26%, Wólka Tarnowska – 8,97%, Kozia Góra -6,31%, Pniówno 6,10% i Wierzbica – 5,39%. Liczba ludności w pozostałych sołectwach kształtowała się na poziomie od 287 do 62 osób. Najniższy odsetek mieszkańców zamieszkiwał sołectwo Helenów (1,17%), Karczunek (1,30%), Władysławów (1,49%) oraz Kamienna Góra (1,87%).

Spośród 5238 mieszkańców zamieszkujących gminę, 50,25% stanowiły kobiety (2632), a 49,75% mężczyźni (2606). Średnio na 100 mężczyzn przypadało 101 kobiet, co jest wynikiem niższym od średniej dla województwa (106) i średniej dla powiatu chełmskiego (104).

Gminę Wierzbica charakteryzuje bardzo niski wskaźnik gęstości zaludnienia – 36 osób/1km². Oznacza to, że gęstość zaludnienia jest zdecydowanie niższa od średniej dla powiatu chełmskiego (42 osoby/km²), jak również od średniej dla województwa wynoszącej 85 osób/km². Biorąc pod uwagę liczbę ludności zamieszkałej w gminie, najwyższą gęstością zaludnienia charakteryzują się sołectwa: Wierzbica-Osiedle (571 osób/1km²) i Wierzbica (126 osób/1km²). Poza wymienionymi sołectwami, powyżej średniego wskaźnika gęstości zaludnienia dla gminy Wierzbica cechują się jedynie cztery sołectwa: Busówno, Bakus Wanda, Wólka Tarnowska i Syczyn. Najrzadziej zaludnionym obszarem jest sołectwo Karczunek i Tarnów, w których wskaźnik, w 2015 roku nie przekroczył 10% i wynosił odpowiednio: 9,35 osób/1km² oraz 9,67 osób/1km².

2.1.1.Ruch naturalny i migracyjny ludności.

Dynamika zmian liczby ludności kształtowana jest pod wpływem dwóch procesów demograficznych – przyrostu naturalnego oraz ruchu wędrownego (migracyjnego). Na przyrost naturalny ludności składają się zmiany w jej liczbie, powodowane przez urodzenia i zgony. W latach 2013 – 2015 zaobserwowano przewagę zgonów nad urodzeniami, co w konsekwencji daje ujemną wartość przyrostu naturalnego.

Wartość przyrostu naturalnego w 2015 roku w liczbach bezwzględnych była na poziomie (-10), przy czym w 2013 roku wynosiła (15), by w następnym roku osiągnąć (5). Niekorzystne tendencje potwierdzają wskaźniki przyrostu naturalnego na 1000 ludności. Wartość wskaźnika przyrostu naturalnego dla gminy wynosiła – (-1,89‰). Bardzo duży wzrost tego ujemnego wskaźnika wystąpił w sołectwach: Kamienna Góra z 9,35‰ w 2013 roku do (-30,30‰) w 2015r., Olchowiec - Kolonia z 14,60‰ do (-23,08‰), Pniówno z 3,07‰ do (-24,77‰). Znaczący dodatni przyrost naturalny zaobserwowano w sołectwach: Terenin, Władysławów i Olchowiec, wynoszący odpowiednio: 16,26‰, 12,66‰ oraz 12,10‰. Podobnie jak w przypadku malejącej liczby zgonów, od 2013 roku odnotowuje się malejącą liczbę urodzeń (o 20 urodzeń).

W 2015r. na terenie gminy zameldowało się łącznie 69 osób, zaś wymeldowało prawie dwukrotnie więcej bo aż 126 osób, co daje saldo migracji dla gminy (-57). Wartość wskaźnika salda migracji na 1000 osób w 2015r. wyniosła (- 10,77‰) dla obszaru całej gminy. Największą liczbę zameldowań w gminie odnotowano w 2014r. i wyniosła ona 82 osoby, przy czym w tym okresie wymeldowało się aż 140 osób. Od 2015 roku ruch osiedleńczy na teren gminy zmalał. W 15 sołectwach odnotowano ujemny wskaźnik salda migracji, zaś w sołectwie Kamienna Góra omawiany wskaźnik kształtował się na poziomie zerowym. Dodatkowo saldo migracji zaobserwowano w zaledwie w czterech sołectwach z tym, że najwyższe dodatnie saldo migracji na 1000 mieszkańców odnotowano w sołectwie Władysławów 25,32‰ i ta sytuacja utrzymuje się od 2013 roku. Podobne zjawisko dotyczy sołectw: Wierzbica, Terenin i Chylin z tym, że tendencja wzrostu salda migracji jest trochę niższa aniżeli w sołectwie Władysławów. Głównym kierunkiem migracji były miasta, zwłaszcza miasto Włodawa, Chełm i Lublin, przy czym zameldowania w gminie mieszkańców pochodzących z miast były wyższe niż wymeldowania mieszkańców z gminy do miast. Należy nadmienić, że przytoczone powyżej dane nie oddają realnej wartości określającej obecny ruch migracyjny. Nie obejmują czasowych migracji na tle zarobkowym, zwłaszcza związanych z wyjazdem za granicę. Nie wszyscy z tych, którzy podjęli decyzję o wyjeździe decydują się na wymeldowanie, niektórzy wykonują pracę w tzw. trybie wahadłowym (część roku spędzają za granicą, część na obszarze zameldowania).

Tabela 1. Zmiana liczby ludności w latach 2010 – 2016

rok	liczba ludności	przyrost roczny [osoba]	wskaźnik przyrostu rocznego
2010	5516		
2011	5487	-29	-0,53
2012	5445	-42	-0,77
2013	5414	-31	-0,57
2014	5358	-56	-1,05
2015	5291	-67	-1,27
2016	5238	-53	-1,01
średnio w ciągu ostatnich 6lat		-46	
przyrost 6 letni	-278		

Sytuację demograficzną gminy może w znacznym stopniu poprawić planowana budowa dwóch kopalni węgla kamiennego w sąsiednich gminach Hańsk i Siedliszcze, które staną się głównymi i największymi pracodawcami na terenie gmin na których będą eksploatowane złoża węgla kamiennego. Funkcjonowanie kopalni w sąsiednich gminach może się przełożyć na ograniczenie emigracji zarobkowej obecnych mieszkańców gminy Wierzbica oraz zwiększenie napływu nowych mieszkańców. Z danych szacunkowych inwestorów wynika, że na terenie gminy Wierzbica może przybyć około 4000 nowych mieszkańców – jest to liczba nowych pracowników szukających pracy w kopalniach wraz z ich rodzinami.

2.1.2 Struktura wieku ludności

Wzajemne proporcje pomiędzy poszczególnymi grupami wiekowymi ludności w gminie świadczą o jej kondycji demograficznej.

Zmiany w strukturze wieku ludności gminy Wierzbica mają podobne tendencje co zmiany zachodzące w kraju czy regionie.

Ludność gminy charakteryzuje się niekorzystną strukturą demograficzną, a starzenie się społeczeństwa jest na nim wyraźnie zauważalne. Obserwuje się spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, przy równoczesnym wzroście liczba ludności w wieku produkcyjnym. W 2015 roku udział osób w wieku przedprodukcyjnym stanowił 19,28% (1020 osób) ogółu mieszkańców gminy, co w porównaniu do 2013 roku oznacza spadek o 8,2% (o 91 osób). W sołectwach: Wierzbica – Osiedle, Święcica, Olchowiec – Kolonia, Karczunek, Kozia Góra, Ochoża, Helenów i Chylin Wielki udział tej grupy wiekowej był dużo niższy niż średnia dla gminy. Od 2013 roku w sołectwie Chylin, Chylin Wielki, Ochoża, Olchowiec – Kolonia, Pniówno, Święcica i Terenin utrwała się niekorzystny spadkowy trend w liczbie ludności w wieku przedprodukcyjnym. Zaznaczył się także niewielki wzrost o 0,4% udziału mieszkańców w wieku produkcyjnym, co ma miejsce w sołectwie: Karczunek, Wierzbica – Osiedle i Kozia Góra. Udział tej grupy ekonomicznej w strukturze ludności gminy wynosił 63,64%. Niekorzystnym zjawiskiem jest wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym. Udział tej grupy wiekowej wzrósł z 15,98% w roku 2013 do 17,09% w 2015 roku. Biorąc pod uwagę najniższy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym i najwyższy udział ludności w wieku poprodukcyjnym, można stwierdzić, że najbardziej zaawansowane starzenie społeczeństwa występuje w sołectwach: Helenów, Olchowiec – Kolonia, Ochoża, Chylin Wielki, Karczunek i Święcica. Natomiast rozpatrując tylko udział ludności w wieku poprodukcyjnym do ludności ogółem to zjawisko najmocniej uwidacznia się w sołectwach: Terenin, Święcica, Olchowiec – Kolonia, Ochoża, Helenów, Chylin i Chylin Wielki, gdzie wartość wskaźnika przekracza 20%. Zmiany w populacji osób w wieku przedprodukcyjnym i wieku produkcyjnym mają swoje odzwierciedlenie w postaci wskaźnika obciążenia demograficznego. Wskaźnik ten wyraża stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym (przed- i poprodukcyjnym) na 100 osób w wieku produkcyjnym. W 2015 roku na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało 57 osób w wieku nieprodukcyjnym. Rozpatrywany wskaźnik przybierał wartość niższą niż przeciętnie w powiecie chełmskim (58) i województwie (60). W sołectwach: Władysławów, Terenin, Helenów, Ochoża, Chylin i Syczyn wskaźnik wskazywał, że 100 osób w wieku produkcyjnych utrzymywało od 87 do 69 osób w wieku nieprodukcyjnym.

2.2.Struktura gospodarcza gminy

Podstawowym źródłem zatrudnienia dla mieszkańców gminy są indywidualne gospodarstwa rolne, w których pracuje ok. 70 % osób w wieku produkcyjnym.

Na terenie gminy nie ma większych zakładów produkcyjnych.

Część mieszkańców prowadzi drobną działalność gospodarczą, produkcyjną, handlową i usługową. Część mieszkańców znajduje zatrudnienie w jednostkach oświaty, zdrowia i administracyjno – finansowych. Niewielka liczba mieszkańców dojeżdża do pracy poza teren gminy.

Na terenie gminy Wierzbica w 2015 r., według danych GUS, funkcjonowało 214 podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON, o 10,8% (21 podmiotów) więcej w porównaniu do 2010 roku. W 2015 roku zarejestrowano 25 nowych podmiotów, z czego najwięcej w sołectwie Wierzbica – Osiedle – 8 podmiotów oraz Wierzbica, Pniówno i Wólka Tarnowska po 3 podmioty. Na przestrzeni lat liczba nowo rejestrowanych podmiotów wykazywała niewielką tendencję zwyżkową z 21 podmiotów do 25 w roku 2015. W analogicznym okresie wyrejestrowano 29 podmiotów (2015 rok) przy 15 w 2010 roku. Najwięcej podmiotów ubyło w sołectwie Wierzbica – Osiedle -7, Wólka Tarnowska - 6 oraz Busówno - 4.

W latach 2010 – 2015 dla obszaru gminy Wierzbica obserwuje się stopniowy wzrost liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON z wielkości 356/10 tys. ludności w 2010 roku do 408/10 tys. ludności w roku 2015, co świadczy o wzrastającej, aczkolwiek

niewielkiej aktywności gospodarczej. W podziale na sektory własnościowe podmioty działające w sektorze publicznym stanowią 4,21%, natomiast w sektorze prywatnym 95,79%.

W sektorze prywatnym największy odsetek stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą 81,28%, a organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne) zaledwie 6,9%.

Największy odsetek podmiotów działa na terenie sołectwa Wierzbica - Osiedle - 30,3%, Wierzbica - 10,47%, Busówno - 9,81%, Wólka Tarnowska - 8,87% oraz Kozia Góra -7,94%. W pozostałych sołectwach udział podmiotów gospodarczych wahał się w granicach 6,07% w sołectwie Olchowice do 0,47% w sołectwie Władysławów.

W sołectwie Karczunek nie prowadził działalności ani jeden podmiot gospodarczy. Rozwój przedsiębiorczości w gminie, wynika ze wzrostu liczby podmiotów gospodarczych, co prezentuje poniższa tabela.

Tabela 2. Podmioty gospodarki wg sekcji PKD 2007 w gminie Wierzbica w latach 2010-2015

Sekcja	2010	2011	2012	2013	2014	2015
<i>Rolnictwo</i>	13	15	14	16	15	12
<i>Górnictwo i wydobywanie</i>	0	0	0	0	1	1
<i>Przetwórstwo przemysłowe</i>	20	19	18	19	19	17
<i>Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją</i>	1	1	1	0	0	0
<i>Budownictwo</i>	26	34	33	35	41	39
<i>Handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa sprzętu</i>	56	54	52	52	55	53
<i>Transport i gospodarka magazynowa</i>	12	13	10	12	14	19
<i>Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi</i>	5	4	2	4	3	3
<i>Informacja i komunikacja</i>	3	3	4	4	5	5
<i>Działalność finansowa i ubezpieczeniowa</i>	9	7	6	5	6	7
<i>Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości</i>	5	5	5	5	5	5
<i>Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna</i>	2	2	3	4	9	9
<i>Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca</i>	1	0	1	1	2	3
<i>Administracja publiczna</i>	9	9	9	9	9	9
<i>Edukacja</i>	7	6	6	6	7	7
<i>Opieka zdrowotna i pomoc społeczna</i>	4	5	6	5	5	5
<i>Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją</i>	6	5	5	5	5	5
<i>Pozostała działalność usługowa i gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby</i>	14	10	13	14	15	14

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

Najliczniej reprezentowaną dziedziną działalności jest handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa sprzętu, w której działają obecnie 53 podmioty. W budownictwie działa 39 jednostek, w transporcie i gospodarce magazynowej – 19 podmiotów, przetwórstwie przemysłowym – 17 podmiotów, zaś w pozostałej działalności usługowej oraz gospodarstwach domowych zatrudniających pracowników; gospodarstwach domowych produkujących wyroby i świadczących usługi na własne potrzeby – 14 podmiotów. W rolnictwie działa 12 podmiotów, zaś w administracji publicznej i działalności naukowej i technicznej po 9 podmiotów. Najmniej podmiotów działa w sekcjach: działalność profesjonalna, naukowa i techniczna oraz działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca po 3 podmioty.

Na terenie gminy Wierzbica, według klas wielkości podmiotów gospodarczych, działają jedynie mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa. Według danych GUS w 2015 r. największy odsetek stanowiły mikroprzedsiębiorstwa – 96,73% (207 podmiotów gospodarczych). Ponadto na terenie gminy działało 6 małych przedsiębiorstw. Małe przedsiębiorstwa stanowiły zaledwie 2,8%, z czego 4 działały na terenie sołectwa Wierzbica - Osiedle i po 1 podmiocie w sołectwach: Święcica i Wierzbica. Na terenie gminy w 2015 roku znajdowało się 1 średnie przedsiębiorstwo w Wierzbicy – Osiedle.

Wśród głównych pracodawców działających na terenie gminy wymienia się:

- Urząd Gminy Wierzbica;
- Zespół Szkół im. Kazimierza Górskiego w Wierzbicy;
- Przedsiębiorstwo Usługowo – Handlowe Bernarda Kaleta w Wólce Tarnowskiej;
- „SUPER OLA” Przedsiębiorstwo Usługowo – Handlowe Hanc Robert w Wierzbicy – Osiedle;
- Firma Usługowa Sylwia Grabowska w Wierzbicy;
- Piekarnia Wierzbica S.C. G. Cichosz A. Chołody, H. Kamiński w Wierzbicy – Osiedle;
- Przedsiębiorstwo „POMIX” Walerian Tywoniuk w Wierzbicy – Osiedle.

Należy nadmienić, iż na terenie gmin Siedliszcze oraz Hańsk graniczących z gminą Wierzbica planowana jest budowa dwóch kopalni węgla kamiennego (po jednej w każdej z gmin), które mają szansę zostać największymi w tym rejonie przedsiębiorstwami oferującymi znaczną ilość miejsc pracy, w tym także dla społeczności zamieszkałej w gminie Wierzbica.

2.2.2. Bezrobocie

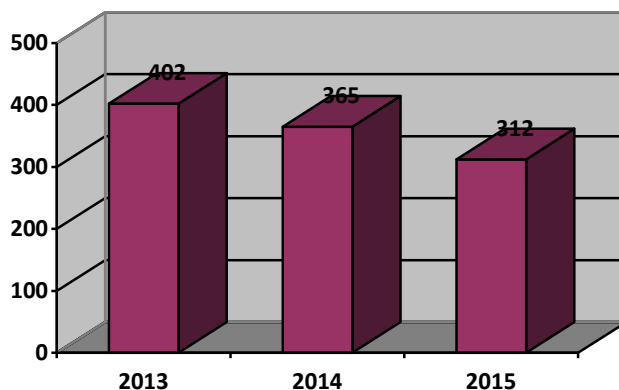
Rynek pracy w gminie Wierzbica nie pokrywa zapotrzebowania lokalnej społeczności. Bezrobocie jest zjawiskiem negatywnym nie tylko dla osób nim dotkniętych, lecz odbija się na funkcjonowaniu całej społeczności gminy.

Trwały brak pracy ma decydujący wpływ na zaspokojenie ważnych potrzeb społecznych w różnych sferach życia.

Gospodarka rolna mimo licznych inwestycji oraz nowych technologii nie gwarantuje mieszkańcom gminy znaczących dochodów. Podmioty gospodarcze prowadzące działalność na terenie gminy, skoncentrowane w sektorze prywatnym w dużej części jednoosobowe i w szczególności rodzinne, nastawione na handel i usługi, nie generują nowych miejsc pracy. W związku z niskim rozwojem przedsiębiorczości w gminie, największą liczbę miejsc pracy na terenie gminy zapewnia urząd gminy i jego jednostki organizacyjne, a także jednostki oświatowe. Niewielka liczba osób dojeżdża do pracy poza obszar gminy, najczęściej do Chełma lub znajduje zatrudnienie w odległej o 25km Kopalni Węgla Kamiennego w Bogdance.

W latach 2013 - 2015 z roku na rok obserwowano tendencję spadkową liczby osób bezrobotnych. Pod koniec 2013r. w urzędzie pracy zarejestrowanych było 402 osoby, a udział bezrobotnych w liczbie osób wieku produkcyjnego wyniósł 11,69%. W 2014 roku liczba bezrobotnych wykazywała tendencję malejącą, natomiast już w 2015 roku zarejestrowanych było 312 osób, a udział bezrobotnych w liczbie ludności wieku produkcyjnego kształtował się na poziomie 10,66%.

Wykres 1. Liczba bezrobotnych w gminie Wierzbica w latach 2013– 2015

Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym był wyższy od wskaźnika dla powiatu chełmskiego (10,4%) i zdecydowanie wyższy dla województwa lubelskiego (8,1%). Spośród osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Chełmie, ponad 59,0% znajduje się w szczególnej sytuacji na rynku pracy, są to osoby długotrwale bezrobotne, które są szczególnie narażone na marginalizację społeczną i ekonomiczną.

Struktura wieku osób bezrobotnych jest odwzorowaniem tendencji wojewódzkiej i krajowej. Największy udział osób bezrobotnych charakteryzuje grupę wiekową 25-34 lata. Znaczący i systematyczny wzrost liczby osób bezrobotnych w tej grupie wiekowej uwidacznia się od 2013 roku. Ta grupa wiekowa jest również najliczniejsza wśród kobiet w trudnej sytuacji na rynku pracy. Jest to niepokojąca tendencja, gdyż może skłaniać młodych ludzi do migracji w celu poszukiwania pracy. Podobna sytuacja ma miejsce wśród osób powyżej 35 roku życia, ponieważ ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych jest wyższy niż w powiecie chełmskim i województwie lubelskim. W roku 2015 grupa ta była drugą co do liczebności, najmniej liczny przedział wiekowy to osoby bezrobotne w wieku 55 lat i więcej, czyli osoby zbliżające się do wieku emerytalnego.

Kolejną ważną kwestią związaną z bezrobociem jest wykształcenie osób bezrobotnych. Poziom wykształcenia osób bezrobotnych często świadczy o niedopasowaniu kompetencji do rynku pracy. W gminie Wierzbica większość osób zarejestrowanych jako bezrobotne, to osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym (36,3%) oraz policealnym i średnim (30,6%). Następną grupą osób bezrobotnych jest ludność w wykształceniu zasadniczym zawodowym (28,3%). Stosunkowo wysokie bezrobocie wśród osób z wykształceniem zawodowym może świadczyć o niedopasowaniu wykształcenia kierunkowego do rzeczywistych potrzeb lokalnego rynku pracy. Wśród osób bezrobotnych – 4,8% to osoby bezrobotne legitymujące się wykształceniem wyższym i osoby te w ostatnich latach odczuwają coraz większe problemy ze znalezieniem pracy.

Z uwagi na niedostatecznie wykorzystany potencjał osób bezrobotnych, uważa się za niezbędne podejmowanie działań minimalizujących poziom zjawiska bezrobocia prowadzącego do wykluczenia społecznego. W celu aktywizacji zawodowej mieszkańców gminy, nieodzowne są działania aktywizujące w stosunku do osób długotrwale bezrobotnych w kierunku udziału w szkoleniach i programach aktywizacji rynku pracy i przeciwdziałania bezrobociu przy udziale potencjalnych pracodawców. Aktywizacja osób młodych na rynku pracy jest jednym z głównych wyzwań samorządu. Utworzenie nowych miejsc pracy oraz stymulowanie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości to bardzo istotne działania, których podjęcie jest konieczne z punktu widzenia trwałego obniżenia bezrobocia oraz wzrostu gospodarczego tego obszaru.

2.3. Prognoza demograficzna

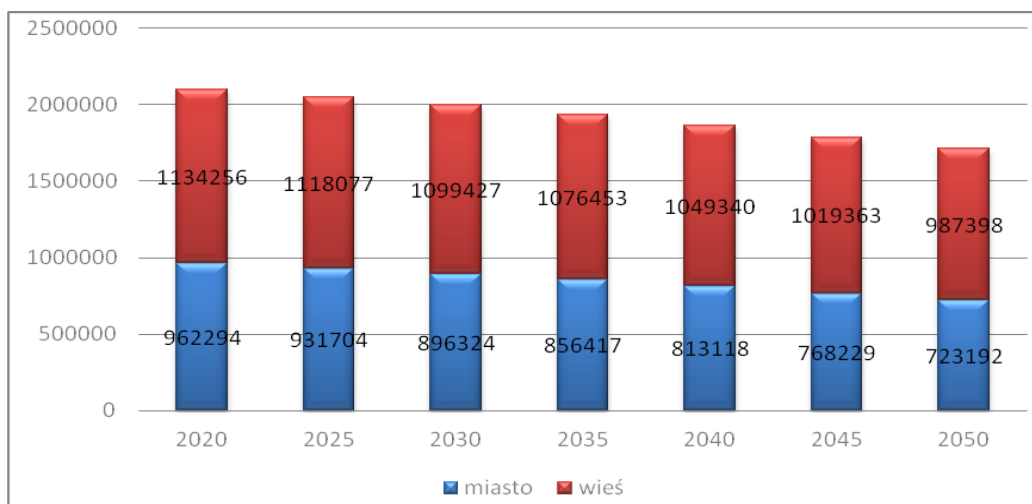
Zgodnie z prognozą demograficzną w perspektywie na lata 2020 - 2050 opracowaną przez GUS, liczba ludności w województwie lubelskim będzie się zmniejszała. Proces ten będzie postępował zarówno w miastach jak i na wsi. Osiągnie ona następujące wielkości w roku 2020 - 2 096 460 mieszkańców, natomiast w roku 2050 - 1 710 590. Podczas gdy na koniec 2013 roku wynosiła 2 156 150.

Tabela 3. Liczba ludności według prognozy demograficznej na lata 2020-2050.

	2020	2025	2030	2035	2040	2045	2050
ogółem	2096460	2049781	1995751	1932870	1862458	1787592	1710590
miasto	962294	931704	896324	856417	813118	768229	723192
wieś	1134256	1118077	1099427	1076453	1049340	1019363	987398

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wykres 2. Liczba ludności według prognozy demograficznej na lata 2020-2050.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Wykres 3. Liczba ludności w województwie Lubelskim w stosunku do stanu na rok 2013 wyrażona w procentach.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS.

Zgodnie z przewidywaniami, liczba ludności w województwie lubelskim w 2050 roku będzie stanowiła 79,3% w stosunku do roku 2013.

Z wyżej przedstawionej prognozy demograficznej wynika, że ludność gminy będzie malała. Połączenie przedstawionych powyżej danych demograficznych dla gminy wskazuje, że tendencje demograficzne Gminy Wierzbica są niekorzystne. Przyrost naturalny przyjmuje wartości ujemne, saldo migracji również. Liczba ludności w gminie maleje. Struktura wieku utrzymuje się na tym samym poziomie. Pozytywny jest fakt spadku wartości szacunkowej stopy bezrobocia.

Ujemny bilans nie bierze pod uwagę przyszłych możliwych szans na rozwój gminy, głównie rozwoju strefy aktywności gospodarczej, turystycznej, jak również rozwoju górnictwa w regionie. Budowa dwóch kopalń węgla kamiennego w dwóch sąsiednich gminach, stworzy nowe miejsca pracy i przyczyni się do zahamowania emigracji zarobkowej jak również spowoduje napływ nowych pracowników niezbędnych w przemyśle górniczym, którzy zapewne osiedlą się na terenie gminy wraz z całymi rodzinami.

2.4. Potencjał turystyczny

Gmina Wierzbica z uwagi na atrakcyjność przyrodniczą posiada duży potencjał do rozwoju turystyki. Bogactwo fauny i flory związane jest z dużą różnorodnością siedliskową. Turystyka przyrodnicza rozwijać się może na bazie unikalnych walorów krajobrazowych obszaru, urozmaiconej rzeźby terenu. Północno-wschodnia część gminy leży w zasięgu Polesia Lubelskiego. Obszar ten ma charakter zakłęsłej kotliny, której częścią składową jest nieco wyższa strefa ciągnąca się na południe od rzeki Świnki. Środkowa i południowa część gminy znajduje się w zasięgu Pagórów Chełmskich. Przeważa tu falista i pagórkowata rzeźba terenu. Obszar wznosi się na wysokość około 50 metrów ponad otaczające tereny. Głównymi rzekami na terenie gminy są: rzeka Świnka, mająca swe źródła u podnóża Pagóra Chełmskiego o wysokości 200 m. n.p.m. w rejonie Święcicy i Kamiennej Góry, prawobrzeżny dopływ rzeki Wieprz oraz Lepitucha wpadająca do rzeki Uherki. Rzeki Świnka i Lepitucha tworzą rozległe obszary źródłiskowe, utworzone w strefie obniżen i zagłębien terenowych położnych po obu stronach działu wodnego. W gminie Wierzbica są cztery jeziora: Tarnowskie, Syczyńskie, Pniowskie i na Błocie. Źródła w Święcicy są niemalą atrakcją turystyczną - biją bowiem do góry unosząc niewielkie fontanny piasku kredowego. Poza tym występują stawy hodowlane w Święcicy oraz liczne torfianki wypełnione wodą.

Na terenie gminy istnieją dogodne warunki do prowadzenia łowiectwa. Rozwojowi turystyki łowieckiej sprzyja domek myśliwski zlokalizowany w sołectwie Chylin. W sołectwie Święcica znajduje się kompleks stawów. Jeden z nich przystosowany jest do pełnienia funkcji łowiska wędkarskiego.

W gminie Wierzbica, z uwagi na rzeźbę terenu, istnieją doskonałe warunki do uprawiania sportów zimowych. Brak jest jednak infrastruktury umożliwiającej rozwój tej dziedziny sportu. Gminę cechuje także potencjał do rozwoju turystyki kulturowej, ze względu na obiekty dziedzictwa kulturowego m.in. zespoły dworsko-parkowe oraz obiekty sakralne. Ważnym elementem infrastruktury turystycznej są również szlaki turystyczne. Jednym z większych atutów w gminie jest ścieżka rowerowa "Pętla Wierzbica" o długości 88 km. Trasa biegnie przez miejscowości: Wierzbica, Cyców i Chełm. Na odcinku Karczunek - Wojciechów trasa szlaku rowerowego pokrywa się z trasą Poleskiego Szlaku Konnego. W miejscowości Karczunek znajduje się wieża widokowa. Uzupełnieniem oferty turystycznej jest twórczość ludowa. Na terenie gminy Wierzbica prężnie działają koła gospodyń wiejskich, które podtrzymują lokalne tradycje i zwyczaje.

2.5. Baza noclegowa i turystyczna

Na terenie gminy Wierzbica bazę noclegowo-turystyczną tworzą głównie kwatery agroturystyczne, są to obiekty całoroczne. Funkcjonujące obiekty noclegowe i agroturystyczne na terenie gminy położone są w sołectwach: Wólka Tarnowska, Tarnów, Chylin Wielki, Busówno (trzy obiekty) oraz po jednym obiekcie w sołectwach: Syczyn i Kozia Góra. Jedynym

obiektem gastronomicznym dostępnym na terenie gminy jest Spółdzielnia Socjalna „Miranda” w sołectwie Wierzbica – Osiedle.

3. Uwarunkowania stanu zagospodarowania gminy

3.1. Stan planistyczny

Obszar gminy pokryty jest w całości planami miejscowymi i są to:

- mpzp Gminy Wierzbica z 2004 roku,
- mpzp Ośrodka Gminy Wierzbica z 2004 roku,
- mpzp Gminy Wierzbica Obszar jednostki strukturalnej „A” z 2006 roku.

Analiza uchwalonych planów wskazała, że w większości – zwłaszcza mpzp Gminy Wierzbica – jest bardzo ogólny, sporządzony na mapie w skali 1:10 000 i bez zarysowania kompozycji urbanistycznej. Ponadto analiza wykazała również, że ich jakość prawna, jako przepisów prawa miejscowego jest niezadowolająca. Używanie sformułowań ustaleń i konstrukcja tekstów planów, jak również ich rysunki, które powinny być odzwierciedleniem tekstów, są niejednoznaczne, a często wręcz mylące.

3.2. Sieć osadnicza – zabudowa mieszkaniowa

Największy wpływ na kształtowanie osadnictwa ma układ komunikacyjny. W gminie Wierzbica występuje pasmowo-liniowy charakter osadnictwa skupiający się głównie wzdłuż dróg znajdujących się na terenie gminy Wierzbica. Istniejący układ przestrzenny gminy charakteryzują zwarte i rozproszone formy zabudowy. Wykształconą formą przestrzenną na terenie gminy jest Wierzbica-Osiedle, miejscowość będąca siedzibą władz samorządowych oraz głównych usług publicznych i komercyjnych. Pozostałe miejscowości posiadają typową sieć w układzie liniowym-ulicznym.

Rodzaje zabudowy.

Zabudowę mieszkaniową poszczególnych miejscowości gminy stanowi głównie zabudowa zagrodowa oraz jednorodzinna i wielorodzinna:

- zabudowa zagrodowa stanowi ok. 60 % zasobów zabudowy mieszkaniowej, zlokalizowana we wszystkich miejscowościach gminy;
- zabudowa jednorodzinna stanowi ok. 20 % zasobów substancji mieszkaniowej, zlokalizowana głównie w miejscowościach: Wierzbica, Busówno, Pniówno;
- zabudowa wielorodzinna stanowi ok. 20 % zasobów zabudowy mieszkaniowej, zlokalizowana w miejscowościach:
 - Busówno, Pniówno, Święcica – po jednym budynku mieszkalnym wielorodzinnym,
 - Staszycy – 2 budynki mieszkalne wielorodzinne,
 - Wierzbica-Osiedle – 13 budynków mieszkalnych wielorodzinnych,
 - Wólka Tarnowska – 13 budynków mieszkalnych wielorodzinnych,

Na obszarze gminy funkcjonują cztery spółdzielnie mieszkaniowe SM w Staszycach, SM w Wólce Tanowskiej, „Promyk” i „Wierzbica” zarządzają mieszkaniem w zabudowie wielorodzinnej.

Na koniec 2015 r. na terenie gminy znajdowało się 1695¹ mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 129,9 tys.m². Liczba mieszkań w latach 2010-2015 wzrosła zaledwie o 2,71% (46 mieszkań), natomiast powierzchnia użytkowa o 3,84%. W 2015 roku oddano do użytku 9 mieszkań, tj. o 5 więcej aniżeli w 2010 roku. Wszystkie mieszkania, które powstały zalicza się do sektora mieszkalnictwa indywidualnego. Średnia powierzchnia użytkowa przeciętnego mieszkania w roku 2015 wyniosła 76,6m² i wzrosła bardzo nieznacznie w odniesieniu do 2010 roku o 0,9m²/mieszkanie. Struktura wiekowa mieszkań gminy Wierzbica charakteryzuje się wysokim udziałem mieszkań powstałych w latach 1945 – 1978 (783 mieszkania). W latach 1918-1944 wybudowanych zostało 209 mieszkań, 201 mieszkań w latach 1989 – 2002, zaś pozostałe 502 mieszkania powstały po 2002 roku. Większość budynków jest budowana w technologii nie zapewniającej należytej efektywności energetycznej, jednak dzięki stosowanej termomodernizacji orientacyjne potrzeby grzewcze mieszkań są stopniowo poprawiane. Termomodernizacji wymagają budynki mieszkalne wielorodzinne należące do Spółdzielni Mieszkaniowej "Promyk" i większość obiektów należących do Spółdzielni Mieszkaniowej w Wierzbicy.

Tabela 4. Zasoby mieszkaniowe gminy Wierzbica

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Mieszkania (szt.)	1 673	1 678	1 680	1686	1 688	1 695
Izby (szt)	6 140	6 170	6 180	6 210	6 221	6 254
Mieszkania na 1000 mieszkańców	306,7	309,1	311,8	315,5	317,5	322,9
Powierzchnia użytkowa mieszkań (tys. M2)	126,9	127,7	128,0	128,8	129,1	129,9
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania (m2)	75,8	76,1	76,2	76,4	76,5	76,6

Mieszkania w gminie Wierzbica są dość dobrze wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne: do wodociągów przyłączonych jest 85% mieszkań, natomiast centralne ogrzewanie posiada 56,81% mieszkań. Dużym problemem jest brak dostępu do sieci gazowej.

W wyniku działań inwestycyjnych samorządu zwiększyła się zarówno dostępność mieszkańców do sieci wodociągowej, jak i kanalizacyjnej. Jedynie w sołectwach: Ochoża, Wierzbica – Osiedle, Busówno, Pniówno i Syczyn część budynków nie ma dostępu do sieci wodociągowej. Stan ten wymaga wyposażenia w sieć wodociągową. Niskie wskaźniki wyposażenia mieszkań w sieć kanalizacyjną na terenie sołectw: Busówno, Syczyn, Ochoża, Święcica i Kozia Góra wskazują na bardzo pilną potrzebę wdrożenia kompleksowych rozwiązań w powyższym zakresie.

Tabela 5. Wskaźnik wyposażenia mieszkań w infrastrukturę techniczną

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
wodociąg	1317	1322	1324	1330	1332	1339
	78,72%	78,78%	78,81%	78,88%	78,91%	84,9%
ustęp splukiwany	1165	1170	1172	1178	1180	1187
	69,64%	69,73%	69,76%	69,87%	69,91%	70,03%
łazienka	1123	1128	1130	1136	1138	1145

¹ Bank Danych Lokalnych - Region wschodni / LUBELSKIE / PODREGION 10 - CHEŁMSKO-ZAMOJSKI / Powiat chełmski

	67,12%	67,22%	67,26%	67,38%	67,42%	67,55%
centralne ogrzewanie	941	946	948	954	956	963
	56,25%	56,38%	56,43%	56,58%	56,64%	56,81%
gaz sieciowy	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych

3.3. Struktura użytkowania gruntów

Zgodnie z kierunkami wykorzystania powierzchni na ogólną powierzchnię gminy Wierzbica składają się: użytki rolne stanowiące 82,3% powierzchni całkowitej obszaru (11 992 ha) – w tym łąki trwałe – 19,37% (2 323 ha), pastwiska – 6,53% (783 ha), grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione – 9,5% (1387 ha), grunty zabudowane i zurbanizowane stanowiące – 2,6% (380 ha), i nieużytki - 4,55% (665 ha). Najmniejszy obszar stanowią użytki ekologiczne – 0,30% (44 ha), grunty pod wodami i stawami – łącznie 0,9% (132 ha).

3.4. Infrastruktura społeczna

Oświata

Edukacja w gminie Wierzbica prowadzona jest poprzez placówki oświatowe na poziomie przedszkolnym, podstawowym i gimnazjalnym. W obszarze gminy brak jest placówek zapewniających opiekę dla dzieci w wieku do lat trzech. Na terenie gminy w wieku przedszkolnym tj. od 3-5 lat było 189 dzieci. Do samorządowego przedszkola obecnie uczęszcza 98 dzieci (dane-UG Wierzbica) co oznacza, że opieką przedszkolną objętych jest niespełna 52% dzieci w wieku przedszkolnym. Dzieci z sołectw Helenów, Karczunek, Olchowiec – Kolonia, Tarnów i Terenin nie były objęte wychowaniem przedszkolnym. Oprócz samorządowego przedszkola funkcjonują 3 oddziały przedszkolne przy szkołach. Na podstawie danych uzyskanych z UG Wierzbica w roku szkolnym 2016/2017 sieć placówek oświatowych na terenie gminy tworzyły:

- Szkoła Podstawowa w Święcicy;
- Szkoła Filialna w Wólce Tarnowskiej;
- Zespół Szkół w Wierzbicy obejmujący: szkołę podstawową i gimnazjum.

W roku szkolnym 2015/2016 do szkół podstawowych łącznie uczęszczało 348 uczniów. Na obszarze gminy funkcjonuje jedno gimnazjum do którego uczęszczało 163 uczniów. Wszystkie szkoły posiadają pracownie komputerowe z minimum 20 stanowiskami do pracy. W szkolnych bibliotekach znajdują się Centra Multimedialne. Gimnazjum i szkoła podstawowa w Wierzbicy posiadają nowoczesne obiekty sportowe – halę oraz kompleks boisk „Orlik 2012”, a także boisko o nawierzchni naturalnej. W szkole podstawowej w Święcicy brak jest sali gimnastycznej

Kultura i sport

Najważniejszą rolę w propagowaniu kultury na terenie gminy pełni Gminna Biblioteka Publiczna w Wierzbicy-Osiedle wraz z trzema filiami bibliotecznymi w miejscowościach Ochoża, Święcica, Wólka Tarnowska. Filia biblioteczna w Ochoży mieści się w budynku

zlikwidowanej szkoły podstawowej. Oprócz filii bibliotecznej w budynku znajduje się również kaplica oraz niewielka świetlica. Obiekt ten został wybudowany około 1900 roku i jest w bardzo złym stanie technicznym.

Rolę ośrodków kultury pełnią również na terenie gminy Wiejskie Domy Kultury zlokalizowane w miejscowościach - Syczyn, Busówno, Wierzbica, Pniówno, Chylin oraz Wiejskie Centrum Kulturalno-Rekreacyjne Sołectwa Olchowiec i Integracyjne Centrum Kulturalno-Rekreacyjne w m. Wierzbica-Osiedle. W skład Centrum wchodzi - plac zabaw, kort tenisowy, amfiteatr z widownią, boisko wielofunkcyjne, budynek socjalny i park. Dopelnieniem tego Centrum jest hala sportowa przy Zespole Szkół w Wierzbicy.

W kilku sołectwach m.in. w remizach jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych organizowane są różne formy działalności kulturalnej, w której uczestniczą mieszkańcy poszczególnych miejscowości. Zajęcia odbywają się w miejscowościach: Busówno, Syczyn, Wierzbica, Wólka Tarnowska.

Gmina dysponuje znacznym zapleczem rekreacyjno-sportowym, które daje możliwość aktywnego spędzania wolnego czasu oraz wypoczynku mieszkańcom, wpływając na jakość ich życia. Społeczność lokalna może korzystać z boisk wielofunkcyjnych, boisk, sali gimnastycznej i placów zabaw zlokalizowanych w sołectwach:

- Wierzbica – Osiedle (Integracyjne Centrum Kulturalno – Rekreacyjne – zespół boisk), boisko Orlik 2012, sala sportowa przy Zespole Szkół im. Kazimierza Górskiego, plac zabaw;
- Wólka Tarnowska (plac zabaw i boisko do piłki siatkowej);
- Olchowiec, Chylin i Kamienna Góra (plac zabaw);
- Pniówno (plac zabaw i boisko do piłki nożnej);
- Święcica (plac zabaw i wielofunkcyjne boisko).

Na terenie gminy Wierzbica funkcjonuje Gminny Klub Sportowy – „OGNIWO”, prowadząc treningi w piłce nożnej w czterech grupach, w których uczestniczyło ponad 90 członków.

Ochrona zdrowia

Na terenie gminy funkcjonuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ZDROVITA” s.c. oraz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej EURO-MED w Wierzbicy – Osiedle. Porady udzielane w ramach podstawowej opieki zdrowotnej kształtowały się na poziomie 4 porady na 1 mieszkańca (Bank Danych Lokalnych). Usługi stomatologiczne w gminie świadczy indywidualna praktyka stomatologiczna w Wierzbicy - Osiedlu. W zakresie leczenia specjalistycznego i szpitalnego gmina obsługiwana jest przez przychodnie specjalistyczne i szpitale w Chełmie i Lublinie. Natomiast w zakresie pomocy doraźnej korzysta z usług Stacji Ratownictwa Medycznego – Zakład Opieki Zdrowotnej w Chełmie. Na terenie gminy działają 2 prywatne apteki zlokalizowane w Wierzbicy - Osiedlu. Wskaźnik prezentujący dostępność mieszkańców do usług medycznych liczba osób przypadających zarówno na 1 przychodnię i aptekę wyniosła 2645 osób.

Pomoc społeczna

Pomoc społeczna na obszarze gminy świadczona jest przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Wierzbicy. Ośrodek zlokalizowany jest w budynku po byłym ośrodku zdrowia. Jest to jednostka organizacyjna samorządu gminy, obejmująca obszarem działania teren gminy Wierzbica. Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje zadania własne gminy i zlecone, finansowane przez Lubelski Urząd Wojewódzki.

Z pomocy ośrodka w 2015 roku z zasiłków skorzystało 521 osób (179 rodzin) czyli 9,85% wszystkich zameldowanych mieszkańców gminy. Oprócz zasiłków w formie pieniężnej, ludność korzystała również z innych form pomocy m.in. pomoc w naturze, ubezpieczenie, dożywianie bądź z pomocy opiekuna.

Usługi z zakresu bezpieczeństwa publicznego

Na terenie gminy działa 8 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej (OSP) w: Wierzbicy, Busównie, Pniównie, Syczynie, Chylinie, Olchowcu, Koziej Górze i w Wólce Tarnowskiej. Jedynie OSP w Wierzbicy jest włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego. Zabudowę OSP stanowią strażnice – remizy (lub budynki adaptowane i przystosowane dla potrzeb straży pożarnej), pełniące również funkcje świetlic wiejskich dla społeczności lokalnej, Nadzór nad bezpieczeństwem publicznym na terenie gminy sprawuje Posterunek Policji w Sawinie. Na przestrzeni lat 2013 - 2015 w gminie Wierzbica odnotowano łącznie 67 przestępstw kryminalnych, z czego w 2013 r. odnotowano 109, w 2014r. – 84, a w 2015r. – 67. W podziale na jednostki administracyjne najwięcej przestępstw odnotowano na terenie sołectwa Wierzbica – Osiedle, Syczyn i Busówno.

3.5. Zieleń, cmentarze

Uzupełnieniem krajobrazu gminy są licznie występujące zadrzewienia śródpolne, parki podworskie, zieleń wokół obiektów sakralnych oraz zieleń cmentarna. Na terenie gminy istnieje 13 cmentarzy różnych wyznań (rzymsko – katolickie, greko – katolicki, prawosławne, ewangelickie), w tym trzy czynne: dwa rzymsko – katolickie w Olchowcu i Syczynie oraz cmentarz komunalny w Busównie – Kolonii.

Wszystkie cmentarze, oprócz komunalnego objęte są ewidencją zabytków prowadzoną przez Urząd Gminy.

Na terenach cmentarnych występują skupiska zieleni wysokiej o bogatych walorach krajobrazowych.

Zieleń objęta ochroną konserwatorską to zieleń wokół kościoła rzymsko –katolickiego w Olchowcu (1791 r.) i zieleń występująca w zespole dworsko – parkowym w Chylinie (1904 r.).

Ciekawy starodrzew występuje na terenie parku dworskiego z XIX w. w Świącicy. Występujące na terenie gminy zadrzewienia śródpolne znakomicie łagodzą klimat, zwiększają zawartość wody w glebie, a także zapobiegają wymarzaniu upraw przy ostrych bezśnieżnych zimach.

3.6. Rolnictwo

Znaczna część mieszkańców gminy Wierzbica utrzymuje się z rolnictwa. Indywidualne gospodarstwa rolne zajmują około 95% powierzchni użytków rolnych. Podstawą działalności rolniczej w gminie Wierzbica są korzystne warunki przyrodnicze dla rozwoju rolnictwa. Gmina na tle województwa lubelskiego znajduje się w grupie gmin, które charakteryzują się wskaźnikiem jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej powyżej 70 pkt (wg skali IUNG w Puławach), co świadczy o bardzo korzystnych warunkach do rozwoju rolnictwa.

Użytki rolne w klasach III, podlegające ścisłej ochronie przed zmianą użytkowania, stanowią powierzchnię ok. 33% użytków rolnych. Dominującymi typami gleb są występujące mozaikowo rędziny, gleby brunatne oraz gleby hydrogeniczne, co predestynuje ten obszar do wielokierunkowej produkcji rolnej.

Duży wpływ na poziom rolnictwa ma struktura wielkościowa gospodarstw. Im większe gospodarstwa, tym większe możliwości produkcyjne, a zatem i dochody, jakie można uzyskiwać. Duże gospodarstwa sprzyjają również specjalizacji, a te z kolei są na ogół bardziej

wydajne. Zgodnie z danymi Powszechnego Spisu Rolnego 2010 na obszarze gminy Wierzbica znajdowało się 865 gospodarstw rolnych i prawie wszystkie były gospodarstwami indywidualnymi. Na terenie gminy przeważają gospodarstwa od 1ha do 5 ha, które stanowią 47,0% wszystkich gospodarstw rolnych (407 gospodarstw rolnych). Gospodarstwa od 5 ha do 10 ha stanowią niemal 25% (216 gospodarstw). Liczba gospodarstw o wielkości 10 – 15 ha oscyluje na poziomie 13,0% (114), zaś powyżej 15ha na poziomie 14,7% (127 gospodarstw). Średnia wielkość gospodarstwa rolnego na terenie gminy w 2015 roku kształtowała się na poziomie 4,2 ha. Głównymi kierunkami produkcji rolnej w gospodarstwach jest uprawa zbóż i roślin okopowych.

Na terenie gminy Wierzbica funkcjonują również duże gospodarstwa o powierzchni powyżej 50 ha, w sołectwach: Wierzbica, Święcica, Busówno, Ochoża, Olchowiec – Kolonia, Syczyn, Pniówno, Tarnów, Wólka Tarnowska i Chylin. Dla tych gospodarstw jest niezbędne zaopatrzenie w nowoczesny sprzęt oraz dostęp do nowych rynków zbytu. W największych gospodarstwach rolnych dominuje gospodarka roślinna, gdzie uprawia się przede wszystkim zboża, uprawy przemysłowe (mieszanki zbożowe, buraki i kukurydzę) i rzepak. Na tle sąsiadujących gmin, pod względem hodowli zwierząt gmina Wierzbica wyróżnia się hodowlą bydła i trzody chlewnej.

4. Uwarunkowania stanu komunikacji

4.1. Układ drogowy.

System komunikacji stanowi jeden z podstawowych elementów zagospodarowania układu przestrzennego gminy. Spełnia on funkcję usługową, która polega na zaspokojeniu podstawowych potrzeb w zakresie przewozu ludzi i towarów. Ponadto dostępność komunikacyjna stanowi jeden z głównych czynników decydujących o atrakcyjności inwestycyjnej gminy, będąc ważnym wyznacznikiem jakości życia jej mieszkańców.

Łączna długość infrastruktury drogowej na terenie gminy wynosi ok. 110 km. Na tę wartość składa się długość dróg trzech kategorii: wojewódzka, powiatowe i gminne. Oprócz wymienionych dróg na terenie gminy Wierzbica znajduje się około 148 km dróg dojazdowych do pól, lasów czy osiedli mieszkaniowych.

Drogi wojewódzkie

Przez teren gminy Wierzbica przebiega droga Nr 841 relacji: Cyców – Wierzbica – Staw, która łączy drogę krajową o znaczeniu międzynarodowym S-12 (E373) biegnącą na południe od granicy gminy z drogą krajową nr 82 z Lublina do Włodawy. W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego wojewódzka droga nr 841 została zaliczona do docelowego układu regionalnego podstawowych powiązań drogowych na obszarze województwa lubelskiego. Ze względu na pełnioną funkcję droga ta jest wskazana do dostosowania parametrów technicznych w klasie G wraz z jej modernizacją. W obszarze gminy długość drogi wynosi ok. 13,90 km. Droga przebiega przez obszary intensywnie zabudowane, nawierzchnia bitumiczna na całej długości, jezdnia o szerokości 6 m. Według Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego (2015 r.) rekomenduje się utrzymanie rezerw terenowych w dokumentach planistycznych umożliwiających realizację obwodnicy Wierzbicy – Osiedle.

Drogi powiatowe

Istniejące w gminie drogi zaliczone do kategorii dróg powiatowych zapewniają bliskie powiązanie gminy z sąsiednimi gminami, a także lokalne powiązanie wewnątrz gminy obszarów wzajemnie oddalonych.

Łączna długość dróg powiatowych na obszarze gminy wynosi około 58,30 km.

Przez obszar gminy przebiegają wymienione poniżej drogi powiatowe:

- Droga powiatowa Nr 1802 L – relacji: Garbatówka – Świerszczów – Widły – Syczyn - Ludwinów o długości około 4,9 km.
- Droga powiatowa Nr 1717 L – relacji: Urszulin – Wereszczyn – Chutcze – Sawin o długości około 4,8 km, parametry klasy „Z” (zbiorczej).
- Droga powiatowa Nr 1800 L – relacji: Widły – Małków – Chmieliska – o długości 1,1 km, parametry klasy „L” (lokalnej).
- Droga powiatowa Nr 1719 L – relacji: droga powiatowa Nr 1624 L – Wólka Tarnowska - Busówno – Bezek - Rejowiec – o długości około 17,6 km.
- Droga powiatowa Nr 1801 L relacji: Cyców – Bekiesza – Bakus Wanda – o długości 5 km.
- Droga powiatowa Nr 1803 L – relacji: Wierzbica – Chutcze – o długości około 5,5 km, parametry klasy „Z” (zbiorczej).
- Droga powiatowa Nr 1804 L – relacji: Wierzbica – Sawin – o długości 7,2 km, klasy „Z” (zbiorczej).
- Droga powiatowa Nr 1805 L – relacji: Okszów – Przysiółek – Pniówno – Olchowiec - Kulik – o długości 12,2 km,

Drogi gminne.

Bezpośrednią obsługę komunikacyjną wsi i kolonii zapewniają drogi gminne. Drogi gminne spełniają rolę dojazdów do skupisk zabudowy zagrodowej, wiążąc je z siecią dróg powiatowych i wojewódzkich. Łączna długość dróg gminnych wynosi około 49,102 km z czego długość dróg o utwardzonej nawierzchni 14,651 km, o nawierzchni ulepszonej 15,117 km i o nawierzchni gruntowej nieulepszonej 19,334 km.

Zestawienie dróg gminnych:

- Nr 104537 L relacji Wierzbica-Osiedle – Busówno Kolonia – od dr. woj. 841 do drogi gm. 104542 L,
- Nr 104538 L relacji Wólka Tarnowska – Wygoda – od drogi pow. 1719 L do dr. gm. 105543 L,
- Nr 104539 L relacji Chylin – Staszyce – od dr. pow. 1803 L do dr. pow 1804 L,
- Nr 104540 L relacji Święcica – Kamienna Góra – od dr. pow. 1719 L do dr. woj. 841,
- Nr 104541 L relacji Pniówno – Kozia Góra – od dr. pow. 1805 L do dr. pow. 1804 L,
- Nr 104542 L relacji Wierzbica – Osiedle – Busówno – od dr. woj. 841 do dr. pow. 1719 L,
- Nr 104543 L relacji Chylin – Tarnów – od dr. pow. 1803 L do dr. pow. 1717 L,
- Nr 104544 L relacji Kamienna Góra – droga woj. 841 – od dr. gm.104540 L do dr. woj. 841,
- Nr 104545 L relacji Werejce – Buza – Olchowiec – od dr. woj. 841 do dr. pow. 1805 L,
- Nr 104546 L relacji Syczyn – Bakus Wanda – od dr. pow. 1802 L do dr. pow. 1801 L,
- Nr 104547 L relacji Olchowiec – Kolonia Olchowiec – od dr. pow. 1805 L do dr. pow. 1719 L,

- Nr 104548 L relacji Helenów – gm. Siedliszcze – od dr. pow. 1805 L do dr. gm. Siedliszcze,
- Nr 104549 L relacji Ochota Pniaki – Ochoża wieś – od dr. woj. 841 do dr. gm. Chełm,
- Nr 104550 L relacji Władysławów – Chylin Wielki – od dr. pow. 1803 L do dr. gm. 104543 L,
- Nr 112775 L Wierzbica- Osiedle – od skrzyżowania z dr. woj. 841,
- Nr 114224 L Pniowo – od dr. woj. 841 do dr. gm. 104541 L,
- Nr 115698 L Kamienna Góra – od dr. pow. 1805 L do dr. gm. 104544 L,
- Nr 115699 L Święcica – od dr. gm. 104540 L do gr. m. Ochoża – Pniaki,
- Nr 115700 L Terenin – od dr. gm. 104545 L do gr. m. Terenin,
- Nr 115701 L Wierzbica-Osiedle, ul. Szkolna,
- Nr 115702 L Wierzbica-Osiedle, ul. Zielona,
- Nr 115703 L Wierzbica-Osiedle, ul. Długa,
- Nr 115704 L Wierzbica-Osiedle, ul. Świerkowa,
- Nr 115705 L Wierzbica-Osiedle, ul. Lipowa,
- Nr 115706 L Wierzbica-Osiedle, ul. Słoneczna,
- Nr 115707 L Wierzbica-Osiedle, ul. Pogodna,
- Nr 115708 L Wierzbica-Osiedle, ul. Jarzębinowa
- Nr 115709 L Wierzbica-Osiedle, ul. Wrzosowa.

4.2. Komunikacja zbiorowa.

Komunikacja zbiorowa w gminie opiera się na usługach przewozowych Przedsiębiorstwa Komunikacji Samochodowej Sp. z o.o. w Chełmie. Główną rolę w przewozach pasażerskich gminy Wierzbica odgrywa również komunikacja prywatna busowa. Operatorzy zapewniają powiązania w relacjach Chełm – Cyców - Chełm – Bogdanka oraz Chełm – Lublin. W celu poprawy dostępności gminy, należy dążyć do rozwoju transportu zbiorowego, zarówno wewnątrz obszaru gminy, jak i w powiązaniu regionalnym i ponadregionalnym.

5. Uwarunkowania stanu funkcjonowania infrastruktury technicznej.

5.1. Sieć wodociągowa.

Zaopatrzenie w wodę mieszkańców gminy Wierzbica oraz instytucji, zakładów i obiektów usługowo – produkcyjnych odbywa się w przeważającej części ze studni głębinowych poprzez zorganizowany system oraz częściowo ze studni kopanych. W gminie wody podziemne związane są z utworami górnej kredy, które występują pod powierzchnią terenu, przykryte niewielką warstwą gleby, bądź w obniżeniach, przykryte kilkumetrową warstwą czwartorzędowych piasków różnoziarnistych i pyłów. Gospodarka wodna na terenie gminy Wierzbica jest w znacznej części uregulowana. W ostatnich kilku latach władze gminy przeprowadziły rozbudowę sieci wodociągowej oraz kanalizacyjnej.

Na obszarze gminy działają dwa wodociągi:

- wodociąg Wierzbica – obejmuje swoim zasięgiem miejscowości: Wierzbica, Wierzbica-Osiedle, Busówno, Busówno-Kolonia, Staszyce, Kozia Góra, Werejce, Syczyn, Władysławów, Chylin, Chylin Wielki, Chylin Mały, Pniówno, Kamienna Góra, Ochoża, Ochoża Pniaki, Olchowiec, Olchowiec Kolonia, Święcica, Helenów, Terenin, Buza. Ujęcie składa się z dwóch studni głębinowych, a stacja wodociągowa wyposażona jest w 2 zbiorniki wyrównawcze o pojemności po 150 m³ każdy (żelbetowe), natomiast dobowo produkcja wody w 2016 roku wynosiła 509,1 m³/d. Długość sieci wodociągowej – 105,1 km.

- wodociąg Wólka Tarnowska – swoim zasięgiem obejmuje miejscowości: Wólka Tarnowska, Bakus Wanda, Wygoda, Tarnów, Karczunek. Ujęcie składa się z dwóch studni głębinowych stacja wodociągowa wyposażona jest w 2 zbiorniki wyrównawcze o pojemności po 50 m³ każdy (żelbetowe), natomiast dobową produkcję wody w 2016 roku wynosiła 66,89 m³/d. Długość sieci wodociągowej – 26,842 km.

Według danych na koniec 2015 r. sieć wodociągowa gminy stanowiła system o długości sieci rozdzielczej rzędu 130,9 km, pozwalający na doprowadzenie wody do 1133 punktów (przyłącza)². Zużycie wody w gospodarstwach domowych w 2015 r. na jednego mieszkańca wyniosło 25,1m³, podobnie jak w powiecie chełmskim (21,5m³), zaś ilość wody dostarczonej gospodarstwu domowemu w 2015 roku wyniosła 132,6 dam³. Z sieci wodociągowej korzystało około 85,0% ogólnej liczby mieszkańców gminy, co świadczy o korzystniejszej sytuacji aniżeli w powiecie chełmskim (78,7%). W gminie Wierzbica istnieje 175 budynków, które nie mają dostępu do sieci wodociągowej. Najwięcej budynków bez dostępu do sieci wodociągowej cechuje sołectwa: Ochoża, Busówno, Pniówno³.

5.2. Sieć Kanalizacyjna

Jednym z elementów infrastrukturalnych niezbędnych do rozwoju oraz w zasadniczy sposób wpływających na ochronę środowiska jest sieć kanalizacyjna, która w gminie jest raczej niezadowolająca. Długość sieci kanalizacyjnej w 2015 roku na terenie gminy stanowiła 14 km, pozwalając na odprowadzanie ścieków z 228 przyłączy. Stopień skanalizowania gminy określony wskaźnikiem opisującym udział korzystających z instalacji kanalizacyjnej kształtuje się na poziomie 28,6%, co jest wartością przewyższającą średnią dla powiatu chełmskiego (25,4%), ale zdecydowanie niższą od średniej dla województwa lubelskiego (51,5%).

W gminie funkcjonują dwie oczyszczalnie ścieków:

- oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna w miejscowości Busówno-Kolonia o przepustowości Q – 300 m³/d,
- oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna Wólka Tarnowska o przepustowości Q - 75 m³/d,

Liczba ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków to 1 556 osób. Na terenie gminy bez dostępu do sieci kanalizacyjnej są 1093 budynki. Najgorsza sytuacja w tym zakresie jest w sołectwach: Busówno, Syczyn, Ochoża, Święcica i Kozia Góra. W związku z tym niezbędne jest podjęcie działań zmierzających do budowy kanalizacji sanitarnej w ramach aglomeracji Wierzbica w miejscowościach: Busówno, Busówno-Kolonia, Kozia Góra, Staszyce, gdzie zakłada się podłączenie do sieci kanalizacyjnej około 156 posesji oraz w m. Wierzbica – Osiedle i Pniówno (podłączenie 116 gospodarstw domowych do sieci). Ponadto zamierza się budowę 101 przydomowych oczyszczalni ścieków, co zapewni dostęp do korzystania z ulepszonych oczyszczania ścieków około 490 mieszkańcom.

Ścieki z gospodarstw domowych, które nie są podłączone do sieci kanalizacyjnej gromadzone są w bezodpływowych zbiornikach przydomowych i sukcesywnie wywożone wozami asenizacyjnymi do punktów zlewnych i oczyszczalni ścieków. W obszarach rozproszonej zabudowy, wobec braku kanalizacji oraz ekonomicznego uzasadnienia jej budowy, stosowane są zbiorniki bezodpływowe oraz przydomowe oczyszczalnie ścieków, które są uzupełnieniem istniejącego systemu kanalizacji sanitarnej. W gminie Wierzbica, w 2015 roku znajdowało się 845 zbiorników bezodpływowych oraz 65 oczyszczalni przydomowych. Na terenie gminy nie funkcjonuje kanalizacja deszczowa. Wody opadowe i roztopowe są

² Województwo lubelskie Podregiony, powiaty, gminy US Lublin 2016r.

³ Na podstawie danych uzyskanych z UG Wierzbica

odprowadzane do gruntu, a wody z dróg, głównie wojewódzkiej, do rowów odwadniających znajdujących się wzdłuż pasa jezdni.

5.3. Gospodarka odpadami

Gmina Wierzbica jest członkiem Związku Komunalnego Gmin Regionu Lubelskiego (w skład porozumienia wchodzi: Miasto Rejowiec Fabryczny, Gmina Białopole, Gmina Dorohusk, Gmina Dubienka, Gmina Horodło, Gmina Hrubieszów, Gmina Kamień, Gmina Leśniowice, Gmina Rejowiec, Gmina Rejowiec Fabryczny, Gmina Ruda – Huta, Gmina Sawin, Gmina Siedliszcze, Gmina Uchanie, Gmina Wierzbica, Gmina Włodawa, Gmina Wojsławice, Gmina Wola Uhruska, Gmina Żmudź. Celem statutowym Związku jest opracowanie i wdrożenie kompleksowego programu gospodarki odpadami.

Od lipca 2013 r. na podstawie nowelizacji ustawy z dnia 13 września 1996r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, która ustanowiła nowe zasady gospodarowania odpadami, odpowiedzialność za odbiór i właściwe zagospodarowanie odpadów została przekazana gminom. Podstawą nowego systemu gospodarki odpadami w gminie jest segregacja. Działanie w zakresie wywozu śmieci polega na odbiorze przesortowanych odpadów od mieszkańców sprzed posesji. Odbiorem odpadów z terenu gminy Wierzbica zajmuje się Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Chełmie. Deponowane są one na składowisku odpadów w Srebrzyszczu, którego powierzchnia wynosi 2,6 ha a całkowita pojemność 270 617m³. Śmieci na terenie gminy gromadzone są w ramach selektywnej zbiórki. Zbiórka dla mieszkańców w zabudowie zagrodowej jednorodzinnej odbywa się za pomocą pojemników, a w zabudowie wielorodzinnej za pomocą kontenerów. Dodatkowym systemem zbiórki w kontenerach objęci są przedsiębiorcy.

Na terenie gminy Wierzbica największymi producentami odpadów w sektorze gospodarczym są następujące zakłady:

- Przedsiębiorstwo Usługowo-Handlowe „SUPER OLA”;
- „PAM” Pozyskiwanie Drewna i Pokrewna Działalność Usługowa Bożena Buch;
- Zakład Produkcji Drzewnej Domański Dariusz;
- Stacja benzynowa „Jula”.

Według danych GUS na terenie gminy Wierzbica powstało 368,76 Mg zmieszanych odpadów komunalnych, z czego większość, bo 354,78Mg stanowiły odpady z gospodarstw domowych. Na 1 mieszkańca gminy przypadło średnio 68,7 kg wytworzonych odpadów, a ilość odpadów z gospodarstw domowych przypadająca na 1 mieszkańca wynosiła 66,1kg. Ilość odpadów przypadająca na jedną osobę w analizowanym okresie zwiększyła się prawie dwukrotnie.

5.4. Ciepłownictwo.

W gminie Wierzbica brak jest centralnego źródła ciepła dla potrzeb wszystkich mieszkańców.

Mieszkańcy w zabudowie jednorodzinnej, zagrodowej zaopatrują się w ciepło z lokalnych źródeł ciepła. Natomiast obiekty zabudowy wielorodzinnej potrzeby cieplne w zakresie ogrzewania powierzchni oraz ciepłej wody pokrywają z kotłowni osiedlowych przy wykorzystaniu węgla i [miału węglowego](#).

5.5. Zaopatrzenie w gaz sieciowy.

Na terenie gminy brak jest sieci gazowej. Zakłada się doprowadzenie magistralnego gazociągu wysokiego ciśnienia wraz ze stacją redukcyjną gazu.

5.6. Elektroenergetyka .

Dystrybucją energii elektrycznej dla odbiorców indywidualnych i instytucjonalnych na terenie gminy Wierzbica zajmuje się PGE Dystrybucja S.A. oddział Zamość. Jednostka ta funkcjonuje na obszarze 15 283 km² obejmując swym zasięgiem wschodnią część województwa lubelskiego oraz północno-wschodnią część województwa podkarpackiego (łącznie 434 tys. odbiorców). Gmina Wierzbica znajduje się w granicach Rejonu Energetycznego Chełm obsługującego ponad 105 tys. odbiorców, dostarczając 160 tys. MWh energii elektrycznej. Rejon ten zajmuje się obsługą: 3462,9 km linii SN, 34395,9 km linii nN oraz 2 287 stacji transformatorowych. Obszar terytorialny gminy Wierzbica zasilany jest ze stacji 110/15kV Macoszyn, 110/15kV Chełm Południe, 110/30/15kV Rejowiec oraz 30/15kV Cyców za pośrednictwem linii napowietrznych i kablowych średniego napięcia. Poniżej przedstawiony jest wykaz GPZ i linii 15 kV zasilających gminę Wierzbica:

- GPZ 110/15 kV Macoszyn, Linia 15 kV Macoszyn – Aleksandrówka;
- GPZ 110/15 kV Macoszyn, Linia 15 kV Macoszyn – Sawin;
- GPZ 110/15 kV Chełm Południe, Linia 15 kV Chełm Południe – Chełm 4;
- GPZ 110/15 kV Rejowiec, Linia 15 kV Rejowiec – Bezek;
- GPZ 110/15 kV Rejowiec, Linia 15 kV Rejowiec – Cyców;
- GPZ 30/15 kV Cyców, Linia 15 kV Cyców – Wierzbica.

Łącznie na potrzeby transformacji omawianego obszaru funkcjonuje 60 słupowych stacji transformatorowych i 5 stacji wewnątrzowych sN/nN o łącznej mocy 5760 kVA. W zakresie energetyki zakłada się sukcesywną rozbudowę sieci elektroenergetycznych wszystkich napięć w zależności od potrzeb. Przez teren gminy przebiegać będzie dwutorowa linia 400 kV Chełm – Lublin Systemowa⁴ oraz linia 110 kV do obsługi kopalni węgla kamiennego w gminie Siedliszcze.

5.7. Telekomunikacja.

Gmina Wierzbica objęta jest zasięgiem telefonii stacjonarnej i komórkowej. Szczególne znaczenie dla rozwoju obszaru ma cyfryzacja rozumiana, jako powszechny dostęp do szerokopasmowego Internetu zgodnie z założeniami strategii „Europa 2020” (a zwłaszcza inicjatywy Europejska Agenda Cyfrowa), w tym wolny dostęp do Internetu w przestrzeni publicznej.

Danych dotyczących dostępu do Internetu na terenie gminy dostarcza analiza studium wykonalności dla projektu pt. „Sieć Szerokopasmowa Polski Wschodniej – województwo lubelskie”.

Sieć szerokopasmowa składa się z dwóch warstw: szkieletowej i dystrybucyjnej. Warstwę szkieletową tworzą węzły szkieletowe i połączenia między nimi. Warstwa szkieletowa budowana jest w topologii pierścienia lub połączonych pierścieni. W warstwie dystrybucyjnej, zakończenia sieci stanowią punkty dystrybucyjne, na bazie których możliwa jest w dalszej kolejności budowa sieci dostępowych. Warstwa dystrybucyjna budowana jest w topologii drzewa. Sieć jest projektowana w jednolitej technologii optycznej.

6. Uwarunkowania stanu środowiska – analizy środowiskowe

6.1. Rzeźba terenu, warunki fizjograficzne

Rzeźba terenu gminy Wierzbica jest zróżnicowana. Występuje tu typ krajobrazu wyżynnego (Pagóry Chełmskie) i nizinny (Obniżenie Dorohuckie, Obniżenie Dubienki i Równina Łęczyńsko – Włodawska).

⁴ Inwestycja celu publicznego umieszczona w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju

W środkowej i południowej części gminy rzeźba terenu jest urozmaicona, dominują formy wypukłe wyraźnie zaakcentowane w krajobrazie. Kulminacje terenu tworzą zdenudowane ostańce kredowe o charakterze łagodnych garbów kredowych o wysokości względnej od 5 – 30 m i nachyleniach zboczy powyżej 10 %. Formy ostańcowe występują w rejonie: Tarnowa, Wólki Tarnowskiej, Busówna, Chylina, Wierzbicy, Terenina, Olchowca, Pniówna, Święcicy i osiągają wysokości od 195 – 245 m. n.p.m. Są one pozostałością zrównań denudacyjnych utworzonych w okresie trzeciorzędu. Powierzchnie ostańców miejscami urozmaicają formy krasowe: drobne zagłębienia oraz wertepy (lejki krasowe). Na zboczach ostańców mają one charakter dolinek denudacyjnych.

Wokół ostańców rozciągają się dość wyrównane powierzchnie wyżyny denudacyjnej wyniesionej od 185 – 200 m n.p.m. Spadki omawianego terenu są zróżnicowane z przewagą do 5 %, lub lokalnie 5 – 10 %.

Elementami rzeźby, które urozmaicają krajobraz gminy są zdenudowane wzniesienia moreny czołowej o charakterze rozległych garbów o wysokościach względnych od 5 – 20 m i spadkach w obrębie zboczy 5 – 10 % oraz lokalnie powyżej 10 %. Występują one łukiem od wsi Karczunek, aż po Kol. Aleksandrówka oraz w rejonie Syczyna i w pobliżu wsi: Terenin i Ochoża. Moreny te tworzą strefę maksymalnego zasięgu zlodowacenia środkowopolskiego.

Do form mniej zaakcentowanych w krajobrazie gminy należą wały akumulacji fluwioglacjalnej – typu ozów. Występują one wzdłuż wsi Karczunek (północna część gminy) i na południe od wsi Helenów (południowa część gminy). Grzbiety tych wałów są płaskie, zbocza łagodne (spadki do 5 %). Znaczne powierzchnie na terenie gminy zajmują równiny akumulacji jeziorzyskowo - zastoiskowej i rzecznej, położone w dwóch poziomach: 180 – 185 m n.p.m. i 185 - 190 m n.p.m. Powierzchnia poziomu akumulacyjnego jest płaska i równinna, lokalnie urozmaicona formami typu krasowego: wertepy, uwały (rejon Chylina i Syczyna).

Największe powierzchnie rozległych obniżeń i zagłębień genezy krasowej, wypełnione holocenijskimi osadami akumulacji bagiennej i jeziornej występują w północnej i wschodniej części gminy na zachód i wschód od wsi Karczunek (Bagno Bubnów, Bagno Staw) i na wschód od Wierzbicy (Łąki Błota, Łąki Ostrowo, Łąki Busówno i Pomiary). Obszary te mają charakter rozległych równin torfowych i położone są na różnych poziomach w granicach rzędnych 175 – 180; 182 – 185; 180 m. n.p.m.

Formami erozyjno – denudacyjnymi na terenie gminy są doliny rzeczne: Świnki i Lepituchy. Są to głównie górne odcinki dolin tych rzek, słabo wcięte w otaczające powierzchnie (do głęb. 1 m).

Rzeźba gminy Wierzbica stwarza lokalne ograniczenia dla rozwoju rolnictwa i osadnictwa.

Mniej korzystne warunki występują na zboczach ostańców kredowych gdzie zwiększone spadki mogą być przyczyną wzmożonej erozji gleb i powstawania zjawisk typu „złazisk”. Strome zbocza stanowią również utrudnienie w stosowaniu mechanizacji.

6.2. Uwarunkowania hydrograficzne

Wody powierzchniowe.

Gmina Wierzbica położona jest w dorzeczu rzeki Wisły.

Przez obszar gminy przebiega fragment działu wodnego II rzędu, rozdzielającego dorzecze rzeki Bug i Wieprz.

Przeważająca część obszaru gminy znajduje się w dorzeczu rzeki Wieprz. Do dorzecza rzeki Bug należy wschodnia część gminy.

Głównymi rzekami na terenie gminy są: Świnka, prawobrzeżny dopływ rzeki Wieprz oraz Lepitucha wpadająca do rzeki Uherki. Świnka i Lepitucha tworzą rozległe obszary źródliskowe, utworzone w strefie obniżeń i zagłębień terenowych położonych po obu stronach działu wodnego. Do omawianych rzek uchodzą liczne strumyki, rowy i kanały odwadniające przyległe

tereny. Zważywszy na początkowy bieg Świnki i Lepituchy, charakteryzują się one wąskim korytem i niewielką głębokością, przybierając kształt uregulowanych rowów. Obie mają ustrój roztopowo – opadowy charakteryzujący się wezbraniem w okresie wiosennym i nizówkami jesienią. Na terenie gminy występują drobne jeziora (w rejonie wsi Syczyn, Pniówno, Tarnów), stawy hodowlane w Świąnicy oraz liczne torfianki wypełnione wodą.

Wody podziemne.

Wody podziemne pierwszego poziomu na terenie gminy występują w utworach czwartorzędowych i szczelinowo – porowych skałach górnokredowych.

Na terenie gminy Wierzbica jest dość duży udział terenów podmokłych z płytkim zaleganiem wód gruntowych (płycej niż 2,0 m p.p.t.). W dolinkach i zagłębieniach terenu występuje okresowa stagnacja wód na powierzchni topograficznej. Na obszarach bardziej wyniesionych wody gruntowe występują głębiej niż 2,0, 3,0, i 5,0 m p.p.t.

Płytkie wody poziomu czwartorzędowego mają zwierciadło swobodne, lokalnie napięte (w obrębie utworów trudoprzepuszczalnych) o znacznych wahaniami rzędu co 1,5 m. Poziom ten zasilany jest wodami opadowymi, infiltrującymi i jest szczególnie narażony na wszelkie zanieczyszczenia z powierzchni terenu.

Wody szczelinowe związane są z utworami węglanowymi górnego mastrychtu (margli, opok i kredy piszącej) i występują na głębokościach rzędu 5 – 20 m i głębiej. Wody obu poziomów wodonośnych pozostają w łączności hydraulicznej, tworząc często wspólny poziom czwartorzędowo – górnokredowy, który jest źródłem zaopatrzenia ludności w wodę pitną zarówno w ujęciach wody dla wodociągów jak i w studniach kopanych.

Poziom kredowy stanowi fragment Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 407 Niecka Lubelska (Chełm-Zamość), charakteryzującego się wodami o wysokiej jakości. Jest to zbiornik o powierzchni 9015 km², szczelinowy i szczelinowo-porowy w utworach kredy górnej, o udokumentowanych zasobach dyspozycyjnych 1 128 tys.m³/d.

Stan czystości hydrosfery.

Zgodnie z podziałem kraju na jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) obszar opracowania znajduje się w obrębie JCWP, granice których pokrywają się z granicami naturalnymi cieków powierzchniowych. Są to

- JCWP Lepitucha
- JCWP Uherka od Gdarki do Gdolanki
- JCWP Więzienny Rów

Badania JCWP znajdujących się na terenie gminy Wierzbica przeprowadzono w latach 2015, 2013 i 2011.

Stan/potencjał ekologiczny JCWP jest umiarkowany i słaby. Wpływ na taki stan ma podwyższona koncentracja fosforanów i azotu ogólnego, co wskazuje na zanieczyszczenia rzek. Związki fosforu i azotu są głównymi biogenami w ściekach. Powodują eutrofizację (użyźnianie) wód w rzekach i zbiornikach wodnych. Proces ten jest niekorzystny, ponieważ powoduje „zakwit” wód. Pojawiają się duże ilości mikroorganizmów, głównie sinic, które zużywają znaczne ilości tlenu uniemożliwiając oddychanie organizmów wyższych.

Pod względem hydrologicznym gmina Wierzbica położona jest na obszarze występowania Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) Nr 407 Niecka Lubelska Chełm – Zamość, dla którego przewiduje się ustanowienie obszaru ochronnego. Stopień zagrożenia wód podziemnych, określany jako czas pionowej migracji zanieczyszczeń do GZWP we wschodniej, środkowej i południowej części gminy wynosi do 5 lat, co świadczy o dużym zagrożeniu tych

wód zanieczyszczeniami. Występujące wody podziemne wzdłuż doliny rzeki Lepietucha, Świnka oraz w północnej części gminy, cechują się średnim stopniem zagrożenia na zanieczyszczenia.

Wody podziemne pierwszego poziomu na terenie gminy występują w utworach czwartorzędowych i szczelinowo – porowych skałach górnokredowych.

Gmina Wierzbica znajduje się w obrębie 3 JCWPd, a mianowicie: nr PLGW200091 (wschodnia część Gminy), nr PLGW200090 (zachodnia część Gminy) oraz nr PLGW200067 (północna część Gminy).

Ocena jakości wód podziemnych polega na ocenie stanu ekologicznego jednolitych części wód podziemnych. Oceniany jest stan chemiczny oraz stan ilościowy wód podziemnych. Ocena stanu chemicznego mówi o aktualnej jakości wód, w oparciu o zestaw wskaźników fizykochemicznych oraz chemicznych. Oceny stanu ilościowego oraz chemicznego dwóch JCWPd przeprowadzono w 2010 oraz w 2012 roku. Stan ilościowy oraz stan chemiczny, wszystkich JCWPd, oceniono jak dobry. Wszystkie wymienione wyżej JCWPd nie są zagrożone pod względem utrzymania dobrego stanu ilościowego i chemicznego.

6.3. Uwarunkowania glebowe

Gleby gminy Wierzbicy wykształcone zostały głównie z utworów podłoża kredowego i z utworów czwartorzędowych (plejstocenijskich i holocenijskich). Na terenie gminy dominują gleby dobrej i średniej jakości. Wśród gruntów ornych największy udział mają gleby IV klasy bonitacyjnej – 50,3% oraz I - III klasy – 35,8 %. Gleby słabe V i VI klasy stanowią tylko 13,9 % ogółu gruntów ornych.

Zwarte kompleksy najlepszych gleb (I – III klasy) występują głównie w środkowej i południowej części gminy w rejonie wsi: Syczyn, Kol.-Busówno, Chylin Mały, Wierzbica, Staszycy oraz Helenów, Olchowiec, Święcica, Ochoża i Pniówno. W północnej części gminy rejon dobrych gleb to: okolice Tarnowa, Wólki Tarnowskiej i Wygody. Są to rędziny brunatne i czarnoziemne wykształcone ze zwietrzliny skał kredowych oraz gleby brunatne i bielcowe oraz czarne ziemie wytworzone z pyłów, piasków gliniastych i glin zalegających na pyłach ilastych, glinach lub piaskach gliniastych. Rędziny występują w obrębie ostańców kredowych i na wychodniach skał kredowych, a gleby utworzone z plejstocenijskich utworów czwartorzędowych występują głównie w niższych położeniach wokół ostańców.

Największe powierzchnie w gminie zajmują gleby średniurodzajne, zaliczone do IV klasy bonitacyjnej.

Są to gleby brunatne (kwaśne i wylugowane) i bielcowe o składzie piasku gliniastego lekkiego lub mocnego na glinach oraz czarne ziemie zdegradowane, wytworzone z piasków gliniastych. Gleby te tworzą mniej więcej równomierny rozkład na obszarze całej gminy.

Gleby V i VI klasy dominują w północnej części gminy. Są to gleby bielcowe i pseudobielcowe oraz brunatne kwaśne i wylugowane, wytworzone najczęściej z piasków słabogliniastych zalegających na piaskach luźnych, lokalnie pyłach. Gleby te stanowią niską wartość użytkową, są okresowo zbyt suche, ubogie w składniki pokarmowe.

Wśród użytków zielonych dominują użytki średnie (w klasie I – IV – 68,4 %). Występują one w dolinach rzecznych i zagłębieniach terenu, przeważnie na glebach organicznych (torfowych i murszowych), rzadziej na glebach bielcowych utworzonych z utworów mineralnych. Gleby te największe powierzchnie zajmują w północnej, wschodniej i zachodniej części gminy (Bagno Bubnów, Bagno Staw, Łąki Błota, Łąki Ostrowo, Łąki Bu-skowo, Pomiarzy i dolina rzeki Świnki).

Na terenie gminy występują obszary zagrożone umiarkowaną erozją gleb. Są to głównie strome zbocza ostańców denudacyjnych (środkowa i południowa część gminy) oraz zbocza wzgórz moreny czołowej o spadkach powyżej 10 % (w rejonie wsi Karczunek – Kol.

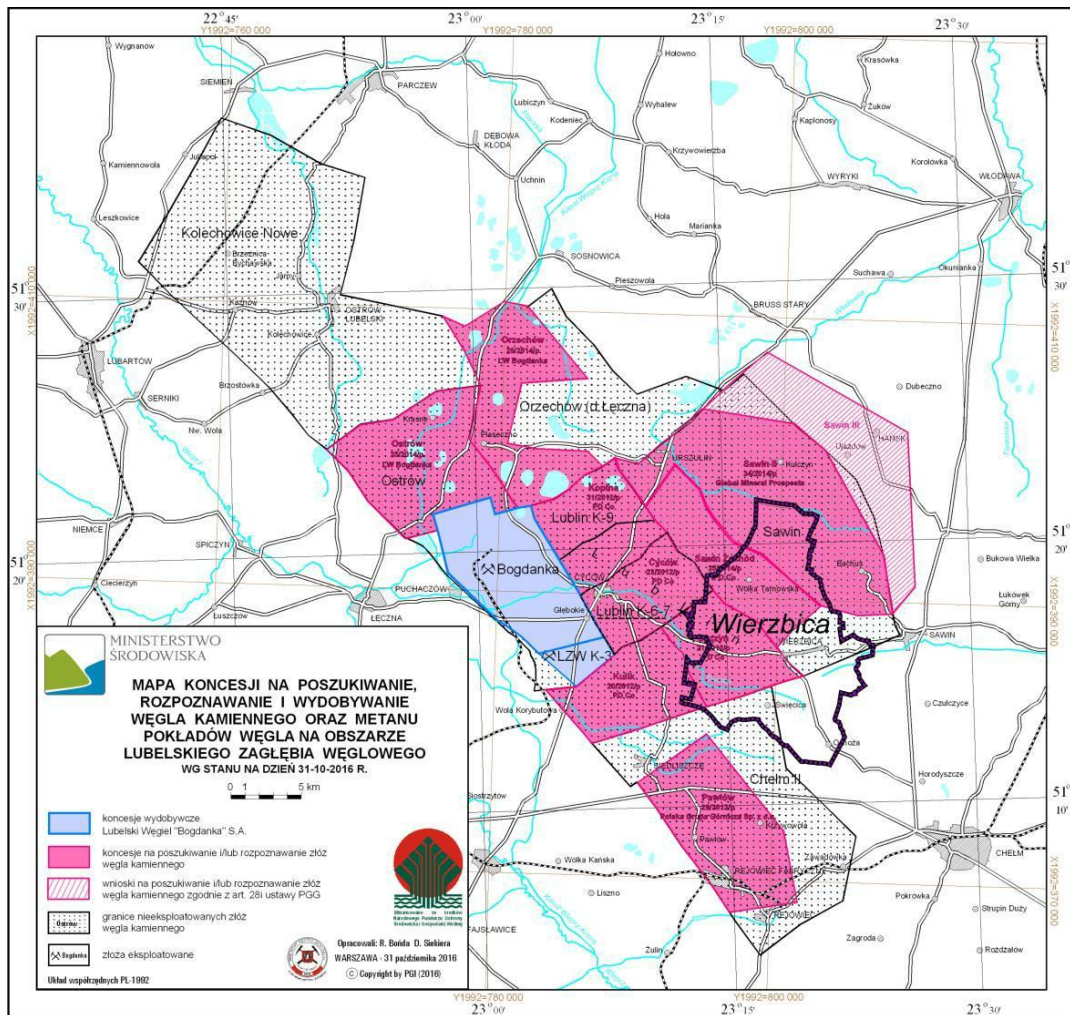
Aleksandrówka, Terenin, Syczyn). Gleby klasy I – III podlegają ochronie prawnej przed zmianą użytkowania na cele nierolnicze. Szczególnie chronione są gleby organiczne: torfowe i torfowo - murszowe.

6.4. Budowa geologiczna, zasoby surowców mineralnych

Pod względem geologicznym gmina Wierzbica położona jest w obrębie zrębowego wyniesienia podlasko – lubelskiego platformy wschodnioeuropejskiej. Powierzchnię krystalicznej platformy pokrywają osady paleozoliczne, z których najważniejszą rolę w budowie geologicznej omawianego obszaru odgrywają węglonośne osady górnego karbonu. Kompleks paleozoiczny przykryty jest utworami jury i kredy. Utwory kredy występują powszechnie w podłożu omawianej gminy. Wykształcone są w postaci margli i opok oraz kredy piszącej. Miąższość utworów kredowych waha się w granicach 500 – 600 m, a ich strop występuje od powierzchni terenu lub na głębokości 18 – 32 m. Utwory trzeciorzędowe, reprezentowane są przez piaski i iły (oligocenu i miocenu). Utwory czwartorzędowe zalegają od powierzchni terenu do głębokości 15 – 32 m na utworach kredy i trzeciorzędu. Osady holoceniowe wykształcone są głównie jako torfy, namuły organiczne oraz mułki i piaski. Największe obszary torfów występują w północnej części gminy. Na obszarze gminy Wierzbica występują w przewadze grunty nośne dla posadowienia budynków. Z zabudowy należy wykluczyć grunty organiczne (torfy, namuły). Są to grunty nienośne, często zawodnione.

Stopień rozpoznania złóż kopalin w gminie Wierzbica jest umiarkowany. Gmina należy do zasobnych w kopaliny, z uwagi na występujące w granicach gminy udokumentowane złoża węgla kamiennego w mniejszym stopniu torfów i kruszyw naturalnych. Strategiczne znaczenie przypisuje się zasobom węgla kamiennego, co wynika z faktu, iż gmina Wierzbica położona jest we wschodniej części Lubelskiego Zagłębia Węglowego (LZW). Na terenie gminy znajdują się złoża: Chełm II WK 401, Lublin WK 17592, LZW obszar K-6 i K-7 WK 402 oraz Sawin WK 5101, co obrazuje rycina poniżej.

Rysunek 3. Lubelskie Zagłębie Węglowe

źródło: Ministerstwo Środowiska opracowanie na podstawie Państwowego Instytutu Geologicznego, stan na 31.10.2016 r.

Sporządzany corocznie przez Państwowy Instytut Geologiczny w Warszawie bilans zasobów kopalin informuje o aktualnie udokumentowanych (na dzień 31.12.2017) zasobach złóż i ich eksploatacji. W tabeli poniżej zestawiono złoża surowców zbilansowanych na terenie gminy Wierzbica.

Tabela 6. Udokumentowane złoża kopalin w gminie Wierzbica stan na 31.12.2017 rok

Nazwa złoża Miejscowość	Zasoby geologiczne bilansowe (w tys. ton)	Stan zagospodarowania
<u>Kruszywo naturalne – piaski i żwir</u>		
Karczunek KN 4496	28 360	P - złożo rozpoznane wstępnie
Syczyn KN 15294	114,32	E – złożo eksploatowane
<u>Wapienie i margle</u>		
Bezek WC 1829	865 715	P - złożo rozpoznane wstępnie
<u>Torf</u>		
Kozia Góra TO 8310	19,20	R – złożo rozpoznane szczegółowo
<u>Węgiel kamienny</u>		
Sawin WK 5101	1 083	P - złożo rozpoznane wstępnie
Lublin WK 17592	1 841	R – złożo rozpoznane szczegółowo
Chełm II WK 401	1 034	P - złożo rozpoznane wstępnie
LZW – obszar K-6 i K-7 WK 402	619 201	R – złożo rozpoznane szczegółowo

Źródło: na podstawie danych z platformy MIDAS grudzień 2017

W 2016 roku, na terenie gminy Wierzbica były eksploatowane złożo piasków i żwirów: Syczyn. Wydobyte kształtowało się na poziomie 18 tys. ton. Złożo torfów Kozia Góra posiada zasoby przemysłowe, rzędu 20 tys. ton. Spośród udokumentowanych złóż kopalin, złożo Syczyn posiada aktualny, wyznaczony obszar i teren górniczy (koncesja ważna do 26.08.2026).

Występujące na terenie złoża węgla kamiennego: „Chełm II” WK 401, „Lublin” WK 17592, „Sawin” WK 5101 i „LZW – obszar K-6 i K-7” WK 402 oraz złożo wapienia i margla „Bezek” WC 1829 są wyjątkowo cenne i w związku z tym powinny podlegać szczególnej ochronie.

Na terenie gminy Wierzbica występują tereny predestynowane do występowania ruchów masowych ziemi. Występują one we wschodniej części gminy, koncentrując się wzdłuż doliny rzeki Lepietucha oraz w sołectwie Pniówno, gdzie występują ostańce kredowe o nachyleniach zboczy powyżej 10%. Zwiększone spadki są przyczyną wzmożonej erozji gleb oraz powstawania zjawisk typu „złazisk”.

Na terenie gminy występują umiarkowanie korzystne warunki fizjograficzne dla posadowienia nowych budynków. Ograniczenia występują na terenach o znacznych spadkach, dotyczy głównie wschodniej części gminy położonej w obrębie mezoregionu Pagóry Chełmskie, jak również z uwagi na występowanie słabonośnych gruntów organicznych położonych w obniżeniach terenu, a także z uwagi na obszary płytkiego występowania wód podziemnych. Ponadto, zalegające w podłożu skały kredowe, cechują się różną nośnością terenu, uzależnioną od stopnia skrasowienia skał. W związku z powyższym realizacja wszelkiej zabudowy wymaga

zabezpieczenia tych skał przed działaniem wody, z uwagi na duże prawdopodobieństwo uaktywnienia się procesów erozyjnych, w tym krasowych.

6.5. Zasoby

Leśnictwo wraz z rolnictwem są działami gospodarki, które mają w dyspozycji ponad 90 % gruntów gminy.

Lasy i zadrzewienia zajmują łącznie 1 387 ha, tj. 9,5 % powierzchni ogólnej gminy .

Grunty leśne, zadrzewione i zakrzewione stanowią w większości własność państwową.

Lasy Państwowe zarządzają obszarem 962,3633 ha, w tym grunty stanowiące współwłasność 1,17131 ha co stanowi ok 70% gruntów leśnych. Własnością prywatną (osób fizycznych i prawnych) są lasy o powierzchni 279 ha, tj. ok. 20 %. Pozostała powierzchnia 146,37 ha (ok. 10%) jest własnością innych jednostek.

Lesistość gminy jest niższa od średniej dla powiatu chełmskiego o 7,7 pkt., od średniej dla województwa lubelskiego o 12,1 pkt. i od średniej krajowej o 19,4 pkt.

Lasy i zadrzewienia pełnią wielorakie funkcje. Najważniejsza z nich to funkcja ekologiczna. Grunty leśne gminy znajdują się w granicach Poleskiego Parku Narodowego i jego otuliny, które obejmują 13 % powierzchni gminy w jej północnej części, oraz w granicach Chełmskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Ważną funkcją jest także funkcja turystyczna i gospodarcza.

Nadzór administracyjny nad lasami państwowymi w gminie sprawuje Nadleśnictwo Chełm a nad lasami, nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa – Starostwo Powiatowe w Chełmie.

6.6. Stan ochrony prawnej środowiska

Gmina Wierzbica zalicza się do obszarów o bardzo wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych. Łączna powierzchnia obszarów chronionych na terenie gminy wynosi 4028,48 ha (blisko 28% powierzchni całkowitej gminy), z czego ponad 75% zajmują obszary chronionego krajobrazu. Największymi walorami przyrodniczymi cechuje się północna część gminy, z uwagi na rangę występujących tu obszarów, a mianowicie: Park Narodowy i obszary NATURA 2000 „Ostoja Poleska” i „Bagno Bubnów”. W granicach gminy Wierzbica występują następujące formy ochrony przyrody, wyznaczone na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody:

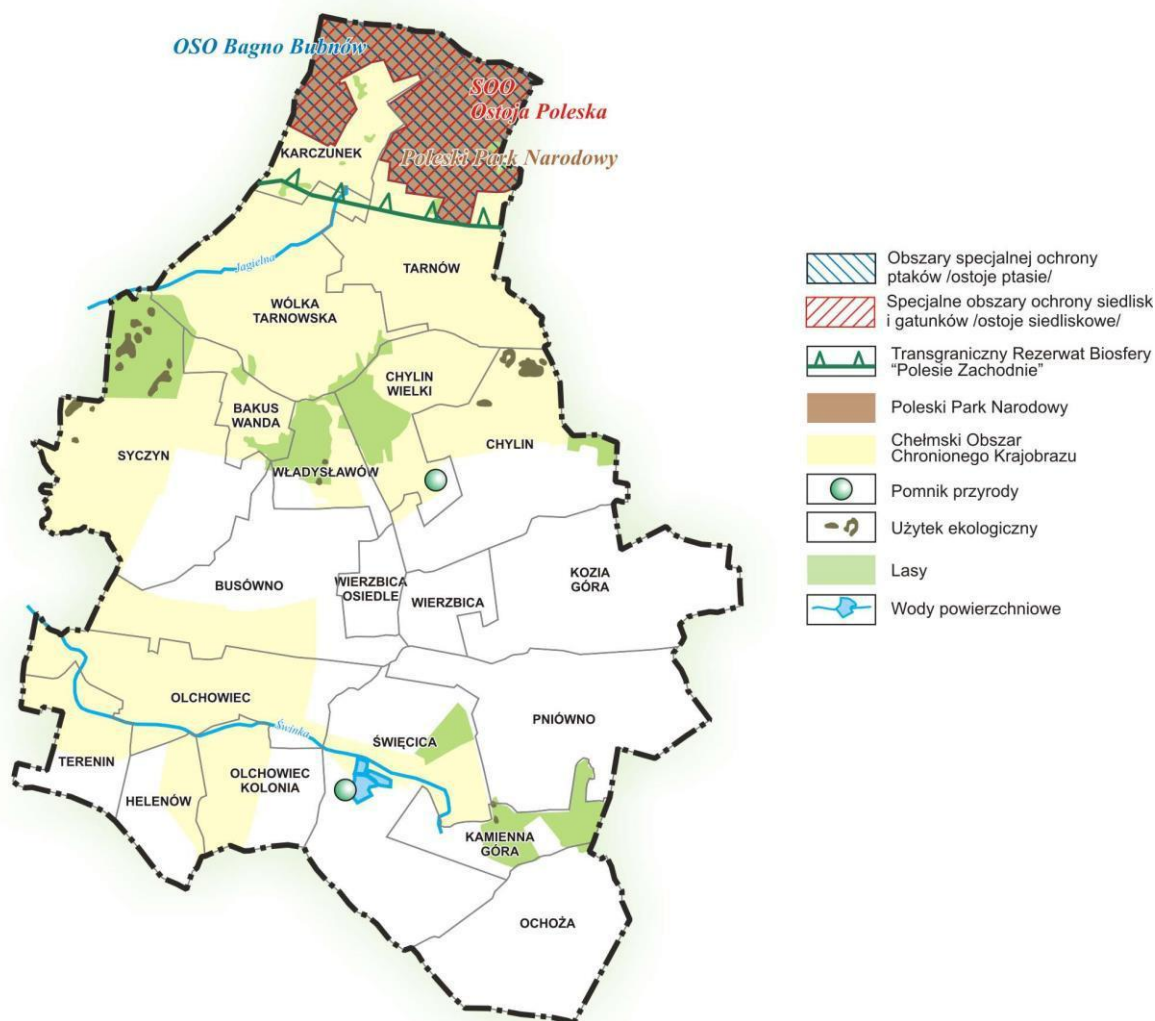
- Poleski Park Narodowy – część enklawy parku - Bagno Bubnów, zajmujące w granicach gminy powierzchnię 946,8 ha. Położony jest na obszarze sołectw tj.: Karczunek i Tarnów. Jest to kompleks torfowisk niskich – węglanowych. Bagna Bubnów i Bagna Staw z wieloma rzadkimi i chronionymi gatunkami roślin i fauny, w grupie której wymienia się: dzwonecznik wonny, kilka gatunków storczyków, goryczka wąskolistna, gnidosz królewski. Szczególnie bogata jest awifauna. Występuje tu jedno z najbogatszych w kraju i Europie stanowisk wodniczki (340 par). Dodatkowo występują takie gatunki jak: kulik wielki, dubelt, błotniak popielaty, żuraw, sowa błotna. Obszar wpisany został na listę ostoi ramiarskich. Poleski Park Narodowy został objęty ochroną jako ostoja ramiarska, na mocy Konwencji o obszarach wodno - błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życiowe ptactwa wodnego. Objęcie ochroną obszarów w ramach w/wym. Konwencji, ma na celu zapewnienie ochrony obszarom mokradłowym, głównie o znaczeniu międzynarodowym, poprzez wspieranie ich utrzymania, racjonalnego użytkowania oraz współpracę międzynarodową;

- Obszar Specjalnej Ochrony OSO „Bagno Bubnów” PLB060001 – ostoja ptasia o randze europejskiej E 66 o powierzchni 2187,6 ha, z czego na terenie gminy Wierzbica znajduje się ok. 946 ha (43,24%). Dominującymi zbiorowiskami roślinnymi są szuwały wielkoturzycowe. Przeważają tu torfowiska otwarte, miejscami porasta je rzadka trzcina; na obrzeżach występują zarośla wierzbowe. W części zachodniej ostoi znajduje się kilkanaście torfianek. W granicach ostoi występuje co najmniej 15 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG, 7 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi. OSO stanowi bardzo ważną ostoję wodniczki.;
- Specjalny Obszar Ochrony Siedlisk SOO „Ostoją Poleska” PLH060013 – ostoją siedliskowa, która w granicach Gminy Wierzbica obejmuje Bagno Bubnów – Bagno Staw o powierzchni ok. 1030 ha, stanowiąc ponad 10% całej ostoi siedliskowej. Ostoją, w granicach Gminy Wierzbica, obejmuje zespół 2 rozległych kompleksów bagienno-torfowiskowych tj.: Bagno Bubnów i Bagno Staw. Są to unikalne obszary torfowisk wysokich, przejściowych i niskich typu węglanowego o wyjątkowym bogactwie florystycznym. Oba kompleksy bagienne to także wyjątkowo cenna ostoją fauny, zwłaszcza owadów, płazów i ptaków. Stwierdzono tu m.in. występowanie ponad 340 gatunków motyli, co stanowi ponad 10% fauny krajowej, z tej liczby 3 gatunki odnaleziono jako jedyne ich miejsca występowania w Polsce. Wśród płazów na uwagę zasługują m.in. bogate populacje ropuch: zielonej i paskówki. Generalnie flora i fauna tego terenu są bardzo bogate; stwierdzono tu występowanie ponad 1400 gatunków roślin i ponad 200 gatunków kręgowców; 20 gatunków roślin i zwierząt wymienionych jest w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG. Obszar ma również duże znaczenie dla ochrony ptaków, w związku z powyższym w znacznej części pokrywa się z ostoją ptasią Bagno Bubnów.
- Chełmski Obszar Chronionego Krajobrazu, powołany w 1983 r. Uchwałą WRN w Chełmie Nr XVIII/89/83 z dnia 28 marca 1983 r., a następnie zmieniony Rozporządzeniem Nr 50 Wojewody Chełmskiego z dnia 26 czerwca 1998 r. i Rozporządzeniem Nr 49 Wojewody Lubelskiego z dnia 28 lutego 2006 r. OChK swoim zasięgiem obejmuje tereny wielu gmin regionu, w tym północną i zachodnią część gminy Wierzbica, zajmując powierzchnię 3 038ha. Obszar w granicach gminy obejmuje rozległe obszary źródliskowe dolin rzecznych: Świnki i Lepituchy z licznymi zespołami torfiarek, stawy ok. Święcicy, drobne jeziora (Stawek, Syczyńskie, Tarnowskie, Pniówskie) z przyległymi torfowiskami, kompleksy leśne położone w okolicach Syczyna, Władysławowa i Chylin Wielkiego oraz wzgórze morenowe i ostańcowe okolic Tarnowa i Wólki Tarnowskiej.

Na terenie gminy znajdują się użytki ekologiczne, zajmujące powierzchnię 43,7 ha. Skoncentrowane są w sołectwach: Syczyn, Chylin oraz Kamienna Góra.

Ponadto, na terenie gminy Wierzbica znajdują się 3 pomniki przyrody, w postaci pojedynczych drzew, które znajdują się w zabytkowym parku podworskim w sołectwie Chylin Wielki w ilości 2 sztuk oraz modrzew w sołectwie Święcica w ilości 1 szt.

Rysunek 4. Obszary chronione na terenie gminy Wierzbica

Źródło: Lokalny program rewitalizacji gminy Wierzbica na lata 2017-2020

Jak wcześniej wspomniano, najcenniejszym obszarem w granicach gminy, pod względem przyrodniczym, jest północna część gminy, współtworząca Pojezierze Łęczyńsko-Włodawskie. W 2002 r. Pojezierzu Łęczyńsko – Włodawskiemu nadano status rezerwatu biosfery UNESCO o nazwie „Polesie Zachodnie”, który w 2012 r. wszedł w skład trójpaństwowego Transgranicznego Rezerwatu Biosfery „Polesie Zachodnie”.

Gmina Wierzbica, znajduje się także w granicach Transgranicznego Obszaru Chronionego „Polesie Zachodnie”, położonego na pograniczu polsko – ukraińsko – białoruskim. Przygraniczne położenie, jak również istniejące i potencjalne możliwości współpracy transgranicznej, stanowią jeden z kluczowych czynników mogących wpływać na przekształcenia w zagospodarowaniu przestrzennym gminy Wierzbica.

Gmina Wierzbica cechuje się niskim stopniem lesistości, w 2015 roku wskaźnik kształtował się na poziomie 9,5% i w porównaniu do 2010 roku zwiększył się zaledwie o 0,3%. Największy kompleks leśny położony jest w sołectwie Syczyn, tzw. Las Syczyński, położony w zachodniej części gminy. W strukturze własności gruntów leśnych, zdecydowana większość to grunty leśne publiczne (79,41%), pozostałe stanowią własność prywatną.

Lasy ochronne.

Na terenie gminy występują lasy ochronne:

- wodochronne w oddz.: 5A, 6,7,9 – 17, 19 – 21, kompleksu leśnego Syczyn.

6.7. Stan i zagrożenia środowiska

Zanieczyszczenie wód powierzchniowych.

Oceny jakości wód powierzchniowych w ramach monitoringu dokonuje się zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 22 października 2014 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych oraz środowiskowych norm jakości dla substancji priorytetowych. Stan/potencjał ekologiczny JCWP klasyfikowany jest w pięciostopniowej skali, ustalonej wg wskaźników biologicznych, fizykochemicznych i hydromorfologicznych (klasa I - stan bardzo dobry, klasa II - stan dobry, klasa III - stan umiarkowany, klasa IV - stan słaby, klasa V - stan zły). Badania JCWP znajdujących się na terenie gminy Wierzbica przeprowadzono w latach 2015, 2013 i 2011. Stan/ potencjał ekologiczny JCWP jest umiarkowany i słaby. Wpływ na taki stan ma podwyższona koncentracja fosforanów i azotu ogólnego co wskazuje na zanieczyszczenia rzek. Związki fosforu i azotu są głównymi biogenami w ściekach. Powodują eutrofizację (użyźnianie) wód w rzekach i zbiornikach wodnych. Proces ten jest niekorzystny, ponieważ powoduje „zakwit” wód. Pojawiają się duże ilości mikroorganizmów, głównie sinic, które zużywają znaczne ilości tlenu uniemożliwiając oddychanie organizmów wyższych.

Zagrożenia dla czystości wód podziemnych.

Pod względem hydrologicznym gmina Wierzbica położona jest na obszarze występowania Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) Nr 407 Niecka Lubelska Chełm – Zamość, dla którego przewiduje się ustanowienie obszaru ochronnego. Stopień zagrożenia wód podziemnych, określane jako czas pionowej migracji zanieczyszczeń do GZWP we wschodniej, środkowej i południowej części gminy wynosi do 5 lat, co świadczy o dużym zagrożeniu tych wód zanieczyszczeniami. Występujące wody podziemne wzdłuż doliny reki Lepietucha, Świnka oraz w północnej części gminy, cechują się średnim stopniem zagrożenia na zanieczyszczenia. Wody podziemne pierwszego poziomu na terenie gminy występują w utworach czwartorzędowych i szczelinowo – porowych skałach górnokredowych.

Gmina Wierzbica znajduje się w obrębie 3 JCWPd, a mianowicie: nr PLGW2300108 (wschodnia część Gminy), nr PLGW230087 (zachodnia część Gminy) oraz nr PLGW230085 (północna część Gminy).

Ocena jakości wód podziemnych polega na ocenie stanu ekologicznego jednolitych części wód podziemnych. Oceniany jest stan chemiczny oraz stan ilościowy wód podziemnych. Ocena stanu chemicznego mówi o aktualnej jakości wód, w oparciu o zestaw wskaźników fizykochemicznych oraz chemicznych. Oceny stanu ilościowego oraz chemicznego dwóch JCWPd przeprowadzono w 2010 oraz w 2012 roku. Stan ilościowy oraz stan chemiczny, wszystkich JCWPd, oceniono jak dobry. Wszystkie wymienione wyżej JCWPd nie są zagrożone pod względem utrzymania dobrego stanu ilościowego i chemicznego.

Stan jakości powietrza.

W zakresie jakości powietrza oraz emitowanych do niego zanieczyszczeń nie ma możliwości dokładnego oszacowania danych dla poszczególnych sołectw m.in. ze względu na brak punktów monitoringowych jakości powietrza. W związku z tym analiza niniejszego obszaru

została oparta o dane udostępnione przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Lublinie i zawarte w „Ocenie jakości powietrza w województwie lubelskim za 2015 rok” oraz badania i analizy przeprowadzone w ramach opracowania „Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Wierzbica”.

Jak wynika z danych WIOŚ w Lublinie, strefę lubelską, według kryterium ochrony zdrowia, zaliczono do klasy C z uwagi na przekroczenia 24-godzinnych stężeń pyłu PM₁₀, średniorocznych stężeń PM_{2,5} i benzo/a/pirenu w pyłe PM₁₀. Główną przyczyną wysokich stężeń tego rodzaju zanieczyszczeń jest emisja z procesów grzewczych opartych na węglu, w tym tzw. niska emisja z indywidualnego ogrzewania budynków. Drugą przyczyną są niekorzystne warunki klimatyczne, rozumiane jako wystąpienie szczególnie niekorzystnej sytuacji meteorologicznej z punktu widzenia zanieczyszczenia powietrza. Dodatkowymi przyczynami są emisja z zakładów przemysłowych, ciepłowni oraz emisja komunikacyjna. W strefie lubelskiej istotny udział ma emisja z rolnictwa (uprawy).

Na obszarze gminy Wierzbica nie zanotowano przekroczeń dopuszczalnego poziomu 24-godz. stężeń pyłu PM₁₀ oraz średniorocznych stężeń pyłu PM_{2,5}. Najbliżej zlokalizowanym w stosunku do terenu Gminy obszarem, gdzie w 2015 roku zanotowano przekroczenia dopuszczalnego poziomu 24-godz. stężeń pyłu PM₁₀ oraz średniorocznych stężeń pyłu PM_{2,5}, jest miasto Chełm. Znacznie gorzej sytuacja wygląda w zakresie benzo/a/pirenu w pyłe zawieszonym PM₁₀. Przekroczenia tego rodzaju związków chemicznych zanotowano w dużej ilości miejsc na obszarze województwa lubelskiego, w tym także na obszarze gminy. Koncentracja emisji zanieczyszczeń występuje w centralnej części gminy obejmując sołectwa Wierzbica-Osiedle oraz Wierzbica.

Łączna emisja CO₂ w sektorach gminy (publiczny, komunalny, mieszkalny, przemysł, transport, usługowo – handlowy) w roku 2013 wyniosła 24 533,20 t. Za bilans dwutlenku węgla odpowiedzialny jest przede wszystkim sektor mieszkalny (46,77%) oraz transport (46,18%). Najmniejszy udział wykazuje sektor oświetlenia ulic (0,20%). Wartość jednostkowa emisji w przeliczeniu na 1 mieszkańca w omawianym okresie wynosiła 4,59 t.

Struktura zużycia nośników energii cieplnej na terenie gminy uwarunkowana jest głównie względami finansowanymi oraz dostępnością danego nośnika. W strukturze rodzajowej nośników energii w roku bazowym dominuje węgiel kamienny, wykorzystywany do celów grzewczych i przygotowania ciepłej wody użytkowej. Węgiel kamienny, we wszystkich sektorach, stanowił 30,3%. Pozostałe rodzaje nośników energii kształtują się następująco: benzyna – 22,18%, olej napędowy - 21,7%, biomasa – 9,13%, LPG – 8,48%, energia elektryczna – 5,27% oraz olej opałowy – 2,94%.

Oprócz emisji pochodzących z sektora komunalno-bytowego, na jakość powietrza w Gminie Wierzbica wpływa również emisja liniowa będąca wynikiem spalania paliw płynnych w silnikach spalinowych pojazdów samochodowych oraz maszyn rolniczych.

Charakteryzuje się ona koncentracją wzdłuż szlaków komunikacyjnych i nierównomiernością występowania w ciągu doby. Substancje emitowane z silników pojazdów mają wpływ na jakość powietrza szczególnie w najbliższym otoczeniu dróg. Największa emisja z tego rodzaju źródeł występuje w otoczeniu ważnych szlaków komunikacyjnych o dużym natężeniu ruchu, dotyczy głównie drogi wojewódzkiej Nr 841.

Hałas i fale elektromagnetyczne

Hałas stanowi uciążliwość środowiskową uznawaną za jeden z ważniejszych powodów pogarszania się standardów życia mieszkańców. Z uwagi na brak dużych zakładów przemysłowych, położenie z dala od większych skupisk osadniczych oraz rozproszoną sieć osadniczą, głównym źródłem hałasu w gminie jest droga wojewódzka i pozostałe. Na terenie

gminy WIOŚ w Lublinie nie prowadzi pomiarów hałasu komunikacyjnego. Mniej istotny, praktycznie nieodczuwalny, jest hałas komunalny, związany z drobną działalnością usługową. Najpowszechniejszymi sztucznymi źródłami pól elektromagnetycznych występującymi w środowisku są:

- Linie i stacje elektroenergetyczne – źródła pól elektrycznych i magnetycznych o częstotliwości 50 Hz,
- Instalacje radiokomunikacyjne, radionawigacyjne i radiolokacyjne – urządzenia wytwarzające pola elektromagnetyczne o częstotliwości od ok. 0,1 MHz do ok. 100 GHz.

Gmina Wierzbica nie została objęta badaniami promieniowania elektromagnetycznego (PEM). Najbliżej zlokalizowanym punktem pomiarowo – kontrolnym, na którym dokonano pomiaru poziomu promieniowania elektromagnetycznego był punkt w gminie Sawin, dla którego dokonano pomiaru w 2015 roku. Średnia arytmetyczna zmierzonych wartości skutecznych natężeń pól elektrycznych promieniowania elektromagnetycznego dla zakresu częstotliwości co najmniej od 3 MHz do 3 000 MHz uzyskanych dla punktu pomiarowego wyniosła 0,12 V/m i była zdecydowanie niższa od wartości dopuszczalnej wynoszącej 7 V/m.

6.8. Klimat

Według podziału Polski na regiony klimatyczne E. Romera, gmina Wierzbica położona jest w krainie Chełmsko – Podlaskiej. Kraina ta charakteryzuje się wzrostem kontynentalizmu z zachodu na wschód.

Warunki klimatyczne w gminie Wierzbica scharakteryzowano na podstawie dostępnej literatury.

Średnia roczna temperatura wynosi 7,36 ° C. Średnio najcieplejszym miesiącem jest lipiec (ze średnią temperaturą 18,9 ° C) a najchłodniejszym - styczeń (- 4,6 ° C).

W ciągu roku najczęściej notuje się wiatry z kierunku zachodniego (18 %) i północno – zachodniego (12 %). Najrzadsze są wiatry północne i północno –wschodnie (5 % notowań). Charakterystyczny jest dość duży udział cisz atmosferycznych – 11 %.

Zima trwa przeciętnie 107 dni (średnia liczba dni z pokrywą śnieżną wynosi 89 dni), natomiast lato trwa około 93 dni. Okres wegetacyjny trwa średnio około 216 dni. Średni roczny opad atmosferyczny wynosi ok. 570 – 580 mm.

Najwyższe opady atmosferyczne występują w lecie (do 42 % rocznej sumy opadów), a najniższe w zimie.

Urozmaicona rzeźba terenu oraz zróżnicowanie stosunków wodno – gruntowych powoduje zróżnicowanie lokalnych warunków klimatycznych.

Tereny o niekorzystnych warunkach klimatu lokalnego, to rozległe doliny i podmokłe obniżenia o płytkim zaleganiu wód gruntowych. Występują tu inwersje termiczne, częste przymrozki i mgły, duża wilgotność powietrza. Obszary te zajmują znaczne powierzchnie w północnej, zachodniej i wschodniej części gminy i użytkowane są jako łąki i pastwiska. Korzystne warunki klimatyczne (dobre warunki termiczno-wilgotnościowe oraz solarne) występują na obszarach wyniesionych w środkowej i południowej części gminy.

7. Zagrożenia bezpieczeństwa ludności i jej mienia

Na terenie gminy nie występują szczególne uwarunkowania sprzyjające powstawaniu poważnych zagrożeń ludności i jej mienia. Nie obserwuje się związanych z ruchami masowymi

ziemi ani obszarów osuwiskowych. Zagrożenie powodziowe związane z największą w gminie rzeką Świnką jest minimalne i dotyczy niewielkiego obszaru gminy. Lokalne rzeki i cieki wodne nie stanowią istotnego zagrożenia powodziowego. Do lokalnych podtopień może dochodzić jedynie w przypadku długotrwałych lub bardzo intensywnych opadów. Dlatego też wskazane jest nie zabudowywanie naturalnych dolin rzecznych, ani obniżenia terenu oraz dbałość o systemy odwadniające i melioracyjne.

Na terenie gminy, ani w jej bezpośrednim sąsiedztwie nie funkcjonują również zakłady przemysłowe stwarzające zagrożenie poważną awarią przemysłową.

8. Potrzeby i możliwości rozwoju gminy

8.1. Możliwości finansowania przez gminę wykonywania sieci komunikacyjnej, a także infrastruktury społecznej, służącej realizacji zadań własnych gminy

Gmina Wierzbica posiada możliwości pozyskiwania środków finansowania wykonania sieci komunikacyjnej i infrastruktury technicznej, a także infrastruktury społecznej, służących realizacji zadań własnych gminy. Poza środkami własnymi (wolnymi) istnieje wiele rozwiązań finansowania zadań własnych gminy; mogą to być m.in.: pożyczki i kredyty zaciągnięte na rynku krajowym, środki unijne, inwestycje oparte o partnerstwo publiczno-prywatne, a także inwestycje finansowane ze środków inwestorów prywatnych.

Tabela 7. Bilans wydatków i dochodów budżetowych w gminie Wierzbica w latach 2013 – 2016

	2013	2014	2015	2016	Bilans dochodów (2013-2016)	Bilans wydatków (2013-2016)
Dochody ogółem	17,7 mln	20,0 mln	18,0 mln	21,2 mln	+ 3,5 mln	- 0,1 mln
Dochody na 1 mieszkańca	3,3 tys.	3,8 tys.	3,4 tys.	4,0 tys.		
Wydatki ogółem	20,1 mln	19,0 mln	18,2 mln	20,0 mln		
Wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca	3,8 tys.	3,6 tys.	3,5 tys.	3,8 tys.		
Bilans dochodów i wydatków	- 2,4 mln	+ 1,0 mln	- 0,2 mln	+ 1,2 mln		

źródło: UG Wierzbica

Suma dochodów do budżetu gminy Wierzbica wyniosła w 2016 roku 21,2 mln złotych, co daje 4,0 tys. złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to wzrost dochodów o 15% w porównaniu do roku 2015. Rosnąca liczba podmiotów gospodarczych oraz zmniejszająca się liczba osób bezrobotnych świadczą o rozwoju gospodarczym analizowanego obszaru. Dodatkowo, wzrost średniego wynagrodzenia świadczy o poprawie sytuacji materialnej mieszkańców gminy. Można tu również z całą pewnością założyć, że dochody gminy istotnie wzrosną po wybudowaniu kopalni węgla kamiennego w sąsiednich gminach. Przyczyni się to do osiedlenia nowych mieszkańców gminy (podatek od nieruchomości) oraz do rozwoju między innymi usług.

8.2. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę

Ważnym elementem charakteryzującym uwarunkowania zabudowy w danej jednostce osadniczej jest stan zaawansowania procesu planowania przestrzennego. Głównym dokumentem wpływającym na politykę przestrzenną gminy jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Na obszarze Gminy Wierzbica obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Część tych planów obejmuje tereny maksymalnie zainwestowane, gdzie nie wprowadza się już nowej zabudowy. Pozostałe zaś obejmują tereny częściowo zainwestowane z możliwością inwestowania na tych terenach.

Określając potrzeby i możliwości Gminy w zakresie zabudowy, dokonano bilansu terenów w kategorii funkcji zabudowy. Wyróżniono następujące funkcje:

- zabudowa zagrodowa,
- zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna,
- zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna
- zabudowa usługowa,
- tereny aktywności gospodarczej

Dokonując bilansu terenów, porównujemy maksymalne zapotrzebowanie gminy na nową zabudowę z chłonnością terenów o wykształconej strukturze funkcjonalno-przestrzennej i z przeznaczeniem terenów pod zabudowę w obowiązujących planach zagospodarowania przestrzennego. Takie podejście, dążąc do zrównoważonego gospodarowania przestrzenią, zasobami i finansami gminy, pozwala na wykorzystanie terenów preferowanych do zabudowy oraz właściwe zaplanowanie nowych terenów pod zabudowę.

Biorąc pod uwagę społeczne, przyrodnicze i ekonomiczne możliwości rozwoju Gminy Wierzbica określono zapotrzebowanie na nową zabudowę. Zgodnie z rozwijającymi się funkcjami należy zwiększyć zabudowę w tym zakresie, zmierzając do poprawy warunków życia mieszkańców. Zakładając rozwój w zakresie turystyki i agroturystyki, zgodnie z potencjałem gminy, a także rozwój funkcji rolniczej, powstaniem nowych miejsc pracy związanych z rozwojem przemysłu górniczego należy zapewnić obszary przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową.

Tabela 8. Bilans terenów przeznaczonych pod zabudowę w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz w projektowanym studium.

Przeznaczenie (tylko tereny przeznaczone pod zabudowę)	Tereny przeznaczone w mpzp [m²]	Powierzchnia terenów zabudowanych [m²]	% powierzchni terenów niezabudowanych	Tereny przeznaczone w SUIKZP [ha]
RM	5.800.000	3.900.000	34	6.750.000
MN	750.000	380.000	59	1.420.000
MW	70.000	70.000	0	70.000
U	140.000	105.000	25	210.000
AG	330.000	270.000	19	510.000

Można założyć, że 5238 mieszkańców obecnie zajmuje łącznie 129.900 m² powierzchni budynków, oznacza to, że na mieszkańca przypada średnio ok. 25 m² powierzchni mieszkania. Przy założeniu, że w związku z rozwojem w regionie górnictwa w 2044 roku zakłada się liczbę ludności wynoszącą ok. 9.000 osób, jak również rosnący standard zabudowy polegający na

zwiększeniu współczynnika powierzchni mieszkania – wg intencji ustawodawcy – o maksymalnie 30% stąd winno przyjąć się, że powierzchnia ta wyniesie ok. 33 m² na jednego mieszkańca.

W perspektywie 30 lat maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę może wynieść: $9.000 - 5.238 = 3.762$ kolejnych mieszkańców, zajmujących średnio 33 m² powierzchni mieszkania, co daje zapotrzebowanie na nowe ok. 124.146 m².

Szacuje się, że obecnie powierzchnia zabudowy usługowej wynosi około 22.000 m² i w perspektywie najbliższych 30 lat zapotrzebowanie na zabudowę usługową wzroście do 36.000 m² powierzchni użytkowej.

W przypadku zabudowy na terenach aktywności gospodarczej (produkcyjno-składowo-magazynowej) z obecnych około 37.800 m² zapotrzebowanie w ciągu kolejnych lat winno kształtować się na poziomie ok. 51.000 m²

1) Maksymalne zapotrzebowanie na nową zabudowę:

- a) zabudowa mieszkaniowa: ok. 254.046m² powierzchni użytkowej,
- b) zabudowa usługowa: ok. 42.500m² powierzchni użytkowej
- c) zabudowa na terenach aktywności gospodarczej (produkcyjno-składowo-magazynowa) ok. 51.000m² powierzchni użytkowej.

Szacunek chłonności obszarów o w pełni wykształconej strukturze funkcjonalnej w granicach jednostki terytorialnej,

W gminie Wierzbica powierzchnia obszarów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową (jednorodzinną, wielorodzinną i zagrodową) wynosi ok. 435 ha. Wobec powyższego przyjmując, że przy istniejących 129.900 m² powierzchni budynków mieszkalnych w gminie, współczynnik chłonności wynosi 0,03. Współczynnik chłonności posłuży do oszacowania obszarów, o których mowa w niniejszym punkcie.

2) Szacunkowa chłonność obszarów o wykształconej strukturze funkcjonalno- przestrzennej w granicach jednostki osadniczej wynosi:

- a) zabudowa mieszkaniowa: ok. 130.000m² [$4.350.000 \cdot 0,03 = 130.500 \text{m}^2$] powierzchni użytkowej,
- b) zabudowa usługowa: ok. 4.200m² [$140.000 \cdot 0,03 = 4.200 \text{m}^2$] powierzchni użytkowej,
- c) zabudowa aktywności gospodarczej (produkcyjno-składowa): ok. 8.000m² [$270.000 \cdot 0,03 = 8.100 \text{m}^2$] powierzchni użytkowej;

3) Szacunek chłonności obszarów przeznaczonych w planach miejscowych pod zabudowę, innych niż wymienione w pkt 2:

- a) zabudowa mieszkaniowa: ok. 57.000m² [$1.900.000 \cdot 0,03 = 57.000 \text{m}^2$] powierzchni użytkowej,
- b) zabudowa usługowa: ok. 1.050m² [$35.000 \cdot 0,03 = 1.050 \text{m}^2$] powierzchni użytkowej,
- c) zabudowa aktywności gospodarczej (produkcyjno-składowa): ok. 1.800m² [$60.000 \cdot 0,03 = 1.800 \text{m}^2$] powierzchni użytkowej.

4) porównanie zapotrzebowania na nową zabudowę z chłonnością terenów określoną w pkt 2 i 3:

- a) zabudowa mieszkaniowa: $254.000 - 187.000 = 67.000 \text{m}^2$ powierzchni użytkowej,
- b) zabudowa usługowa: $36.000 - 5.250 = 30.750 \text{m}^2$ powierzchni użytkowej,
- c) zabudowa aktywności gospodarczej (produkcyjno-składowa) : $51.000 - 9800 = 41.200 \text{m}^2$ powierzchni użytkowej;

Powyższe szacunkowe wartości przełożone zostały na rysunek Studium. Należy mieć na uwadze, że szczegółowe dyspozycje nastąpią na etapie sporządzania planów miejscowych.

9. Uwarunkowania kulturowe

Gmina Wierzbica położona jest w północno - zachodniej części powiatu chełmskiego, na północ od międzynarodowej trasy komunikacyjnej Warszawa - Lublin - Kijów. Przez teren gminy przebiega równoleżnikowo droga Cyców - Sawin, krzyżując się w centrum gminy z drogą prowadzącą w kierunku Chełma. Skrzyżowanie to wyznacza miejsce położenia miejscowości gminnej Wierzbica-Osiedle.

Konfiguracja terenu gminy jest mało zróżnicowana, z przewagą równin o charakterze typowo rolniczym.

Znaczna część gminy położona jest w terenie podmokłym i bagiennym, o rozległym widnokreśgu wzbogaconym kompleksami leśnymi. Głównym ciekim jest tu rzeka Świnka wzbogacona siecią kanałów doprowadzających wody z pól.

9.1. Historia gminy

Najstarsze ślady osadnictwa na obszarze dzisiejszej gminy Wierzbica pochodzą z epoki kamienia. Penetracja osadnicza nasiliła się prawdopodobnie w młodszej epoce kamienia - neolicie. Osadnictwo rozwijało się na przestrzeni dziejów, powstawały nowe punkty osadnicze. Szczególnie bogata i dobrze rozwinięta sieć osadnicza powstała we wczesnej epoce brązu oraz we wczesnym średniowieczu. Poświadczona jest także obecność osadnictwa późniejszego - średniowiecznego i nowożytnego.

Pierwsze datowanie wsi znajdujących się w granicach gminy Wierzbica przypada na wiek XIII i jest związane z miejscowościami: Busówno, Helenów i Ochoża.

Kolejna grupa miejscowości wzmiankowana była już w XV wieku, są to: Chylin, Kozia Góra, Olchowiec (dawniej, do 1961 r. siedziba Urzędu Gminy Olchowiec), Pniówno, Syczyn, Święcica, Tarnów, Wólka Tarnowska.

Następnie, w XIX wieku pojawiały się informacje o miejscowościach: Bakus - Wanda, Buza, Karczunek, Terenin, Wierzbica, Władysławów, Wygoda.

Miejscowości datowane na 1 poł. XX w., to Busówno-Kolonia, Kamienna Góra, Sta-szyce, Werejce.

Najmłodsze miejscowości, to Chylin Mały (1952), Chylin Wielki (1952) i Olchowiec Kolonia (1970) i Wierzbica-Osiedle (2003), które powstały z wyodrębnienia obszarów już zabudowanych, z istniejących wcześniej wsi. Obecne nazwy wymienionych miejscowości wykrystalizowały się z pierwotnych, często archaicznych brzmień, przekształconych na przestrzeni lat.

Siedziba Urzędu Gminy – Wierzbica-Osiedle jest największą miejscowością na terenie gminy. Centralnie usytuowana na obszarze gminy, u zbiegu dróg trzech dróg wychodzących w kierunku Chełma, Sawina i Cycowa, posiada także dogodne połączenie komunikacyjne z pozostałymi miejscowościami gminy. Ośrodek gminny został przeniesiony tu z Olchowca w 1961 r.

Osadnictwo na terenie gminy rozwijało się na przestrzeni lat w oparciu o lokalną sieć drożną. Ważniejsze trakty omijały teren gminy, która funkcjonowała nieopodal słabo rozwijającego się miasteczka (Sawin) i w niedalekiej odległości od większych ośrodków miejskich (Chełm). Młodsze wsie powstawały wzdłuż dróg łączących starsze ośrodki osadnicze, rozwój sieci drożnej dokonywał się wraz z rozwojem wsi i tworzeniem kolonii. Większość

miejsowości posiada rzędowy układ zabudowy (po obu stronach drogi) z tradycyjnym układem siedlisk.

9.2. Wykaz zabytków z terenu gminy Wierzbica.

Na terenie gminy Wierzbica występują różne obiekty i obszary o wartościach kulturowo - historycznych, które składają się na dziedzictwo kulturowe tego terenu. Niektóre z tych obiektów i obszarów objęte są ochroną prawną w postaci wpisu do rejestru zabytków, zgodnie z *ustawą z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, pozostałe wartościowe obiekty zostały ujęte w gminnej ewidencji zabytków.

Tabela 9. Wykaz zabytków nieruchomości i archeologicznych wpisanych do rejestru zabytków i ewidencji zabytków na terenie Gminy Wierzbica.

Lp.	Nazwa budynku	Miejsce położenia	Uwagi
1	Kościół rzymsko-katolicki pw. Św. Małgorzaty. Czas powstania 1788-91 wraz z wyposażeniem wnętrza i otoczeniem – dzwonnica, drzewostan, cmentarz kościelny	Olchowiec	Wpisany do rejestru zabytków nr A/83 Nr działki 593
2	Wczesnośredniowieczne grodzisko	Busówno	Wpisany do rejestru zabytków nr C/31 Nr działki 389/1, 389/2
3	Wczesnośredniowieczne grodzisko zw. „Wały”	Tarnów	Wpisany do rejestru zabytków nr CHA/106/12 Nr działki 3342 w północno-zachodniej części działki
4	Zespół dworsko-parkowy	Chylin	Wpisany do rejestru zabytków nr CHA/110/16 Nr działki 223/1
5	Pozostałości parku dworskiego XIX w.	Święcica	Nr działki 24/1
6	Cmentarz ewangelicki, 2 poł. XIX w.	Bakus Wanda	Na działce nr 72/1 w południowo wschodniej części przylegającej do działki nr 73
7	Cmentarz prawosławny, 1 poł. XIX w.	Busówno Kol.	Nr działki 39
8	Cmentarz prawosławny przycerkiewny, 2 poł. XIX w.	Busówno	Nr działki 389/2
9	Cmentarz prawosławny, 2 poł. XIX w.	Helenów	Nr działki 128
10	Cmentarz greckokatolicki, prawosławny 1 poł. XIX w.	Olchowiec	Nr działki 605
11	Cmentarz parafialny, rzymskokatolicki, 1904 r.	Olchowiec	Nr działki 331
12	Cmentarz prawosławny, 2 poł. XIX w.	Pniówno	Nr działki 353
13	Cmentarz prawosławny, 2 poł. XIX w.	Syczyn	Nr działki 247
14	Cmentarz ewangelicki, 2 poł. XIX w.	Syczyn	Nr działki 537
15	Cmentarz parafialny rzymskokatolicki, lata 20 XX w.	Syczyn	Nr działki 246, 245
16	Cmentarz prawosławny, 2 poł. XIX w.	Tarnów	Nr działki 72
17	Cmentarz ewangelicki, 2 poł. XIX w.	Władysławów	Nr działki 203 – południowa strona działki
18	Mogiła rodziny Wasilewskich, 1943 r.	Chylin Wielki	Na działce nr 391 – południowa strona działki, sąsiadująca ze

			środkiem działki nr 84
19	Kapliczka murowana, k. XIX w	Staszyce	Na działce Nr 100 – północna część pasa drogi powiatowej, sąsiadująca z działką 304/4
20	Kapliczka drewniana, 1943 r.	Chylin	Na działce nr 19/1- południowo wschodnia część, przylega do drogi powiatowej
21	Kapliczka murowana, 1957 r.	Chylin Wielki	Na działce 47- obok dz. Nr 36
22	Kapliczka kolumnowa, XIX w.	Chylin Wielki	Na działce nr 101 – przy posesji nr 27
23	Krzyż drewniany,	Chylin Wielki	Na działce nr 75, skrzyżowanie dróg gminnych
24	Krzyż drewniany, 1978 r.	Chylin Wieś	Na działce nr 179/2
25	Krzyż drewniany, 1907 r.	Wólka Tarnowska	Na działce nr 9/7 – przy drodze powiatowej w kierunku do Wierzbicy w odległości 50 m od skrzyżowania Małków – Urszulin
26	Krzyż drewniany, 1905 r.	Ochoża	Na działce nr 17/2 – przy drodze gminnej
27	Krzyż drewniany, 1920 r.	Ochoża	Nr działki 15 – przy drodze woj. Nie istnieje
28	Krzyż drewniany, 1947 r.	Ochoża	W pasie drogi wojewódzkiej Nr działki 456 od str. południowej graniczy z działką nr 353
29	Krzyż drewniany, ok. 1920 r.	Syczyn	Na działce nr 302 przylegającej od strony południowej przy skrzyżowaniu dróg powiatowych
30	Krzyż drewniany, 1946 r.	Święcica	Kol. Olchowiec – przy drodze powiatowej (wymieniony na metalowy)
31	Krzyż drewniany, 1910 r.	Tarnów	Na działce nr 186 - przy drodze powiatowej
32	Krzyż drewniany, 1981 r.	Tarnów	Na działce nr 84 – skrzyżowanie dróg część północna
33	Krzyż drewniany, 1983 r.	Władysławów	Na działce 62/1 – przy drodze gminnej
34	Krzyż drewniany, 1947 r.	Terenin	Na działce nr 120/1 - w południowo-zachodniej części
35	Kamienna studnia, 1910 r.	Ochoża	Na działce nr 12 – południowa część – w pobliżu działki nr 11, graniczy z drogą gminną.
36	Dom drewniany, ok. 1920 r.	Bakus-Wanda nr 13	wł. Zenon Gruszka Nr działki 32h
37	Dom drewniany, ok. 1920 r.	Bakus Wanda nr 19	wł. Józef i Elżbieta Czubaccy Nr działki 26 b
38	Dom drewniany, ok. 1920 r.	Busówno nr 8	przebudowany
39	Dom drewniany, ok. 1930 r.	Busówno nr 38	rozebrany
40	Dom drewniany, ok. 1925 r.	Busówno nr 45	wł. Maria Kozdrój, nr działki 325
41	Dom drewniany, ok. 1915 r.	Chylin nr 25 1	wł. Agata Grzelak, nr działki 29/2
42	Dom drewniany, ok. 1900 r.	Kozia Góra nr 10	wł. Andrzej Misiura, nr

			działki 86
43	Szkoła murowana, ob. punkt filii bibliotecznej, kaplica ok. 1900 r.	Ochoża 1	Nr działki 135,
44	Zagroda: dom, stodoła drewniana ok. 1910 r.	Olchowiec-Kolonia nr 5	wł. Helena Kietbasa, nr działki 429/2
45	Dom drewniany, ok. 1920 r.	Pniówno nr 26	wł. Klementyna Dudziak, nr działki 251
46	Dom drewniany, ok. 1925 r.	Pniówno nr 31	wł. Jan Pniowski, Leokadia Boraczuk, nr działki 244/1
47	Dom drewniany, ok. 1945 r.	Staszycze nr 5	wł. Maria Goś, nr działki 318
48	Szkoła drewniana, pocz. XX	Syczyn	Nr działki 35
49	Dom drewniany, ok. 1900 r.	Syczyn nr 27	wł. Beata Byczyńska, nr działki 70/2
50	Dom drewniany, ok. 1930 r.	Syczyn nr 28	wł. Leopold Kozłowski, nr działki 38
51	Dom drewniany, k. XIX w.	Syczyn nr 47	wł. Stefan Kamieniecki, Józef Zalewski, nr działki 59/3
52	Dom drewniany, ok. 1930 r.	Syczyn nr 65	wł. Andrzej Burak, nr działki 233/1
53	Dom drewniany, ok. 1935 r.	Syczyn nr 68	wł. Bogusław Godny, nr działki 299/2
54	Dom drewniany, ok. 1937 r.	Syczyn nr 81	wł. Jan Czapczyński, nr działki 51/1
55	Dom drewniany, ok. 1925 r.	Syczyn nr 91	wł. Tadeusz Dąbrowski, nr działki 12
56	Młyn, ok. 1930 r.	Syczyn	wł. Henryk Urbańczyk, nr działki 124
57	Szkoła drewniana, ob. dom mieszkalny pocz. XX w.	Święcica	wł. Leon Maciejewski, nr działki 79
58	Dom drewniany, ok. 1920 r.	Święcica nr 60	wł. Bogusław Pelik-Gawron, nr działki 84
59	Dom drewniany, ok. 1910 r.	Święcica nr 61	wł. Władysława Kietbasa, nr działki 55/2
60	Dom drewniany, ok. 1920 r.	Święcica nr 64	rozebrany
61	Dom drewniany, ok. 1920 r.	Święcica nr 77	rozebrany
62	Dom drewniany, ok. 1930 r.	Święcica nr 79	rozebrany
63	Kaplica drewniana, 1976 r.	Tarnów	Nr działki 70
64	Szkoła ob. dom drewniany pocz. XX w.	Tarnów 1	wł. Witold i Agnieszka Kliś, nr działki
65	Czworak, ob. budynek inwentarski, murowany, 1863 r.	Tarnów nr 33 1	Czworak rozebrany, inwentarski przebudowany
66	Dom drewniany, ok. 1925 r.	Wierzbica nr 66	wł. Tadeusz Pyzik, nr działki 94
67	Dom drewniany, ok. 1920 r.	Wólka Tarnowska nr 17	rozebrany
68	Dom drewniany, ok. 1910 r.	Wólka Tarnowska nr 43	wł. Helena Marcinek, nr działki 40

9.3. Zasoby archeologiczne

Na mapie gminy oznaczono stanowiska archeologiczne szczególnie cenne badawczo - zarejestrowane podczas badań archeologicznych przeprowadzonych metodą Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZP).

W przypadku natrafienia na wskazanych obszarach - podczas realizacji inwestycji - na ruchome zabytki archeologiczne w postaci ceramiki, kafli, szkła, przedmiotów krzemiennych, kości ludzkich lub zwierzęcych, inwestor zobowiązany jest do natychmiastowego powiadomienia o tym fakcie [Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Lublinie Delegatura w Chełmie](#). Prace ziemne mogą być objęte nadzorem archeologicznym.

10. Rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym lub określenie przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych

W związku ze wzmocnieniem narzędzi ochrony krajobrazu, został wprowadzony Ustawą z dnia 24 kwietnia 2015 roku o zmianie niektórych ustaw obowiązek sporządzenia przez organy samorządu województwa audytu krajobrazowego. Dokument ten ma być opracowany dla obszaru całego województwa nie rzadziej niż raz na 20 lat.

Audyt krajobrazowy identyfikuje krajobrazy występujące na obszarze całego województwa, wskazuje lokalizację krajobrazów priorytetowych, granice: parków kulturowych, parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, obiektów znajdujących się na listach Światowego Dziedzictwa UNESCO, obszarów Sieci Rezerwatów Biosfery Unesco. Ponadto audyt krajobrazowy wskazuje zagrożenia możliwości zachowania wartości krajobrazów priorytetowych i krajobrazów obszarów chronionych oraz rekomendacje i wnioski dotyczące ochrony tych krajobrazów, a także lokalne formy architektoniczne w obrębie krajobrazów priorytetowych.

Rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym lub określenia przez audyt krajobrazowy granic krajobrazów priorytetowych uwzględnia się, między innymi w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin. Pierwsze audyty krajobrazowe muszą zostać opracowane w terminie 3 lat od wejścia w życie ustawy.

W związku z tym, Zarząd Województwa Lubelskiego w dniu 16 lutego 2016 roku Uchwałą Nr LXXXIII/1734/2016 przystąpił do wykonania audytu krajobrazowego dla województwa lubelskiego. Na etapie sporządzania Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Wierzbica, równocześnie trwają prace nad audytem krajobrazowym, w związku z czym rekomendacje i wnioski nie są jeszcze znane.

II. KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.

1. Cele strategiczne

Ustalenie celów rozwoju przestrzennego gminy Wierzbica jest określeniem zasad zagospodarowania przestrzennego gminy zgodnych ze strategią rozwoju gminy.

Określone cele rozwoju przestrzennego gminy, odnosząc się jednocześnie do możliwości i ograniczeń wynikających ze stanu istniejącego, uwzględniają istniejące uwarunkowania przyrodnicze, kulturowe, społeczno – gospodarcze i techniczne.

Jako podstawową zasadę przyjmuje się dążenie do zaspokojenia potrzeb mieszkańców poprzez kompleksowy rozwój ekonomiczno – gospodarczy gminy.

Cele:

- Wykorzystanie dostępnego potencjału dla zrównoważonego rozwoju gospodarczego:
 - Wykorzystanie zasobów naturalnych dla rozwoju gospodarki – złoża węgla kamiennego
 - Rozwój gospodarczy gminy poprzez udział w rozwoju górnictwa w regionie,
 - Poprawa stanu i ochrona środowiska naturalnego w zgodzie z potrzebami żywymi człowieka,
 - Rozwój konkurencyjnego rolnictwa towarowego i ekologicznego wraz z organizacją rynku dystrybucji produktów oraz przetwórstwa rolno-spożywczego.
- Rozwój lokalnego rynku pracy połączony ze zwiększeniem konkurencyjności lokalnej gospodarki:
 - Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej,
 - Wspieranie małej i średniej przedsiębiorczości,
 - Wykorzystanie przygranicznego położenia, małego ruchu granicznego i procesu stowarzyszenia Ukrainy z UE dla rozwoju kooperacji i inicjatyw gospodarczych.
- Poprawa jakości życia mieszkańców i warunków gospodarowania poprzez inwestycje infrastrukturalne:
 - Poprawa infrastruktury technicznej,
 - Poprawa infrastruktury społecznej,
 - Poprawa cyfryzacji gminy.

2. Kierunki zmian w strukturze przestrzennej gminy oraz w przeznaczeniu terenu

Głównymi determinantami kształtowania struktury przestrzennej gminy, określającymi kierunki zagospodarowania są:

- kształtowanie ładu przestrzennego przez ochronę terenów otwartych i struktury terenów zabudowanych – zachowanie zwartej struktury osadniczej terenów wiejskich, dążenie do skupienia zabudowy, krystalizowanie i integracja funkcjonalno-przestrzenna jednostek osadniczych,
- kształtowanie miejscowości Wierzbica-Osiedle jako wielofunkcyjnego ośrodka obsługi gminy poprzez lokalizację usług publicznych, komercyjnych, zabudowy mieszkaniowej oraz obiektów usług turystyki, które będą służyć zarówno mieszkańcom gminy jak i przyjezdnym korzystającym z usług turystyki i agroturystyki,
- kreowanie miejscowości Wólka Tarnowska jako ośrodka turystyki kwalifikowanej położonej u wrót do Poleskiego Parku Narodowego,

- rozwój infrastruktury turystycznej, umożliwiającej ekspozycje walorów przyrodniczo-krajobrazowych gminy – tereny Poleskiego Parku Narodowego – Bagno Bubnów wraz z otuliną, Chełmski Obszar Chronionego Krajobrazu,
- zwiększenie potencjału gospodarczego gminy poprzez eksploatację złoża węgla kamiennego,
- rozwój odnawialnych źródeł energii poprzez dopuszczenie na terenie gminy budowy farm fotowoltaicznych o mocy do 100 kW,
- poprawa i usprawnienie wewnętrznych powiązań oraz obsługi komunikacyjnej obszaru gminy poprzez modernizację i rozbudowę istniejącego układu komunikacyjnego oraz budowę obwodnicy miejscowości Wierzbica-Osiedle,
- objęcie ochroną prawną i planistyczną wszystkich obiektów i obszarów cennych przyrodniczo i kulturowo,
- rozbudowa układu dróg rowerowych oraz szlaków turystycznych,
- preferowanie funkcji rekreacyjnej i rolnictwa ekologicznego na obszarze chronionego krajobrazu,
- rozwój i szczególne preferencje dla turystyki kwalifikowanej, agroturystyki i ekoturystyki,
- ochrona i kształtowanie systemu przyrodniczego gminy poprzez ochronę przed zabudową korytarzy i ciągów ekologicznych,
- przeznaczenie słabszych gleb rolniczych, w miarę wyłączenia z produkcji rolnej do zalesiania,
- uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie całej gminy,
- gazyfikacja gminy i preferencje dla ekologicznych nośników energii cieplnej – zwłaszcza gaz i biomasę,

Na obszarze opracowania wyodrębnione zostały tereny funkcjonalne, dla których ustalono podstawowe przeznaczenie oraz określono ogólne zasady i wskaźniki zagospodarowania. Tereny te zostały wydzielone zgodnie z uwarunkowaniami oraz przyjętymi kierunkami i zasadami rozwoju.

Wyznacza się następujące przeznaczenia terenów:

RM – zabudowa zagrodowa,

MN – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna,

MW – zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna,

U – usługi,

UK – usługi kultu religijnego,

UO – usługi oświaty,

UP – usługi publiczne,

US – tereny usług sportu i rekreacji,

AG – tereny aktywności gospodarczej,

IT – tereny infrastruktury technicznej,

R – tereny rolne,

WSh – tereny stawów hodowlanych,

WS – tereny wód powierzchniowych,

ZD – tereny ogródków działkowych,

ZC – tereny cmentarza,

ZL – tereny lasów,

ZŁ – tereny łąkowe.

Studium stanowi zasady polityki przestrzennej gminy i nie należy interpretować rysunku Studium, jako ścisłego wyznacznika granic. Linie rozgraniczające terenów zostaną uściślone w planach miejscowych, zgodnie z zasadami określonymi w Studium, przy jednoczesnym dostosowaniu rozwiązań szczegółowych do bieżących uwarunkowań, potrzeb oraz wniosków wynikających z uzgodnień, opinii i analiz.

2.1. Tereny zabudowy zagrodowej RM

Podstawowym przeznaczeniem terenu jest zabudowa zagrodowa. Dopuszcza się

- tereny rolne,
- usługi związane z produkcją i obsługą rolną,
- usługi komercyjne,
- usługi sportu i rekreacji,
- tereny upraw ogrodniczych oraz sadowniczych,
- drogi publiczne,
- drogi wewnętrzne,
- infrastrukturę obsługi technicznej.

Dopuszcza się możliwość przekształcenia zabudowy na funkcję agroturystyczną, z zastrzeżeniem, że nie może powodować negatywnego oddziaływania na środowisko powodującego przekroczenie standardów jakości środowiska poza granice działki. Zaleca się, aby nowoprojektowane budownictwo skalą zabudowy oraz bryłą nawiązywało do lokalnych tradycji i regionalnych form zabudowy.

Dopuszcza się utrzymanie w planach miejscowych przeznaczenia rolnego lub leśnego.

Zakazuje się realizacji podpiwniczeń w granicach obszarów występowania wód gruntowych do 1,5 m.

WSKAŹNIKI URBANISTYCZNE:

- maksymalna wysokość zabudowy: 12 m, wysokość zabudowy nie dotyczy obiektów i urządzeń wykorzystywanych w produkcji rolnej oraz infrastruktury technicznej.
- minimalna powierzchnia działki budowlanej dla nowowydzielanej działki: 3000m²,
- minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 60% powierzchni działki budowlanej.

2.2. Tereny zabudowy jednorodzinnej MN

Podstawowym przeznaczeniem terenów jest zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. Dopuszcza się usługi wbudowane w budynki mieszkalne oraz usługi wolnostojące o powierzchni do 40% ogólnej powierzchni działki budowlanej.

Dopuszcza się utrzymanie w planach miejscowych przeznaczenia rolnego lub leśnego.

Dopuszcza się utrzymanie istniejącej zabudowy zagrodowej z prawem do jej modernizacji, przebudowy, rozbudowy i nadbudowy.

Dopuszcza się utrzymanie istniejących usług i rzemiosła, zarówno wbudowanych w obiekty mieszkaniowe, jak i wolnostojących z zastrzeżeniem, że prowadzona działalność nie może powodować negatywnego oddziaływania na środowisko powodującego przekroczenie standardów jakości środowiska poza granice działki.

Zaleca się, aby nowoprojektowane budownictwo skalą zabudowy oraz bryłą nawiązywało do lokalnych tradycji i regionalnych form zabudowy, tj. gabarytu obiektów

W rejonie ośrodka centralnego w miejscowości Wierzbica - Osiedle zaleca się sukcesywne przekształcanie zabudowy zagrodowej w jednorodziną oraz dopuszcza się lokalizację usług w budynkach wolnostojących, a także jako wbudowanych.

Zakazuje się realizacji podpiwniczeń w granicach obszarów występowania wód gruntowych do 1,5 m.

Na terenach zabudowy MN dopuszcza się zabudowę w formie wolnostojącej i bliźniaczej.

WSKAŹNIKI URBANISTYCZNE:

- maksymalna wysokość zabudowy:
 - dla zabudowy mieszkaniowej: 10 m,
- minimalna powierzchnia działki budowlanej dla nowowydzielanej działki:
 - dla zabudowy mieszkaniowej wolnostojącej - 800 m²,
 - dla zabudowy mieszkaniowej bliźniaczej – 500 m²,
- minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 40% powierzchni działki budowlanej.

2.3. Tereny zabudowy wielorodzinnej MW

Istniejące na obszarze miasta kwartały zabudowy wielorodzinnej, powstały w typowej dla okresu technologii budowlanej. W studium adaptuje się tereny mieszkalnictwa wielorodzinnego, wskazując potrzebę humanizacji i estetyzacji ich zagospodarowania.

Podstawowym przeznaczeniem terenów jest zabudowa mieszkaniowa wielorodzinną.

Dopuszcza się wymianę lub utrzymanie istniejącej zabudowy z możliwością rozbudowy i przebudowy, również poprzez podniesienie stopnia wyposażenia komunalnego, poziomu estetyki obiektów i użytkowanego terenu;

WSKAŹNIKI URBANISTYCZNE:

- maksymalna wysokość zabudowy:
 - dla zabudowy mieszkaniowej: 13 m,
- minimalna powierzchnia działki budowlanej dla nowo wydzielanej działki:
 - dla zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej - 2000 m²,
- minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 40% powierzchni działki budowlanej.

2.4. Kierunki rozwoju usług i produkcji

Ustalenia dla funkcji usługowych i produkcyjnych dotyczą wskazanych na rysunku studium terenów:

- U – usług,
- UK – usług kultu religijnego
- UO – usług oświaty,
- UP – usług publiczne,
- AG – aktywności gospodarczej

Aktywizacja gospodarcza wybranych terenów gminy wiąże się z celami jej rozwoju przestrzennego. Szczególne znaczenie w tej sferze mają:

- uporządkowanie oraz podniesienie rangi gminnego centrum dyspozycyjno – usługowego w Wierzbicy z uzupełnieniem sieci placówek usługowych o charakterze ogólnogminnym,
- Wólka Tarnowska – jako ośrodek wspomagający w zakresie rozwoju usług turystyki,
- rozwój rzemiosła, drobnej wytwórczości oraz turystyki i rekreacji (pola biwakowe, kempingi, ośrodki sportów jeździeckich i wędkarskich),
- na terenach po dawnych zabudowaniach dworskich dopuszcza się wprowadzenie usług z zakresu turystyki, gastronomii i hotelarstwa, zabudowy mieszkaniowej rezydencjonalnej, a także kultury czy domów opieki.

Niezależnie od w/w terenów lokalizacja usług nieuciążliwych jest możliwa w obrębie wskazanych terenów do zabudowy zagrodowej oraz mieszkaniowej jednorodzinnej.

Na terenach U i AG dopuszcza się lokalizację :

- usług i handlu,
- usług i produkcji,
- usług publicznych,
- usług zdrowia,
- funkcji mieszkalnej wbudowanej w budynki o funkcji podstawowej,
- zapleczy administracyjno - technicznych,
- sieci i urządzeń infrastruktury technicznej,
- dróg dojazdowych,
- parkingów,
- garaży niezbędnych do prawidłowego funkcjonowania tych terenów,
- zieleni urządzonej.

Zagospodarowanie tych terenów nie powinno naruszać zasad zagospodarowania przestrzennego wynikających z przepisów ochrony środowiska, ochrony dóbr kultury, walorów krajobrazowych obszarów i zasad ładu przestrzennego.

Warunkiem koniecznym uruchomienia terenów pod rozwój funkcji gospodarczych jest jednoczesne uzbrojenie terenów w infrastrukturę techniczną. Zakazuje się realizację instalacji stwarzających zagrożenie powstania poważnych awarii.

Uciążliwość funkcji działalności gospodarczej należy eliminować przy pomocy dostępnych technologii, w tym pełnego uzbrojenia terenów.

Ze względu na zróżnicowany profil działalności zaleca się strefowanie przemysłu w zależności od odległości z zabudową mieszkaniową, do określenia w planach miejscowych.

Dla terenów UK o podstawowym przeznaczeniu dla funkcji usług związanych kultem religijnym ustala się możliwość lokalizacji obiektów towarzyszących, mieszkalnych oraz gospodarczych i garażowych.

Dla terenów UO – usługi oświaty ustala się:

- możliwość lokalizacji obiektów towarzyszących, w tym gospodarczych i garażowych jako budynków parterowych, lokalizacji obiektów pomocniczych, usługowych, zaplecza socjalnego, szatni, sanitariatów itd. jakobudynków parterowych,
- dopuszcza się zmianę dotychczasowej funkcji podstawowej na inne cele publiczne, bądź usługowe;
- możliwość wprowadzenia funkcji mieszkalnej jako uzupełniającej.

WSKAŹNIKI URBANISTYCZNE:

- maksymalna wysokość zabudowy:

- dla usług oraz usług publicznych - 13 m,
- dla usług oświaty - 15m, dla obiektów istniejących utrzymanie gabarytów istniejących;
- dla usług kultu religijnego – 25 m,
- dla obiektów przemysłowych, dla składów, magazynów: 20 m,
- dla terenów UK dopuszcza się możliwość realizacji dominant wysokościowych;
- minimalna powierzchnia nowo wydzielanej działki budowlanej:
 - dla AG: 2000 m²
 - dla U: 800 m²,
 - dla UO, UK: 1200 m²,
- minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej:
 - dla AG - 20% powierzchni działki budowlanej,
 - dla U, UP - 30% powierzchni działki budowlanej,
 - dla UO, UK - 50% powierzchni działki budowlanej.

2.5. Kierunki rozwoju funkcji turystyczno – rekreacyjnej

Ustalenia dla funkcji turystyczno-rekreacyjnej dotyczą wskazanych na rysunku studium terenów:

- US – usługi sportu i rekreacji,
- ZD – tereny ogródków działkowych,
- WSh - tereny stawów hodowlanych,

Nasylenie gminy w walory przyrodnicze oraz położenie w niewielkiej odległości od Chełma - miasta powiatowego, predysponują ją do rozwijania bazy obsługi turystyki i wypoczynku. Ze względu na uwarunkowania przestrzenne i ograniczenia ekologiczne występujące na obszarze gminy preferowane będą: formy turystyki kwalifikowanej o umiarkowanej intensywności, ekoturystyka, edukacja ekologiczna, kameralne formy rekreacji pobytowej.

Wiodącymi ośrodkami w gminie w tym zakresie winna być miejscowość gminna Wierzbica – jako główny ośrodek usługowy oraz Wólka Tarnowska – ośrodek wspomagający, z centrum obsługi ruchu turystycznego i wypoczynku w ośrodku gminnym.

W oparciu o osadnictwo wiejskie i rolniczą przestrzeń produkcyjną, należy również rozwijać agroturystykę i ekoturystykę (z produkcją zdrowej żywności).

Przedsięwzięcia przestrzenne w zakresie usług turystyki i wypoczynku powinny wiązać się z programowaną w gminie działalnością kulturalną i imprezową.

W celu rozwoju turystyki i wypoczynku należy również podjąć następujące działania:

- wykorzystanie potencjału zbiornika wodnego „Syczyn” między innymi poprzez lokalizację w jego sąsiedztwie bazy turystyczno-rekreacyjno-gastronomicznej,
- wykorzystanie istniejących zbiorników wodnych – stawy rybne w Świącicy,
- rozwój gastronomii na obszarze gminy z nastawieniem na żywność regionalną i ekologiczną.

Dla zabudowy US o podstawowym przeznaczeniu usługi sportu i rekreacji ustala się możliwość realizacji zabudowy z zakresu usług sportu, a także zabudowy usług turystycznych typu hotele, pensjonaty, urządzenia punktów widokowych obiektów i urządzeń obsługi ruchu turystycznego, elementów infrastruktury turystycznej, zabudowy z zakresu gastronomii oraz

zabudowy z zakresu usług zdrowia jak np. zakłady opiekuńczo-lecznicze czy leczniczo-rehabilitacyjne.

WSKAŹNIKI URBANISTYCZNE:

- maksymalna wysokość zabudowy dla terenów US: 12 m
- minimalna powierzchnia działki budowlanej dla nowowydzielanej działki na terenach US: 800m²,
- minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 40% powierzchni działki budowlanej.

Dla terenów ZD – ogródków zabudowy ustala się możliwość realizacji zabudowy niezwiązanej trwale z gruntem typu: altany działkowe, budynki gospodarcze związane z użytkowaniem ogrodów działkowych.

WSKAŹNIKI URBANISTYCZNE:

- maksymalna wysokość zabudowy dla terenów ZD: 6 m
- minimalny wskaźnik powierzchni biologicznie czynnej: 70% dla terenu wydzielonego w projekcie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Dla terenów WSh – terenów stawów hodowlanych studium uwzględnia rozwój gospodarki rybackiej, obejmujący modernizację kompleksu stawów, a także rozwój małej retencji. Na terenie usytuowanym w Świątocy dopuszcza się modernizację i uzupełnianie obiektów zaplecza gospodarczego oraz rozbudowę infrastruktury niezbędnej dla funkcjonowania i obsługi hodowli ryb. Rozmieszczenie tych funkcji i formy zabudowy powinny być określone w planie miejscowym.

2.6. Tereny urządzeń i obiektów infrastruktury inżynierskiej

IT – tereny infrastruktury technicznej

Głównym przeznaczeniem terenów jest lokalizacja niezbędnych urządzeń infrastrukturalnych między innymi takich jak: ujęcia wody, hydrofornie, przepompownie, oczyszczalnie ścieków itp. Obiekty te mają na celu zapewnienie prawidłowej obsługi sanitarnej mieszkańców gminy. Dopuszcza się również lokalizację innych niezbędnych urządzeń infrastrukturalnych. Ustala się rozbudowę sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, szczególnie w miejscowościach o zwartej zabudowie.

2.7. Kierunki rozwoju funkcji rolnej i leśnej

Zasady polityki przestrzennej w tej dziedzinie gospodarki podporządkowane zostały celowi stworzenia warunków do transformacji rynkowej rolnictwa i rozwoju wielofunkcyjnego wsi przy uwzględnianiu ochrony najcenniejszych zasobów środowiska rolniczego, zwłaszcza dobrej jakości gleb, pokryciu przewidywanych potrzeb budowlanych rolnictwa i usprawnianiu gospodarowania gruntami rolnymi.

2.7.1. Podstawowe kierunki i zasady zagospodarowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Ustalenia dla funkcji rolniczej dotyczą wskazanych na rysunku studium terenów:

- R – tereny rolne

Podstawowym kierunkiem transformacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej będzie dostosowanie jej zagospodarowania do warunków rynkowych z równoczesnym respektowaniem wymogów ładu przestrzennego i ochrony środowiska przyrodniczego. Uwzględniając specyfikę gminy Wierzbica dostosowanie to wyrażać się będzie przede wszystkim:

- dopuszczeniem zabudowy zagrodowej, zgodnie z przepisami odrębnymi,
- dopuszczeniem zachowania istniejącej zabudowy,
- dopuszczeniem realizacji usług stymulujących rolniczą produkcję towarową, m.in. usługi rolnicze, drobne przetwórstwo rolno-spożywcze),
- dopuszczeniem realizacji stawów hodowlanych i rekreacyjnych,
- dopuszczeniem upraw sadowniczych,
- dopuszcza się lokalizację infrastruktury związanej z wydobyciem węgla kamiennego np. szyby wentylacyjne itp.
- dopuszcza się eksploatację kopalni, pod warunkiem wykonania planu miejscowego,
- dopuszcza się lokalizację farm fotowoltaicznych o mocy do 100 kW za wyjątkiem gruntów rolnych klasy III, II i I,
- możliwość zalesiania gruntów rolnych, na zasadach określonych w przepisach odrębnych,
- obowiązek zachowania rowów melioracyjnych spełniających rolę odbiorników wód powierzchniowych, a w przypadku realizacji inwestycji – konieczność ich przebudowy i odtworzenia w uzgodnieniu z zarządcą urządzeń,
- możliwość utrzymania istniejących siedlisk, z prawem do ich modernizacji i rozbudowy,
- utrzymanie istniejących zadrzewień śródpolnych oraz oczek i cieków wodnych,
- utrzymanie istniejących kompleksów łąk jako istotnego elementu przyrodniczego i krajobrazowego gminy, jako terenów otwartych.

2.7.2. Podstawowe kierunki i zasady zagospodarowania terenów lasów oraz ochrony terenów łąkowych

Ustalenia dla funkcji leśnej dotyczą wskazanych na rysunku studium terenów:

- ZL - tereny lasów,
- ZŁ – tereny łąkowe.

W strukturze przyrodniczej i przestrzennej terenom leśnym przypisuje się znaczenie węzłowe. Jednak gmina Wierzbica ma niewielkie zasoby leśne, lesistość gminy wynosi niespełna 9,5% (śr. woj. 22,6%). Istniejące zasoby leśne utrzymuje się na zasadach określonych w ustawie o lasach i w stosunku do nich ustala się następujące zasady ochrony i użytkowania:

- zakaz zmiany przeznaczenia terenów leśnych na nieleśne, za wyjątkiem lokalizacji infrastruktury technicznej. Wszelkie wyłączenie gruntów leśnych z produkcji leśnej wymaga uzyskania decyzji zezwalającej na trwałe wyłączenie gruntów leśnych z produkcji, wydawanej przez właściwego terytorialnie dyrektora regionalnej dyrekcji lasów Państwowych, w trybie przepisów Ustawy z dnia 03 lutego 1995r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych.
- wykluczenie lokalizacji ogrodzeń oraz zabudowy kubaturami, poza obiektami służącymi obsłudze gospodarki leśnej,
- dopuszcza się, na warunkach określonych w planie przystosowania lasów, którym nie przypisano funkcji ochronnej do penetracji pieszej, rowerowej i konnej, wykorzystując w tym celu istniejący układ dróg duktów leśnych oraz polany śródleśne, z możliwością realizacji zadaszeń, tablic informacyjnych i tego typu urządzeń, każdorazowo w uzgodnieniu z administracją leśną.

Przyjmuje się jako obowiązujące plan urządzenia lasów państwowych Nadleśnictwa Chełm i uproszczone plany urządzenia lasów nie stanowiących własności skarbu państwa, w tym wymóg kształtowania struktury gatunkowej lasów w kierunku powiększenia różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych, zwiększenia odporności drzewostanów na czynniki zewnętrzne i dostosowania ich struktury gatunkowej do typu miejscowego siedliska.

Kluczowe znaczenie lasów w zrównoważonym rozwoju i w zagospodarowaniu gminy stwarza wymagania w zakresie powiększenia ich zasobów i racjonalnego gospodarowania istniejącymi zasobami leśnymi. Gospodarka leśna powinna należeć do strategicznych zadań gminy. Ze względu na niski stopień zalesienia, niezbędna jest polityka aktywna, wspomagająca ochronę istniejących terenów leśnych i powiększanie obszarów leśnych. Studium dopuszcza możliwość powiększania istniejących kompleksów leśny na terenach bezpośrednio do nich przylegających.

W celu ochrony kompleksów leśnych nakazuje się lokalizację zabudowy:

- a) minimum 30 m od drzewostanu dla obiektów i przedsięwzięć destabilizujących stosunki wodne i wpływających negatywnie na przyrodę obszarów leśnych,
- b) minimum 12 m od drzewostanu dla:
 - działek zabudowanych, w celu umożliwienia rozbudowy lub wymiany istniejących budynków;
 - niezabudowanych działek w terenach wyznaczonych w studium i w planach miejscowych, gdy zachowanie odległości 30 m jest niemożliwe lub istotnie ograniczone ze względu na parametry działki budowlanej.

Zakaz lokalizacji obiektów budowlanych w odległości nie mniejszej niż 30 m od granicy lasu nie odnosi się do obiektów budowlanych bezpośrednio związanych z gospodarką leśną oraz obsługą turystyki (parkingi leśne, ścieżki rowerowe, wiatrochrony itp.).

Zapisy te należy uwzględnić w zapisach planu miejscowego.

Na rysunku studium oznaczono tereny łąkowe ZŁ chronione przed użytkowaniem ornym i zabudową. Użytki zielone (tereny otwarte) powinny systematycznie zwiększać swój udział w strukturze użytkowania ziemi.. Możliwości powiększenia łąk i pastwisk występują przede wszystkim w dolinach rzek i obniżeniach dolinnych.

Na terenach łąkowych dopuszcza się:

- zachowanie istniejącej zabudowy,
- lokalizację infrastruktury związanej z wydobyciem węgla kamiennego np. szyby wentylacyjne itp.,
- lokalizację instalacji fotowoltaicznych o mocy do 100 kW,
- lokalizację infrastruktury technicznej.

Zakłada się wzrost hodowli na warunkach zrównoważonych, wyklucza się wysoką intensywność produkcji zwierzęcej, zagrażającej degradacją środowiska, zwłaszcza zanieczyszczeniem wód powierzchniowych i podziemnych. Pożądany jest rozwój hodowli, poza bydłem, także innych gatunków zwierząt.

Racjonalne wykorzystanie użytków zielonych powinno przyczynić się do przywrócenia przede wszystkim wyższej rangi hodowli bydła mlecznego.

Dla terenów cmentarza ZC utrzymuje się istniejące cmentarze, wraz z niezbędnymi obiektami towarzyszącymi. Dopuszcza się możliwość lokalizowania obiektów i zaplecza - urządzeń sanitarnych, socjalnych itp.

2.8. Tereny wyłączone spod zabudowy

Terenami wyłączonymi spod nowej zabudowy są:

- tereny położone w granicach obszarów Natura 2000 „Ostoja Poleska” i „Bagno Bubnów” poza wskazanymi na rysunku Studium „Kierunki Zagospodarowania Przestrzennego” terenami pod rozwój zabudowy,
- tereny w obszarze szczególnego zagrożenia powodzią;

Ograniczenia w realizacji zabudowy obowiązują również dla terenów:

- lasów, gdzie dopuszcza się lokalizowanie wyłącznie zabudowy związanej z gospodarką leśną i dopuszczonej w odpowiednich planach urządzenia lasu i uproszczonych planach urządzenia lasu;
- rolny, terenów łąk, pastwisk, nieużytków, terenów wskazanych do zalesień, gdzie dopuszcza się lokalizowanie zabudowy związanej z gospodarką leśną lub zabudowy zagrodowej i związanej z produkcją i przetwórstwem rolniczym wyłącznie w ramach istniejącej zabudowy;
- powierzchniowej eksploatacji surowców naturalnych, gdzie dopuszcza się wyłącznie zabudowę związaną z funkcją terenu (zabudowa zakładów górniczych);
- położonych w strefach potencjalnego oddziaływania napowietrznych linii elektroenergetycznych: 400 kV o szerokości strefy po 35 m od osi linii i 110 kV o szerokości strefy po 19 m mierząc od osi linii, w których zabrania się:
 - realizacji nowej zabudowy przeznaczonej na pobyt ludzi,
 - zalesiania i zadrzewiania terenu, za wyjątkiem szkółek leśnych, oraz innych szkółek i plantacji,
 - lokalizacji naziemnych i nadziemnych obiektów i budowli w sposób zagrażający trwałości linii;
- położonych w strefach technicznych napowietrznych linii elektroenergetycznych 15kV o szerokości strefy 12 m (po 6 m od osi linii), w których zabrania się:
 - realizacji zabudowy,
 - zalesiania i zadrzewiania terenu, za wyjątkiem szkółek leśnych, oraz innych szkółek i plantacji, w których wysokość drzew nie przekracza 2 m.
- położonych w strefach sanitarnych od czynnych cmentarzy o szerokości 50 m, w których zabrania się:
 - realizacji zabudowy mieszkaniowej,
 - realizacji zabudowy związanej ze zbiorowym żywieniem ludzi,
 - realizacji obiektów związanych z produkcją artykułów żywnościowych i przechowywaniem żywności,
 - realizacji ujęć wody;
- położonych w strefach sanitarnych od czynnych cmentarzy o szerokości 150 m, w których zabrania się:
 - realizacji zabudowy mieszkaniowej na terenach nie podłączonych do zbiorczej sieci wodociągowej,
 - realizacji zabudowy związanej ze zbiorowym żywieniem ludzi nie podłączonych do zbiorczej sieci wodociągowej,
 - realizacji obiektów związanych z produkcją artykułów żywnościowych i przechowywaniem żywności nie podłączonych do zbiorczej sieci wodociągowej,

- realizacji ujęć wody.
- położonych w strefach ochrony bezpośrednich ujęć wód podziemnych, w których zabrania się realizacji wszelkiej zabudowy, za wyjątkiem obiektów związanych z ujmowaniem wód;

Dla wszelkich obiektów o wysokości równej lub wyższej niż 50 m n. p. t. przed wydaniem pozwolenia na ich realizację obowiązuje nakaz zgłaszania inwestycji odpowiednim organom wojskowym i cywilnym w zakresie ruchu lotniczego, zgodnie z przepisami odrębnymi.

W granicach zwartej zabudowy wsi gminy Wierzbica zakazuje się realizacji wszelkich zakładów stwarzających zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi, a w szczególności zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej w rozumieniu przepisów obowiązujących w zakresie ochrony środowiska.

W granicach administracyjnych gminy Wierzbica zakazuje się realizacji: zakładów przetwarzania wyrobów gumowych metodą pirolizy, spalarni włók oraz hodowli zwierząt kwalifikujących się do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów odrębnych dotyczących ochrony środowiska, a także wszelkich ferm zwierząt futerkowych.

3. Kierunki ochrony środowiska przyrodniczego

Na podstawie przepisów odrębnych na terenie gminy Wierzbica w odniesieniu do obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, obowiązują:

Na podstawie przepisów odrębnych, na terenie gminy Wierzbica w odniesieniu do obszarów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, obowiązują:

- Przepisy dotyczące warunków zagospodarowania dla Poleskiego Parku Narodowego – Bagno Bubnów,
- Przepisy dotyczące warunków zagospodarowania dla otuliny Poleskiego Parku Narodowego –,
- Przepisy dotyczące warunków zagospodarowania dla Chełmskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu,

3.1. Ustalenia dotyczące zasad zagospodarowania terenów chronionych na podstawie ustawy o ochronie przyrody

Poleski Park Narodowy – Bagno Bubnów

Na terenie Parku obowiązują zasady gospodarowania określone: w rozporządzeniu Rady Ministrów ustanawiającym Park Narodowy (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 listopada 2017r. w sprawie Poleskiego Parku Narodowego Dz. U. z 20.12.2017 poz. 2373)

Na obszarze Parku zabrania się:

- zmiany stosunków wodnych; regulacji rzek i potoków,
- wydobywania skał, minerałów i torfu,
- polowania, wędkowania, chwytania, płoszenia, zabijania dziko żyjących zwierząt, zbierania poroży zwierzyny płowej, niszczenia nor i legowisk zwierzęcych, gniazd ptasich i wybierania jaj.
- pozyskiwania i niszczenia roślin,
- niszczenia gleby,

- wysypywania, zakopywania i wylewania odpadów lub innych nieczystości, innego zanieczyszczenia wód i gleby oraz powietrza,
- stosowania środków chemicznych w gospodarce rolnej, leśnej, zadrzewieniowej i łowieckiej.

Zakazy nie dotyczą:

- zabiegów ochronnych, hodowlanych i pielęgnacyjnych w tym renaturalizacji stosunków wodnych,

W projekcie planu ochrony parku.

- wszelkie działania na terenie Poleskiego Parku Narodowego podporządkowuje się ochronie przyrody i mają one pierwszeństwo przed innymi działaniami. Za szczególnie istotne uznaje się wszelkie zamierzenia inwestycyjne i organizacyjne zmierzające do ochrony stosunków wodnych jako podstawy prawidłowego funkcjonowania przyrody na obszarze parku.
 - na obszarze Poleskiego Parku Narodowego wyklucza się możliwość rozwoju funkcji osadniczej i rekreacyjnej za wyjątkiem turystyki kwalifikowanej na ściśle wyznaczonych szlakach turystycznych i ścieżkach przyrodniczych
 - zmiana sposobu wykorzystania i użytkowania gruntów lub nieruchomości leżących w granicach PPN wymaga zgody Dyrektora Parku. Jemu też przysługuje prawo pierwszeństwa przy przejęciu w zarząd lub zakupie nieruchomości jak i gruntów na rzecz PPN.
 - wprowadza się zakaz podnoszenia kategorii dróg przebiegających przez obszar Poleskiego Parku Narodowego
 - wszelkie działania w granicach administracyjnych Poleskiego Parku Narodowego, muszą być zgodne z ustaleniami planu ochrony.
- Ich realizacja wymaga zgody Dyrektora PPN.
- grunty prywatne pozostawia się w dotychczasowym rolniczym sposobie użytkowania.
 - wprowadza się zakaz eksploatacji udokumentowanego złoża kruszywa, leżącego pomiędzy miejscowościami Gałyska – Karczunek.

Otulina Poleskiego Parku Narodowego

Obejmuje północne obszary gminy w rejonach miejscowości: Karczunek, Marcinowa Niwa. Omawiany teren charakteryzuje się występowaniem zabudowy rozproszonej oraz użytkowaniem rolniczym terenów.

Na terenie otuliny Parku, obowiązują zasady ustalone w projekcie planu ochrony parku:

- uznaje się za celowe hamowanie dalszego rozpraszania zabudowy mieszkaniowej, adaptując istniejący układ osadniczy,
- dopuszcza się możliwość przekształcania zabudowy zagrodowej w zabudowę letniskową bez prawa lokalizacji nowej zabudowy mieszkaniowej,
- dla istniejącego układu osadniczego uznaje się za wskazane działania modernizacyjne dla podnoszenia standardów życia mieszkańców, a w szczególności realizacji kanalizacji sanitarnej,
- na całym obszarze preferuje się gospodarkę opartą o tradycyjne formy gospodarowania, gospodarstwa rodzinne,
- grunty wypadające z produkcji rolnej wskazuje się do zalesienia,
- proponuje się wytyczenie i oznakowanie obwodnicowej w stosunku do Bagna Bubnów, ścieżki rowerowej,

- wprowadza się zakaz eksploatacji złoża kruszywa udokumentowanego pomiędzy miejscowościami Batyska – Karczunek,
- wprowadza się zakaz podnoszenia klasy istniejącej drogi relacji: Ujazdów – Wólka Tarnowska,
- adaptuje się przebieg istniejących szlaków turystycznych (żółty i zielony).

Ponadto w otulinie Parku zaleca się:

- rozwój rolnictwa ekologicznego,
- kształtowanie zabudowy w oparciu o tradycyjne wzorce zagrody wiejskiej przy zachowaniu walorów etnograficznych i układu wsi,
- budowę przydomowych oczyszczalni ścieków,
- stosowanie paliw niskoemisyjnych,
- rozwój agroturystyki w obrębie istniejących wsi.

Chełmski Obszar Chronionego Krajobrazu.

Na terenie Obszaru obowiązują zasady gospodarowania określone w rozporządzeniu wojewody (Rozporządzenie Wojewody Lubelskiego Nr 49 z dnia 28 lutego 2006r Dz. Urz. Woj. LUB. Nr 69 poz. 1287).

Na obszarze zakazuje się:

- zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia ich nor i legowisk, innych schronień i miejsc rozrodu oraz tarlisk, złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
- realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu art. 51 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz .627, z późn, zm.) – za wyjątkiem realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, dla których sporządzenie raportu o oddziaływaniu na środowisko nie jest obowiązkowe i przeprowadzona procedura oceny oddziaływania na środowisko wykazała brak niekorzystnego wpływu na przyrodę Obszaru;
- likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych , przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeb ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub napraw urządzeń wodnych;
- wydobywania do celów gospodarczych skał , w tym torfu oraz skamieniałości w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu – za wyjątkiem terenów dla których udzielono koncesji na wydobywanie kopalin przed dniem wejścia w życie Rozporządzenia Wojewody;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwsztorowym, przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub utrzymaniem, budowa, odbudową, naprawa lub remontem urządzeń wodnych;
- dokonywania zmian stosunków wodnych jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybacka;
- likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;

- lokalizowania obiektów budowlanych w pasie o szerokości 100 m od linii brzegów, rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybackiej – za wyjątkiem obiektów lokalizowanych w obszarach wyznaczonych w studium lub planie miejscowym, oraz w ciągach istniejącej legalnie zabudowy.

Ustalenia dotyczące czynnej ochrony ekosystemów Obszaru:

- tworzenie i ochrona korytarzy ekologicznych, umożliwiających migrację gatunków;
- ochrona specyficznych cech krajobrazu Polesia Wołyńskiego: dolin rzecznych, w tym meandrów rzek, starorzeczy, naturalnych form rzeźby terenu, w tym kresu kredy piszącej, otwartego charakteru torfowisk, łąk i muraw ciepłolubnych;
- zachowanie oraz poprawa stosunków wodnych poprzez ograniczenie nadmiernego odpływu wód, gospodarowanie zasobami wodnymi w sposób uwzględniający potrzeby ekosystemów wodnych i wodno-błotnych, zachowanie naturalnego charakteru rzek, cieków wodnych, zbiorników wodnych i starorzeczy, ochronę funkcji obszarów źródłiskowych o dużych zdolnościach retencyjnych, zachowanie lub przywrócenie dobrego stanu ekologicznego wód;
- zachowanie lub odtwarzanie różnorodności biologicznej właściwej dla danego typu ekosystemu, głównie poprzez zachowanie lub przywrócenie właściwego stanu siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk roślin, zwierząt lub grzybów;
- ochrona łąk i pastwisk przed sukcesją naturalną oraz odtworzenie siedlisk dziko występujących gatunków roślin, grzybów oraz zwierząt, w tym dążenie do tradycyjnego sposobu użytkowania łąk i pastwisk (koszenie, spasanie);
- ochrona i kształtowanie zadrzewień, ze szczególnym uwzględnieniem zadrzewień nawodnych i śródpolnych;
- propagowanie utrzymania urozmaiconej linii brzegowej cieków i rzek oraz tworzenie porośniętych bogatą szatą roślinną stref przybrzeżnych i utrzymanie ich jako naturalnego sposobu zabezpieczenia brzegu przed erozją;
- ochrona starych odmian roślin użytkowanych oraz raz zwierząt hodowlanych;
- kształtowanie zagospodarowania przestrzennego w sposób umożliwiający zachowanie walorów przyrodniczych i krajobrazowych oraz wartości kulturowych, w szczególności przez ochronę otwartej przestrzeni przed nadmierną zabudową, zachowanie ciągłości korytarzy ekologicznych, kształtowanie zalesień w sposób optymalny dla ochrony różnorodności biologicznej i walorów krajobrazowych, ochronę punktów, osi i przedpoli widokowych, usuwanie lub przesłanianie antropogenicznych elementów dysharmonizujących w krajobrazie;
- dążenie do rewitalizacji zabudowy, w tym układów zabytkowych, propagowanie tradycyjnych cech architektury;
- eliminowanie lub ograniczanie źródeł zagrożeń, w szczególności powietrza, wód i gleb, poprzez usuwanie zanieczyszczeń entropogemnicznych, kształtowanie prawidłowej gospodarki wodościekowej, promowanie sposobów gospodarowania gruntami, ograniczających erozje gleb.

Pomniki przyrody

W stosunku do drzew uznanych za pomniki przyrody (białodrzew i klon zwyczajny, rosnące w Chylinie Wielkim oraz modrzew w miejscowości Święcica) zabrania się: ścinania, uszkodzania, użytkowania terenu w zasięgu korony itp.

Prawidłowe funkcjonowanie systemu ekologicznego gminy wymaga utrzymania ciągłości i drożności korytarzy i ciągów ekologicznych.

- wskazuje się do ochrony planistycznej korytarz ekologiczny doliny rzeki Świnki.
- Obowiązują zakazy:
- tworzenia nasypów ziemnych, usytuowanych poprzecznie do osi doliny,
 - lokalizacji zabudowy,
 - eksploatacji surowców mineralnych (torfów),
 - lokalizacji wylewisk gnojowicy, składowania odpadów,

Lasy ochronne

W lasach ochronnych gospodarkę leśną prowadzić należy w sposób zapewniający zachowanie trwałości lasów i ciągle spełnianie przez nią celów, dla których zapewniający zachowanie trwałości lasów i ciągle spełnianie przez nią celów, dla których zostały powołane a w szczególności poprzez:

- utrzymanie leśnego użytkowania terenów;
- dążenie do odtwarzania zbiorowisk zgodnych z siedliskiem;
- utrzymanie dobrego stanu zdrowia i stanu sanitarnego drzewostanów;
- dążenie do naturalnego odtwarzania lasu;
- ograniczenie do niezbędnych, regulacji stosunków wodnych;

Ochrona stanowisk gatunków zwierząt objętych ochroną strefową

W stosunku do miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt gatunków chronionych, które to miejsca pozostają do wiadomości służb leśnych, zabronione jest dokonywanie zmian, polegających na wycinaniu drzew lub krzewów, prowadzeniu robót melioracyjnych, wznoszeniu obiektów, urządzeń i instalacji oraz prowadzeniu prac mających wpływ na ochronę miejsc rozrodu i regularnego przebywania zwierząt, a także przebywania ludzi – bez uzyskania odpowiednich zgód.

Ochrona stanowisk rodzimych dziko występujących roślin objętych ochroną gatunkową

W stosunku do stanowisk roślin chronionych obowiązują zakazy:

- dokonywania zmian stosunków wodnych,
- stosowania środków chemicznych,
- niszczenia ściółki leśnej,
- niszczenia gleby.

3.2. Ustalenia dotyczące terenów wskazanych do ochrony prawnej na podstawie ustawy prawo wodne

Obszar Ochrony Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 40 (Chełm - Zamość)

Obszar gminy Wierzbica leży w obrębie obszaru ochronnego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 407 (Chełm – Zamość)

Celem w/w statusu jest ochrona zasobów wód Głównego Zbiornika w obszarze gminy, zachowanie wgłębnych poziomów wodonośnych z czystymi wodami do wykorzystania teraz i w

przyszłości. Dla Obszaru Ochrony GZPW nr 407 ustala się zasady zagospodarowania, obejmujące:

- zakaz lokalizacji inwestycji, które mogą powodować trwałe zanieczyszczenie gruntu i wód (ze względu na wytwarzane ścieki i odpady),
- zakaz wprowadzania do gruntu lub wód powierzchniowych nieczyszczonych ścieków i wykorzystywania gnojownicy do nawożenia gruntów,
- stosowanie w działalności gospodarczej najbardziej efektywnego i zaawansowanego poziomu rozwoju technologii ze względu na gospodarkę wodną,
- ustanowienia i właściwego zagospodarowania stref ochronnych ujęć wód podziemnych.

Obszar szczególnego zagrożenia powodzią

Na obszarze gminy wskazano obszar szczególnego zagrożenia powodzią dla rzeki Świnki dla którego zabrania się wykonywania robót oraz czynności utrudniających ochronę przed powodzią lub zwiększających zagrożenie powodziowe, w tym:

- wykonywania urządzeń wodnych oraz budowy innych obiektów budowlanych, z wyjątkiem dróg rowerowych;
- sadzenia drzew lub krzewów, z wyjątkiem plantacji wiklinowych na potrzeby regulacji wód oraz roślinności stanowiącej element zabudowy biologicznej dolin rzecznych lub służącej do wzmacniania brzegów, obwałowań lub odsypisk;
- zmian ukształtowania terenu, składowania materiałów oraz wykonywania innych robót, z wyjątkiem robót związanych z regulacją lub utrzymaniem wód, budową, przebudową lub remontem drogi rowerowej, a także utrzymaniem, odbudową, rozbudową lub przebudową wałów przeciwpowodziowych oraz z obiektami związanymi z funkcjonalnie oraz czynności związanych z wyznaczaniem szlaku turystycznego pieszego lub rowerowego.

3.3.Zasady ochrony i zagospodarowania obszarów wymagających ochrony planistycznej

Istotne miejsce w polityce przestrzennej zajmuje ochrona planistyczna, wspomaga ona ochronę prawną. Określa dopuszczalne ramy zagospodarowania przestrzennego obszarów nie kwalifikujących się do objęcia ustawowymi formami specjalnej ochrony, ale wymagających, ze względu na kluczowe znaczenie dla stabilności krajobrazu zachowania aktywności biologicznej. Ochrona dotyczy szczególnie głównych elementów struktury przyrodniczej gminy i elementów powiązań ekologicznych.

Obejmuje się ochroną planistyczną obszar ochronny zlewni rzeki Uherki. Wskazuje się do ochrony tereny źródłiskowe rzeki Świnki.

Zasady zagospodarowania na ich terenie powinny zmierzać do:

- zwiększenia naturalnej retencyjności poprzez zalesianie obszarów wód wododziałowych,
- ochrony dolin rzecznych oraz oraz pozadolinnych podmokłości bagien i torfowisk przed odwodnieniem, uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej oraz eliminacje ognisk zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych,
- wykluczenia lokalizacji obiektów szczególnie uciążliwych dla środowiska,
- racjonalnego stosowania nawozów sztucznych i chemicznych środków ochrony roślin.

W obszarze ochronnym terenów źródłiskowych wskazane są m. in. rygory:

- bezwzględnej ochrony istniejącej szaty roślinnej,

- zalesień i zakrzaczeń bezpośredniego otoczenia tych źródeł, które są pozbawione osłony biologicznej.

Lokalizacja wszelkich inwestycji korzystających z wody na terenie gminy, powinna być zgodna z przyjętymi "warunkami korzystania z wód JCWP" – dorzecza Wieprza i Bugu, określającymi ograniczenia bilansowe, środowiskowe i jakościowe w korzystaniu z wód podziemnych oraz ograniczenia środowiskowe i jakościowe, głównie dotyczące zachowania przepływów nienaruszalnych w korzystaniu z wód powierzchniowych.

3.4. Surowce mineralne.

Ze względu na konieczność ochrony wysokich walorów przyrodniczych i krajobrazowych Poleskiego Parku Narodowego (Bagno Bubnów) oraz Chełmskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu, ustala się zakaz eksploatacji udokumentowanego złoża kruszywa naturalnego „Karczunek”.

Złoże to jako położone w otulinie Poleskiego Parku Narodowego i najbardziej kolizyjne z walorami przyrodniczymi, zostało wskazane w obowiązującym planie zagospodarowania przestrzennego woj. lubelskiego jako złoża do zaniechania – wyłączone spod eksploatacji przemysłowej.

Obowiązuje ochrona udokumentowanych złóż surowców mineralnych przed zagospodarowaniem mogącym utrudnić lub uniemożliwić, ewentualne podjęcie w przyszłości ich eksploatacji.

W celu prowadzenia racjonalnej gospodarki surowcami w gminie, uznaje się niezbędne dopuszczanie do eksploatacji w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego jedynie złóż posiadających stosowne koncesje.

Dotyczy to głównie kopalin pospolitych, których eksploatacja, często nieracjonalna i chaotyczna prowadzi do dewastacji środowiska. Eksploatacja surowców mineralnych na terenie gminy powinna być zgodna z koncesją oraz wymogami ochrony środowiska. Po zakończeniu eksploatacji złoża, wyrobisko poeksploatacyjne należy zrehabilitować w kierunku rolnym, leśnym, wodnym lub sportowo-rekreacyjnym.

Dla wyrobisk odkrywkowych ustala się obowiązek stosowania obowiązujących obecnie przepisów odrębnych.

Ochrony przed eksploatacją surowców w gminie wymagają wzniesienia ostańców o wysokich walorach krajobrazowych (ekspozycyjnych i widokowych).

3.5. Ochrona powietrza atmosferycznego.

W zakresie ochrony powietrza atmosferycznego celem jest zachowanie norm czystości określonych stosownymi, aktualnie obowiązującymi przepisami prawa.

Formułuje się następujące kierunki działań w zakresie ochrony warunków aerasanitarnych:

- promowanie stosowania niskoemisyjnych nośników energii cieplnej w indywidualnych systemach grzewczych (gaz, olej opałowy, paliwa stałe lub odnawialne źródła energii);
- dążenie do jak najszybszej gazyfikacji gminy;

Zasady ochrony powietrza odnoszą się do zachowania norm czystości wszystkich komponentów środowiska, ze względu na powszechność jego występowania i decydujący wpływ zanieczyszczenia powietrza w stosunku do środowiska życia człowieka.

3.6. Ochrona klimatu akustycznego.

W zakresie ograniczania uciążliwości związanej z hałasem komunikacyjnym za niezbędne określa się:

- poprawę nawierzchni dróg od jakości której zależy poziom emisji hałasu;
- eliminację ruchu tranzytowego w szczególności w miejscowości gminnej, poprzez budowę obwodnicy;
- tworzenie warunków do upowszechniania ruchu rowerowego poprzez budowę dróg rowerowych;
- wprowadzanie zieleni niskiej i wysokiej wzdłuż drogi wojewódzkiej w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej;
- wykorzystywanie planowania przestrzennego dla właściwej lokalizacji zabudowy mieszkaniowej, z zachowaniem odległości od dróg publicznych w zależności od kategorii drogi.

W przypadku pojawienia się uciążliwości związanej z hałasem przemysłowym potwierdzonej pomiarami niezbędna będzie jej eliminacja poprzez zastosowanie dostępnych rozwiązań technicznych.

3.7. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym.

W zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym ustala się zasadę honorowania ograniczeń określonych stosownymi przepisami, wynikającymi z lokalizacji istniejących i projektowanych źródeł promieniowania t.j. w szczególności linii NN i WN, stacji bazowych telefonii komórkowej oraz innych urządzeń radiolokacyjnych i radionadawczych.

3.8. Gleby.

Obowiązuje ochrona gleb o najwyższej przydatności rolniczej (klasy I – III) oraz gleb organicznych torfowych i murszowych przed użytkowaniem na cele nierolnicze za wyjątkiem dopuszczenia na nich – infrastruktury technicznej oraz działań związanych w wydobywaniu węgla kamiennego.

Wskazuje się do zalesień: grunty odługujące należące do klas VI, VI, oraz obszary gleb zagrożonych erozją gleb (strome zbocza wzniesień o spadkach powyżej 15°) w obrębie Pagórków Chełmskich. Na obszarach chronionych (Chełmski Obszar Chronionego Krajobrazu i Otulina Poleskiego Parku Narodowego) należy preferować rolnictwo ekologiczne.

3.9. Zbiorowiska roślinne i fauna.

Zaleca się zachowanie naturalnych biotopów dla fauny i flory w obrębie korytarzy ekologicznych.

Na terenie Poleskiego Parku Narodowego: wzmocnienie populacji dzwonecznika wonnego oraz żółwia błotnego i strzebli błotnej, restytucja – cietrzewia, dalsze prace renaturalizacyjne w obrębie Bagna Bubnów.

4. Zasady ochrony wartości środowiska kulturowego

Ślady dawnej kultury budowlanej zachowane na obszarze gminy wymagają zastosowania i odpowiedniego skomponowania w nowej architekturze oraz wydobywania we współczesnym krajobrazie.

Dotyczy to wszelkich działań w tworzeniu współczesnego budownictwa mieszkaniowego, usługowego, rekreacyjnego i przemysłowego wywołującego skutki przestrzenne otoczenia zachowanych dóbr.

Cztery obiekty wpisane do rejestru zabytków podlegają ochronie prawnej: kościół w Olchowcu, zespół dworsko - parkowy w Chylinie Wielkim i dwa grodziska: w Kolonii Busówno i w Tarnowie.

Wartości kulturowe stanowią tu rolę nadrzędną, wszelkie zamierzenia inwestycyjne w obrębie tych obiektów wymagają uzgodnienia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Znacznie liczniejszą grupę stanowią obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków. Są to obiekty o różnych funkcjach:

sakralne:

- dzwonnica i plebania w Olchowcu,
- dawny ewangelicki dom modlitwy w Syczynie (obecnie dom mieszkalny),
- kaplica drewniana w Tarnowie,

szkoła murowana w Ochoży,

szkoły drewniane:

- w Pniównie,
- w Syczynie,
- w Święcicy,
- w Tarnowie; obiekty

przemysłowe:

- kuźnia w Chylinie Wielkim,
- studnia w Ochoży,
- młyn drewniany w Syczynie;

założenia dworskie:

- pozostałości parku dworskiego w Święcicy,
- czworak murowany w Tarnowie,

domy mieszkalne drewniane wzniesione w 1 ćw. XX w.:

- 2 domy w miejscowości Bakus - Wanda,
- 3 domy w Busównie,
- 1 dom w Chylinie,
- 1 dom w miejscowości Kozia Góra,
- 2 domy w Pniównie
- 1 dom w Staszycach,
- 8 domów w Syczynie,
- 5 domów w Święcicy,
- 2 domy w Wierzbicy,
- 3 domy w Wólce Tarnowskiej;

zabudowa zagrodowa drewniana:

- dom i stodoła w Olchowcu Kolonii;

liczne kapliczki, krzyże i figury na terenie całej gminy;

cmentarze i mogiły:

- 1 cmentarz ewangelicki w miejscowości Bakus - Wanda,
- 2 cmentarze prawosławne w Busównie,
- 1 cmentarz prawosławny w Helenowie,
- 2 cmentarze: greckokatolicki i rzymskokatolicki w Olchowcu,
- 1 cmentarz prawosławny w Pniównie,
- 3 cmentarze: ewangelicki, prawosławny i rzymskokatolicki w Syczynie,
- 1 cmentarz prawosławny w Tarnowie,
- 1 cmentarz ewangelicki we Władysławowie,

zasoby archeologiczne na terenie całej gminy.

Dla obiektów wpisanych do rejestru zabytków województwa lubelskiego

W odniesieniu do obiektów nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków województwa lubelskiego obowiązuje priorytet wymagań konserwatorskich we wszystkich działaniach planistycznych, projektowych i realizacyjnych. Zasady Kształtowania przestrzennego i prowadzenia wszelkich inwestycji, w tym zmiany sposobu zagospodarowania terenu, zmiany sposobu użytkowania obiektów oraz podziałów historycznych założeń winny być podporządkowane uwarunkowaniom konserwatorskim. Wszelka działalność inwestycyjna prowadzona przy tych obiektach i w otoczeniu zabytku wymaga uzyskania pozwolenia Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Dla zabytków archeologicznych (stanowisk)

Wskazuje się na rysunku planu stanowiska archeologiczne dla których w projekcie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego należy uszczegółowić strefy ochrony archeologicznej.

W obrębie tych obszarów wszelka działalność inwestycyjna, związana z prowadzeniem prac ziemnych (kubaturowa, liniowa drogowa, pozyskiwania surowców mineralnych) oraz zmian w użytkowaniu gruntu, wymagają uzgodnienia z Lubelskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków – przed zgłoszeniem lub uzyskaniem pozwolenia na budowę.

Prace ziemne towarzyszące uzgodnionym inwestycjom, muszą być poprzedzone ratowniczymi badaniami archeologicznymi, po uprzednim uzyskaniu pozwolenia Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na prowadzenie badań archeologicznych.

Dla obiektów architektury i budownictwa znajdujących się w wojewódzkiej/gminnej ewidencji zabytków

Dopuszcza się zmiany adaptacyjne obiektów po uprzednim uzgodnieniu z Lubelskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

W przypadku koniecznej rozbiórki obiektu znajdującego się w wojewódzkiej /gminnej ewidencji zabytków, należy przedstawić inwentaryzację architektoniczną w celu uzyskania zgody Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Dla parków/ogrodów, cmentarzy, miejsc pamięci znajdujących się w wojewódzkiej/gminnej ewidencji zabytków

W studium ustala się zachowanie i rewaloryzację w oparciu o projekt zaopiniowany przez Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

5. Kierunki rozwoju komunikacji.

5.1. Założenia ogólne

Modernizacja układu komunikacyjnego w głównej mierze polegać będzie na:

- modernizacji drogi wojewódzkiej powiązanej z budową obwodnicy miejscowości Wierzbica i dostosowaniu jej parametrów do drogi klasy głównej G,
- objęciu modernizacją dróg układu powiatowego i dostawaniu ich do wymagań stawianych dla tej kategorii dróg,
- systematycznej modernizacji dróg układu lokalnego, w zależności od potrzeb i możliwości.

Rozwój sieci drogowej, wiązać się będzie z modernizacją istniejącej sieci. Za zasadę rozwoju należy przyjąć wprowadzenie korekt istniejących pasów drogowych, mając na względzie potrzeby, wynikające z parametrów technicznych dla poszczególnych klas dróg, zgodnych z wymaganiami przepisów odrębnych – ustawą o ruchu drogowym oraz wytycznymi do projektowania dróg.

Rozwój dróg, służących mieszkańcom gminy, wiąże się również z zabezpieczeniem miejsc parkingowych, które należy uwzględnić w związku z rozwojem motoryzacji.

W studium określa się zasady kształtowania układu powiązań komunikacyjnych, opartego o drogę wojewódzką, sieć dróg powiatowych i gminnych, wzajemnie współdziałających w powiązaniach zewnętrznych gminy i obsłudze wewnętrznej.

5.2. Zasady kształtowania układu komunikacyjnego

Docelowy układ komunikacyjny gminy oparty został na zhierarchizowanym układzie funkcjonalnym, w którym wydzielono:

- układ dróg podstawowych zewnętrznych bliskich, przenoszący ruch w obszarze województwa i pomiędzy sąsiednimi gminami. Obejmuje drogę wojewódzką i drogi powiatowe.
- układ powiązań lokalnych przenoszący ruch wewnątrz gminy. Obejmuje drogi gminne i częściowo powiatowe, wspomagany drogami niepublicznymi.
- układ ścieżek rowerowych, ciągów pieszych.

Drogi wojewódzkie

Przyjmuje się jak w stanie istniejącym przebiegi drogi wojewódzkiej **Nr 841** relacji: Cyców – Wierzbica – Staw z założeniem podniesienia jej parametrów technicznych do klasy **G (główna)** i szerokości w liniach rozgraniczających min. 25 m. Zaleca się wykonanie obwodnicy miejscowości Wierzbica w ciągu drogi wojewódzkiej, wskazując na rysunku studium proponowany jej przebieg. Dla odcinka drogi wojewódzkiej, który zastąpi obwodnica ustla się parametry drogi powiatowej odpowiadające klasie drogi lokalnej L.

Drogi powiatowe

Z uwagi na istniejące parametry techniczne dróg powiatowych przyjmuje się dla wszystkich dróg parametry odpowiadające klasie **L** oraz szerokość w liniach rozgraniczających nie mniejszą niż **15 m**, niemniej docelowo drogi powiatowe winny mieć klasę **Z**. Zaleca się realizację miejsc postojowych w w liniach rozgraniczających ważniejszych ciągów dróg powiatowych oraz oddzielenie ruchu pieszego od kołowego.

Drogi gminne

Do układu lokalnego zaliczane są drogi będące w sieci dróg gminnych oraz drogi wewnętrzne.

Minimalna szerokość dróg gminnych w liniach rozgraniczających powinna wynosić:

- **15 m** – poza terenem zabudowy,
- **10 m** – w terenach przeznaczonych pod zabudowę szerokość jezdni 4,5 – 6,0 m; w przypadku kolizji z istniejącą zabudową i braku możliwości na realizację jezdni o szerokości 4,5 – 6,0 m dopuszcza się szerokość jezdni 3,5 m z mijankami i utwardzonymi poboczami.

W terenie zwartej zabudowy i w obszarze miejscowości gminnej Wierzbica drogi publiczne powinny posiadać przekrój uliczny z obustronnym chodnikiem, ew. pasy postojowe,

na terenach innych miejscowości dopuszcza się ew. przekrój półuliczny z jednostronnym chodnikiem.

W wyniku dokonanej analizy bieżących i perspektywicznych potrzeb w zakresie obsługi komunikacyjnej mieszkańców gminy wprowadza się korekty do dotychczas obowiązującej sieci dróg gminnych. Do sieci zostały wprowadzone nowe odcinki dróg, które powinny mieć rangę i parametry dróg gminnych, jednocześnie przekwalifikowano niektóre odcinki dróg gminnych na drogi wewnętrzne z możliwością ich realizacji w parametrach technicznych niższych niż drogi gminne.

Do dotychczas obowiązującego układu sieci dróg gminnych zostały wprowadzone zmiany dotyczące korekty ich przebiegu, przedłużenie o nowe odcinki lub wyłączenia z sieci dróg gminnych i zmiany kategorii na drogi wewnętrzne.

W odniesieniu do wszystkich dróg i ulic istniejących i projektowanych na terenie gminy Wierzbica, w wyjątkowych przypadkach, uzasadnionych trudnymi warunkami terenowymi lub istniejącym zagospodarowaniem, dopuszcza się przyjęcie mniejszych szerokości niż wyżej podane pod warunkiem spełnienia wymogów określonych w par. 7 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie.

5.3. Komunikacja kolejowa.

W studium dopuszcza się rozwój transportu kolejowego na terenie gminy poprzez realizację linii kolejowych niezbędnych do obsługi powstających w sąsiednich gminach Hańsk i Siedliszcze kopalni węgla kamiennego.

5.4. Komunikacja zbiorowa.

Obsługę komunikacji zbiorowej prowadzić będą dotychczasowi przewoźnicy i ewentualnie przez tworzące się nowe firmy przewozowe.

5.5. System powiązań rowerowych.

Na terenie gminy Wierzbica wyznacza się układ dróg rowerowych i tras turystycznych. Zapewniają dogodnie połączenie do obiektów i terenów rekreacji. Niezależnie od powiązań funkcjonalnych, drogi rowerowe będą pełniły rolę obiektów rekreacji fizycznej dla mieszkańców gminy.

Drogi rowerowe przebiegają:

- drogą nr 06 146 relacji: Wierzbica – Sawin,
- drogą nr 06 140 relacji: Busówno – Wólka Tarnowska – Wojciechów,
- drogami nr 06 145 i 06 137 relacji: Wierzbica – Chylin – Wólka Tarnowska,

Szlaki turystyczne przebiegają:

- drogą nr 841 relacji: Cyców – Wierzbica – Staw,
- drogą nr 06 140 relacji: Rejowiec – Bezek – Busówno – Wólka Tarnowska,

Przy wytyczaniu dróg rowerowych i ciągów pieszych kierowano się atrakcyjnością terenu oraz możliwością wykorzystania istniejących dróg i ścieżek.

Dla wszystkich pozostałych elementów lokalnego układu komunikacyjnego przyjmuje się:

- drogi rowerowe dwukierunkowe – szerokość nawierzchni min. 2,0 m
- drogi rowerowe jednokierunkowe – szerokość nawierzchni min. 1,5 m

- drogi rowerowe jednokierunkowe z udziałem pieszych – min. 2,5 m
- drogi wewnętrzne – szerokość w liniach rozgraniczających w dostosowaniu do potrzeb i nie mniejszych niż wynika to z przepisów przeciwpożarowych i technicznych.

Dopuszcza się realizację wydzielonych pasów rowerowych w istniejących i projektowanych drogach.

6. Kierunki rozwoju infrastruktury technicznej.

6.1. Zaopatrzenie w wodę.

W zakresie zaopatrzenia w wodę w Studium zakłada się:

- docelowe zaopatrzenie w wodę obiektów i działek budowlanych ze zbiorczej sieci wodociągowej;
- możliwość zaopatrzenia w wodę z indywidualnych ujęć wód (studni) dla terenów przeznaczonych pod zabudowę, (jako rozwiązań tymczasowych) do czasu realizacji zbiorczej sieci wodociągowej, a także w sytuacjach kiedy doprowadzenie zbiorczej sieci wodociągowej jest nieuzasadnione ekonomicznie;
- sukcesywną rozbudowę zbiorczej sieci wodociągowej w strefach rozwoju zabudowy,
- sukcesywną modernizację wyeksploatowanych odcinków sieci wodociągowej;
- zasilanie zbiorczej sieci wodociągowej z istniejących ujęć wody;
- możliwość realizacji nowych ujęć wód w szczególności w celu: zasilania zbiorczej sieci wodociągowej, obiektów produkcyjnych, realizacji ogólnodostępnych punktów czerpalnych, studni awaryjnych, na zasadach określonych w przepisach odrębnych;
- zachowanie wymagań w zakresie zaopatrzenia w wodę do celów przeciwpożarowych zgodnie z obowiązującymi przepisami odrębnymi dotyczącymi przeciwpożarowego zaopatrzenia w wodę oraz dróg pożarowych;
- zapewnienie odpowiedniego zaopatrzenia wodnego do zewnętrznego gaszenia pożarów, zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami odrębnymi, w szczególności przy projektowaniu sieci wodociągowych w tym hydrantowych przeciwpożarowych należy przewidzieć instalowanie hydrantów nadziemnych z uwagi na ich mniejszą awaryjność przy obsłudze oraz szybsze lokalizowanie miejsc ich usytuowania.

6.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków.

W zakresie gospodarki ściekowej w Studium zakłada się:

- docelowe podłączenie do zbiorczej sieci kanalizacji sanitarnej obiektów i działek budowlanych;
- do czasu uzbrojenia terenów budowlanych w zbiorczą sieć kanalizacji sanitarnej, możliwość odprowadzania ścieków do indywidualnych zbiorników bezodpływowych (jako rozwiązanie tymczasowe) lub przydomowych oczyszczalni ścieków, o ile występują sprzyjające warunki gruntowo-wodne;
- do czasu realizacji kanalizacji sanitarnej na obszarach wiejskich lub przydomowych oczyszczalni ścieków oraz w uzasadnionych ekonomicznie przypadkach (pojedyncze tereny budowlane oddalone od istniejącej i projektowanej zabudowy) możliwość odprowadzania ścieków do zbiorników bezodpływowych o ile występują sprzyjające warunki gruntowo-wodne;
- sukcesywną rozbudowę zbiorczej sieci kanalizacji sanitarnej,
- odprowadzanie ścieków do istniejących oczyszczalni ścieków w Wierzbic oraz Wólce Tarnowskiej;

- w zależności od potrzeb rozbudowę istniejących lub budowę nowych oczyszczalni ścieków oraz przepompowni ścieków;
- gromadzenie gnojowicy i obornika w gospodarstwach rolnych zgodnie z przepisami odrębnymi;
- odprowadzanie wód opadowych i roztopowych z terenów: utwardzonych dróg publicznych i placów publicznych powierzchniowym systemem ujmowania tych wód;
- podczyszczanie wód opadowych i roztopowych zgodnie z przepisami odrębnymi obowiązującymi w zakresie ochrony środowiska oraz zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków;
- gospodarowanie ściekami przemysłowymi oraz wodami opadowymi i roztopowymi na terenach przemysłowych, a także wodami kopalnianymi, zgodnie z przepisami odrębnymi obowiązującymi w zakresie ochrony środowiska oraz zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków.

6.3. Gospodarka odpadami

Gmina Wierzbica jest członkiem Związku Komunalnego Gmin Regionu. Celem statutowym Związku jest opracowanie i wdrożenie kompleksowego programu gospodarki odpadami. System gospodarki odpadami oparty będzie o składowisko odpadów w Srebrzyszczu (gm. Chełm). Odpady na terenie gminy gromadzone będą w ramach selektywnej zbiórki.

Na terenie gminy brak jest Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów, stąd też niezbędne jest uporządkowanie gospodarki odpadami poprzez jego urządzenie w sołectwie Wierzbica – Osiedle.

6.4. Zaopatrzenie w ciepło.

Istniejące kotłownie osiedlowe w Wierzbicy i Wólce Tarnowskiej do zachowania. Dla pozostałych mieszkańców nie przewiduje się zorganizowanej gospodarki w zakresie zaopatrzenia i pokrycia potrzeb ciepłych.

Potrzeby ciepłe mieszkańcy będą pokrywać z indywidualnych źródeł ciepła przy stosowaniu niskoemisyjnych urządzeń do wytwarzania energii cieplnej lub technologii ograniczających emisję zanieczyszczeń. Preferencje dla paliw ekologicznych i odnawialnych źródeł energii.

Zakłada się doprowadzenie do gminy gazociągu oraz sukcesywną rozbudowę sieci gazowej niskiego i średniego ciśnienia na potrzeby bytowe i ewentualnie przemysłowe.

6.5. Zaopatrzenie w energię elektryczną.

Linie elektroenergetyczne średniego napięcia.

Istniejący układ sieci 15 kV napowietrznych średniego napięcia zapewnia w chwili obecnej wielostronne zasilanie podstawowe i rezerwowe głównych ciągów liniowych (tzw. sieci magistralnych) z Głównych Punktów Zasilających, położonych poza granicami gminy Wierzbica (Chełm, Cyców).

Stosownie do zapotrzebowania wynikającego z opracowywanego „Studium”, przewiduje się inwestycje tzw. „odtworzeniowe” w zakresie poprawy stanu technicznego sieci i urządzeń.

Dotyczy to również przystosowania mocy transformatorów w istniejących stacjach transformatorowych 15/0,4 kV do aktualnego obciążenia.

Biorąc pod uwagę przyszłe zainwestowanie centrum miejscowości gminnej Wierzbica, niezbędne będzie wykonanie obejścia linii 15 kV po stronie północnej i południowej, celem uwolnienia centrum osady z istniejących linii kolidujących z projektowaną zabudową. Ponadto przewiduje się modernizację sieci niskiego napięcia zgodnie z założeniami Urzędu Gminy Wierzbica. Zalecane jest stosowanie linii napowietrznych wg aktualnych standardów w elektroenergetyce, a w terenach zurbanizowanych skablowanie istniejących i projektowanych linii.

Linie elektroenergetyczne 110 kV.

W „Studium” zachowuje się przebiegająca przez teren gminy Wierzbica napowietrzną linię WN 110 kV, Chełm – Nadrybie.

Na wszystkich obszarach przewidzianych pod zalesienie, zgodnie z PN-E-05100-1 należy pozostawić pod istniejącymi liniami elektroenergetycznymi WN pas bez zalesienia o szerokości min. 20 m, pod liniami SN pas o szerokości min. 13 m, a pod liniami nN pas o szerokości min. 3m. Dopuszcza się w pozostawionych pasach prowadzenie gospodarki leśnej pod warunkiem utrzymania pod linią drzew, nie przekraczających wys. 2 m oraz pozostawienia wokół każdego słupa powierzchni niezalesionej w odległości co najmniej 4 m od słupa.

Projektowana linia elektroenergetyczna 110kV

W związku z planowaną budową Zakładu Górniczego w obrębie geodezyjnym Kulik w gminie Siedliszcze dopuszcza się na terenie gminy Wierzbica realizację dwutorowej linii elektroenergetycznej 110kV relacji Wierzbica-Kulik wraz z rozdzielnią 110kV w okolicy miejscowości Wierzbica w pobliżu istniejącej linii 110kV. Szczegółowy przebieg projektowanej inwestycji będzie wskazany w planie miejscowym.

Linie elektroenergetyczne 400kV

W Studium wskazuje się przebieg projektowanej linii elektroenergetycznej 400kV Chełm – Lublin Systemowa. Wzdłuż linii należy uwzględnić pas technologiczny o szerokości 70 m – po 35 m w obie strony od osi linii, dla którego obowiązują ograniczenia w użytkowaniu i zagospodarowaniu zgodnie z rozdziałem 2.8 Uwarunkowań. W pozostawionych pasach dopuszcza się prowadzenie gospodarki rolnej.

Odnawialne źródła energii

Na terenie gminy dopuszcza się realizację instalacji fotowoltaicznych o mocy do 100 kW z wyłączeniem gruntów rolnych klasy III oraz terenów leśnych ZL i łąkowych ZŁ. W przypadku lokalizacji farm fotowoltaicznych na terenach rolnych należy na etapie sporządzania planu miejscowego dokonać procedury odrolnienia gruntów ze wskazaniem na cele energetyczne (produkcja energii elektrycznej). Dopuszcza się lokalizację instalacji na terenach o nachyleniu w kierunku południowym, południowo-wschodnim i południowo-zachodnim oraz na terenach płaskich, ponadto dopuszcza się realizację instalacji na potrzeby indywidualne lokalizowane na dachach budynków.

6.6. Telekomunikacja.

Adaptuje się istniejącą na terenie gminy sieć i urządzenia telekomunikacji przewodowej i bezprzewodowej, w tym stacje bazowe telefonii komórkowej. Zakłada się rozbudowę sieci telefonicznej magistralnej i abonenckiej. Ustala się lokalizację sieci telekomunikacyjnych zarówno w tradycyjnych jak i nowych technologiach, w tym budowy, rozbudowy i modernizacji infrastruktury światłowodowej. Zakłada się rozwój sieci telekomunikacyjnych i teleinformatycznych (przewodowych i bezprzewodowych), stosownie do wzrostu zapotrzebowania na usługi telekomunikacyjne i teleinformatyczne w gminie i w regionie.

7. Kierunki działań przestrzennych i formalno – prawnych

7.1. Obszary rozmieszczenia i rozwoju inwestycji celu publicznego

Określenie potrzeb realizacji inwestycji celu publicznego należy do głównych zadań studium, mają one bowiem kluczowe znaczenie dla warunków życia mieszkańców i funkcjonowania gminy. W studium adaptuje się istniejące oraz ujęte w dotychczasowych planach miejscowych tereny i obiekty przeznaczone na lokalizację celów publicznych, w rozumieniu art. 6 ustawy o gospodarce nieruchomościami i przepisów odrębnych. Na wyznaczonych terenach przewiduje się poprawę warunków funkcjonowania, modernizację i rozbudowę istniejących obiektów i urządzeń infrastruktury, uzupełnienie wyposażenia gminy w usługi podstawowe i elementarne, co pozwoli na poprawę dostępności usług, korzystniejszą organizację przestrzenną obsługi i standardu życia ludności, stosownie do założeń kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, omówiona w ust. 6.

Rozmieszczenie obszarów i obiektów objętych ochroną prawa na podstawie przepisów szczególnych oraz zadania wchodzące w zakres infrastruktury technicznej zostały omówione w oddzielnych rozdziałach. Zakres inwestycji celu publicznego i warunki realizacji zadań, na terenach nie wydzielonych w studium ze względu na skalę opracowania – wymagają ustalenia w planie sporządzonym w stosownej skali lub decyzją administracyjną.

7.2. Obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubelskiego zatwierdzonym Uchwałą Nr XI/162/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30 października 2015r. na terenie miasta i gminy Wierzbica przewiduje się realizację następujących inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym::

- dwutorowa linia systemowa 400 kV Chełm – Lublin Systemowa;
- obwodnica miejscowości Wierzbica w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 841;

Ponad to nie ma konieczności rezerwowania innych terenów służących realizacji ponadlokalnych celów publicznych w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2016 r. poz. 778 ze zm.).

7.3. Obszary rozmieszczenia inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym

Zakres i rozmieszczenie inwestycji celu publicznego o znaczeniu lokalnym obejmuje:

- drogi powiatowe i gminne;
- drogi rowerowe;
- obszary, na których będą lub są rozmieszczone lokalne obiekty infrastruktury technicznej;
- obszary, na których są lub będą rozmieszczone obiekty usług publicznych, w szczególności usług administracji, bezpieczeństwa publicznego, oświaty, zdrowia, opieki społecznej, kultury, łączności;
- obszary, na których są lub będą rozmieszczone publiczne obiekty sportowo-rekreacyjne;
- cmentarze.

Lokalizacja inwestycji celu publicznego dopuszczona jest na obszarze całej gminy, także poza wymienionymi wyżej obszarami.

7.4. Obszary zdegradowane wymagające rekultywacji

Do rekultywacji i zagospodarowania wskazuje:

- obszary leśne z drzewostanem na siedliskach zdegradowanych – rekultywacja w kierunku leśnym,
- tereny poprodukcyjne, wyrobiska i tereny poeksploatacyjne - rekultywacja w kierunku rolnym, w tym dla celów chowu ryb i ich wędkarskiego połowu z możliwością zagospodarowania części terenów dla celów rekreacji,
- rekultywacja terenów zdegradowanych lub nieużytków z przeznaczeniem na potrzeby turystyki i rekreacji.

7.5. Obszary, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego

Dla całego obszaru gminy Wierzbica obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Nowe plany zagospodarowania przestrzennego będą sporządzane sukcesywnie w zależności od potrzeb dla terenów wskazanych na rysunku Studium „Kierunki zagospodarowania przestrzennego”.

W Studium nie określa się granic obszarów, dla których gmina zamierza sporządzić miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Granice te będą określone w stosownych uchwałach Rady Gminy w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu miejscowego lub jego zmiany.

W myśl ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego sporządza się dla całych terenów wymagających uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne oraz gruntów rolnych przeznaczonych na cele nierolnicze. W przypadku braku zgody właściwych organów na zmianę przeznaczenia gruntów rolnych lub leśnych na cele nierolnicze lub nieleśne należy pozostawić je w dotychczasowym użytkowaniu.

7.6. Obszary, na których jest obowiązkowe sporządzanie planów miejscowych

Przepisy ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym nakazują określenie w studium obszarów, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych, oraz obszarów, które wymagają przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, a także obszarów przestrzeni publicznej.

Zgodnie z art.10 ust.3 ww. ustawy obowiązek przystąpienia do sporządzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego powstaje po upływie 3 miesięcy od dnia ustanowienia tego obowiązku czyli uchwalenia studium.

Na terenie gminy Wierzbica brak jest obszarów, dla których obowiązkowe jest sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na podstawie przepisów odrębnych.”.

W Studium nie wyznacza się obszarów wymagających przeprowadzenia scaleń i podziału nieruchomości, dla których sporządzenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego jest obowiązkowe.

8. Informacja o elementach uwarunkowań, zagospodarowania i ochrony, wymienionych w art. 10 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu nie występujących w obszarze gminy

Na terenie gminy nie występują:

- obszary naturalnych zagrożeń geologicznych, osuwania się mas ziemnych.

- obszary rozmieszczenia obiektów handlowych o powierzchni powyżej 2000 m².
- obszary pomników zagłady i stref ochronnych w rozumieniu ustawy z dnia 7 maja 1999r. o ochronie terenów byłych obozów zagłady,
- tereny zamknięte,
- obiekty i obszary, na których wyznacza się w złożu kopaliny filar ochronny.

UZASADNIENIE PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WIERZBICA

Zmiana Studium podyktowana jest głównie wnioskiem firmy Global Mineral Prospects Sp. z o.o. o umożliwienie prowadzenia eksploatacji złoża węgla kamiennego „SAWIN 1” oraz zmianą obowiązującego systemu planistycznego jak i dostosowaniem zapisów do dokumentów o znaczeniu regionalnym i krajowym oraz przyjętych programów gminnych. Obowiązujące obecnie - zatwierdzone Uchwałą Nr III-17/02 Rady Gminy Wierzbica z dnia 30 grudnia 2005 r - Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wierzbica zostało przygotowane przed wejściem w życie obowiązującej od 2003 roku ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

Z uwagi na to Studium wymagało dostosowania zakresu jak i formy do wydanego w oparciu o ustawę o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym rozporządzenia wykonawczego (Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dn. 28 kwietnia 2004r. w sprawie zakresu projektu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy), które nie obowiązywało w momencie sporządzania obecnego studium. Z uwagi na to, że rysunek studium wykonany był w technologii „ręcznej” i z upływem czasu rysunek stracił swoją przejrzystość i czytelność, sporządzający zdecydował o wykonaniu wersji elektronicznej rysunku studium, co wiązało się ze zmianą grafiki rysunku.

Na układ przestrzenny zabudowy wsi znaczny wpływ ma społeczne zapotrzebowanie na tereny budowlane. Opracowując zmianę Studium wzięto pod uwagę i w większości pozytywnie rozpatrzono wnioski mieszkańców składane do Studium na podstawie art. 11 pkt. 1 ustawy z 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Wnioski te dotyczyły głównie przeznaczenia terenów rolnych na cele mieszkaniowe. Istotnym wnioskiem, mającym wpływ na przyszłe zagospodarowanie gminy ma wniosek firmy Global Mineral Prospects Sp. z o.o. o umożliwienie eksploatacji złoża węgla kamiennego.

Zapisy Studium podtrzymują tendencje i wspólne stanowisko projektantów, instytucji ochrony środowiska oraz władz samorządowych o ograniczeniu możliwości wkraczania zabudowy mieszkaniowej na tereny o szczególnie wysokich walorach przyrodniczych.

Na terenie objętym Studium wyznaczono wszystkie istniejące (w okresie sporządzania dokumentu) przyrodnicze obszary ochronne.

Proponowany rozwój przestrzenny gminy, w tym rozwój zabudowy, komunikacji oraz usług i ich dostępności pozwoli na poprawę warunków i jakości życia mieszkańców.

Gospodarczy i cywilizacyjny rozwój gminy Wierzbica następować będzie przy jednoczesnym poszanowaniu i racjonalnym wykorzystaniu walorów środowiska przyrodniczego, w tym ochrony lasów, wód powierzchniowych i podziemnych.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Wierzbica pomimo, że nie jest aktem prawa miejscowego, to jego znaczenie dla gminy ma wartość szczególną. Jest to dokument o charakterze strategicznym, określającym długookresową politykę władz samorządowych w zakresie gospodarki przestrzennej, a także wiążące przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

SYNTEZA USTALEŃ ZMIANY STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO GMINY WIERZBICA

Podstawą prawną sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Wierzbica jest Uchwała Nr XIII/76/2016 z dnia 22 marca 2016r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy Wierzbica W skład dokumentacji projektowej wchodzi:

1. Część tekstowa, zawierająca część określającą uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy oraz ustalenia określające kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy w formie ujednoliconej
2. Rysunek w skali 1:10 000 przedstawiający w formie graficznej część określającą uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy, w formie ujednoliconej
3. Rysunek w skali 1:10 000 przedstawiający w formie graficznej ustalenia, określające kierunki zagospodarowania przestrzennego gminy, w formie ujednoliconej

UWARUNKOWANIA

Gmina Wierzbica położona jest we wschodniej części województwa lubelskiego i północno-zachodniej części powiatu Chełmskiego. Zajmuje powierzchnię 145,8 km². Graniczy z 3 gminami powiatu chełmskiego: od zachodu z gminą Siedliszcze, od wschodu z gminą Sawin, od południa z gminą Chełm oraz od północy z gminą Hańsk i Urszulin (powiat włodawski) i gminą Cyców (pow. łęczyński). Zgodnie z systemem kodowania statystycznych jednostek terytorialnych w Unii Europejskiej NUTS, gmina Wierzbica jest zaliczona do podregionu chełmsko-zamojskiego. Najbliższym dużym miastem jest Chełm oddalony o około 25km oraz Włodawa w odległości – 40km. Odległość do Lublina – stolicy województwa – wynosi około 70km. Gmina jest położona w odległości około 50km od przejścia granicznego z Ukrainą w Dorohusku. Z zachodu na południe przez teren gminy przebiega droga wojewódzka nr 841 relacji: Cyców – Wierzbica – Staw.

Obszar gminy tworzy 27 miejscowości, administracyjnie podzielona jest na 20 sołectw: Liczba ludności zamieszkałej na terenie gminy Wierzbica na koniec 2016 r. wynosiła 5 238 osób. Gminę Wierzbica charakteryzuje bardzo niski wskaźnik gęstości zaludnienia – 36 osób/1km². Gmina Wierzbica z uwagi na atrakcyjność przyrodniczą posiada duży potencjał do rozwoju turystyki, gospodarka bazuje głównie na rolnictwie, grunty leśne zajmują około 9,5% powierzchni gminy.

KIERUNKI

Celem strategicznym rozwoju społeczno-gospodarczego i przestrzennego gminy jest uzyskanie takiej struktury funkcjonalno przestrzennej, która w harmonijny i zrównoważony sposób wykorzysta walory przyrodnicze i kulturowe oraz zasoby własne dla poprawy warunków życia mieszkańców oraz aktywizacji gospodarczej.

Cel ten będzie realizowany poprzez:

- utrzymanie istniejącego systemu ochrony przyrody i krajobrazu,
- ochronę dziedzictwa kulturowego, służącą utrwalaniu tożsamości gminy i podniesieniu jej atrakcyjności turystycznej,

- wprowadzenie przyjętych zasad ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego i kulturowego w procesy zrównoważonego rozwoju społeczno gospodarczego gminy ze szczególnymi preferencjami dla rozwoju rolnictwa ekologicznego, a także rozwoju turystyki,
- podjęcie działań dla stworzenia nowoczesnego centrum gminy ze sprawnym układem jego powiązań z poszczególnymi wsiami i gminami ościennymi,
- podnoszenie standardów i ładu w zagospodarowaniu przestrzennym gminy oraz harmonizację jej układu przestrzennego,
- realizację sprawnego i bezpiecznego systemu komunikacji drogowej z wykorzystaniem możliwości aktywizacji gospodarczej,
- poprawę i systematyczne tworzenie niezawodnie funkcjonujących systemów sieci wodno-kanalizacyjnych, zasilania elektroenergetycznego,

W zmianie Studium wyodrębniono następujące strefy polityki przestrzennej o zróżnicowanych zasadach zagospodarowania i kierunkach działania:

- RM – zabudowa zagrodowa,
- MN – zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna,
- MW – zabudowa mieszkaniowa wielorodzinna,
- U – usługi,
- UK – usługi kultu religijnego,
- UO – usługi oświaty,
- UP – usługi publiczne,
- US – tereny usług sportu i rekreacji,
- AG – tereny aktywności gospodarczej,
- IT – tereny infrastruktury technicznej,
- R – tereny rolne,
- WSh – tereny stawów hodowlanych,
- WS – tereny wód powierzchniowych,
- ZC – tereny cmentarza,
- ZL – tereny lasów,
- ZŁ – tereny łąkowe.

Ogólne zasady polityki przestrzennej:

- stosowanie wartości wskaźników urbanistycznych: maksymalnej wysokości zabudowy, minimalnej powierzchni nowo wydzielanej działki budowlanej, minimalnego wskaźnika powierzchni biologicznie czynnej,
- zakaz sytuowania obiektów mogących zawsze znacząco oddziaływać na środowisko, za wyjątkiem obiektów i urządzeń infrastrukturalnych oraz innych inwestycji mających znaczenie dla rozwoju gminy (np. usługi turystyki, sportu i rekreacji) pod warunkiem, że nie będą powodowały szkodliwości w stosunku do terenów mieszkaniowych i mieszkaniowo - usługowych;
- nakaz zachowania istniejących lasów oraz zalecenie ochrony zadrzewień w istniejących i planowanych ciągach ekologicznych,
- na terenach wskazanych pod nową zabudowę dopuszcza się utrzymanie w planach miejscowych przeznaczenia rolnego lub leśnego.

W studium przyjęto wielokierunkowy rozwój gminy – funkcje mieszkalnictwa, usług, aktywności gospodarczej, drobnej przedsiębiorczości i rekreacji stanowią równorzędne z rolnictwem kierunki rozwoju.

Korzystne warunki naturalne – złoża węgla kamiennego – predysponują do rozwoju gospodarki gminy w kierunku górnictwa węgla kamiennego. Górnictwo powinno stać się główną gałęzią gospodarki gminy wpływającą na rozwój budownictwa mieszkaniowego i usługowego, jak również znaleźć swoje odzwierciedlenie w finansach gminy.

Bardzo korzystne warunki naturalne i rolnicze tradycje gospodarowania na gruntach (duży udział w ogólnej powierzchni gminy gruntów rolnych o wysokiej bonitacji, gospodarstwa rolne, niska lesistość, korzystne warunki agroklimatyczne, rzeźba terenu i stosunki wodne) predysponują gminę do rozwoju funkcji rolniczej, jako podstawowej. Na znaczącym obszarze gminy należy zachować funkcję rolnictwa tradycyjnego i zrównoważonego. Ich rozwój winien być związany z optymalnym wykorzystaniem rolniczej przestrzeni produkcyjnej, poprzez ochronę otwartych, niezabudowanych gruntów o najwyższej wartości, koncentrację użytków rolnych (wzrost średniej powierzchni gospodarstw), dostosowanie działań agrotechnicznych służących wzrostowi produktywności gleb do warunków środowiskowych, rozwój rolnictwa zintegrowanego oraz rozwój funkcji uwarunkowanych ekologicznie – uprawa ziół, agroturystyka.

Wyznacza się ponadto tereny rozwojowe zabudowy zagrodowej na terenach rolnych, umożliwiających swobodną budowę nowoczesnych siedlisk rolnych.

Naturalne położenie w obszarze funkcjonalnym miasta Chelma i Łęczna oraz w strefie przygranicznej stanowią o możliwościach kształtowania w tej strefie zaplecza żywnościowego miast, baz produkcji przetwórstwa spożywczego i paszowego, zaplecza przetwórstwa mięsnego, bazy magazynowej surowców rolnych (chłodnie, sortownie, przechowalnie), gospodarstw specjalistycznych.

Intensyfikacja zagospodarowania i użytkowania terenów rolnych winna być powiązana z kompleksowym uzbrojeniem terenów.

Położenie gminy jak również cenne przyrodniczo środowisko sprzyjają rozwojowi turystyki. Rekreacja winna stać się równorzędnym z rolnictwem kierunkiem rozwoju. Kształtowanie funkcji rekreacyjnej związane jest z przekształceniami rozproszonych siedlisk w gospodarstwa agroturystyczne lub zabudowę letniskową.

Analiza powyższych uwarunkowań pozwoliła na wyodrębnienie terenów mieszkaniowych oraz usługowych w oparciu o istniejącą zabudowę, zlokalizowaną głównie wzdłuż istniejących szlaków komunikacyjnych z poszanowaniem walorów przyrodniczych i krajobrazowych gminy.